

225. Halderi alma.

(Pomme du Halder; Apfel aus Halder.)

Származása. E jeles almát magról nyerte Loisel belga gyümölcsész a hollandi Limburgban fekvő Fauquemontban. A magról kelt anyafa 1843-ban termette első gyümölcsseit. Nevét a faj azon jószágtól vette, melyen a világba lépett. Belgium és Németalföld éghajlata és talaj viszonyai rendkívül kedvezők voltak ezen almafajra; mert az ottani gyümölcsészek, leírásaikban, a kitünően első rendű almák közé sorolták s ennek köszönheti, hogy napjainkban már el van terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdieck-től, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Oct. dec. hűvösebb tájakon vagy kedvezőbb viszonyok közt februárig is eltart.

Minősége. Kedvező viszonyok közt I. rendű; nálam csak II. rendű csemege, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a közepszerűnél; gyakran jókora nagy.

Alakja. Változó; többnyire azonban tompakupos vagy kupos gömbalaku; elég szabályosan boltozott, noha gyakran, kissé bordásföülüléti. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé elejénte szeliden, aztán hirtelen gömbölyödik s szára körül inkább vagy kevésbé széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig mindmind-inkább fogyva, többnyire ferdén csonkázott kupos végben enyészik el. Szára rövid vagy rövides, ritkán emelkedik a szárüreg karimája színvonala fölé, vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de mindinkább összeszűkülő, mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falait némi finom, sugaras rozsdá csak ritkán szokta borítani. Kelyhe zárt vagy félignyilt; összehajló, de hegyökkel hátragörbülő, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé tágas és néha elég mély tányéralaku üregben ülő, melynek falait egyenetlen lapos ránczok és barázdák s karimáját hullámos emelkedések szaggatják meg s ezen emelkedések lapos bordák alakjában a gyümölcs derekára is levonulnak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, sima, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte élénkzöld; értével zöldessárga; napos oldalán csaknem aransyárga és néha némi gyöngéd pirossal is színezett. Pontozata elég sűrű; fehérrel szegett, finom, apró, barna pettyescskéből álló; itt-ott alig, itt-ott pedig elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve fordul elő rajta.

Belseje. Husa zöldessárga vagy sárgás és a magtok körül zöldes erekkel bevonalzott, elég finom, tömöttes, elejénte roppanós, teljes értével porhanyó; leve bő vagy elegendő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, de nem mindenütt és mindenkor kellőleg fűszeresízű. Magtokja nyilt-

tengelyű; tágas és inkább vagy kevésbé nyílt fiókjaiban hosszastojásdad, gyakran kissé szögletes, sötétbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve kúp-alaku a gyümölcsbe inkább vagy kevésbé lehatoló.

Fája. Elég erőteljes, egészséges és edzett; elég korán és a neki kedvező helyen igen bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és nyesés alatt tartva másalaku törpefáknak is. Minde-nütt jól díszlik ugyan: de, úgy látszik, kötöttebb és nyirkosabb talajt hűvösebb levegőt kíván, mint a milyent vidékemen talál, a hol csak kedvező évrárással terem s gyümölcsei magasztalt jóságát kifejtteni majd sohasem képes. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, szeliden bordázottak; egész hosszukban ritkásan és finoman molyhosak, csak itt-ott csupaszak, violaszínnel árnyalt homályosbarnák; igen apró, többnyire kerek, fehéres pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, csaknem háromszögűek, tompahegyűek, lapulók, szennyesfehér molyhozattal sűrűn eltakartak; alig kiálló, hosszan, de finoman bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, tojásdadkuposak, tompahegyűek, aljuk felé szennyesbarnák, hegyök felé sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Inkább kicsinyek, mintsem középnagyok; elég vékony és hajlékonyszövetűek; hosszúak, keskenykerülekesek; a vesszők hegyénél csaknem lándsásak; elég szabályosan elkeskenyedő, hosszú és hegyben végződők; csatornásak, itt-ott laposteknősek; alig íveltek; széleiken elégszembetűnőleg hullámosak; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, világos-zöldek; széleiken apró, éles fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak, középvastag, hajlékony, finoman molyhos, tövénél violaszínnel inkább vagy kevésbé szembetűnőleg mosott; majd nyílt, majd kissé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskenylándsásak, szétálló, de hegyökkel sarlóalakulag a nyélfelé visszakanyarodók, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei egymásközt változó nagyságúak; nyelők felé néha keskenyebbek, mint hegyök felé, csaknem laposak, hullámosak; szétálló, hosszúak nyelökről lankadtan lefelé hajlók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Bivort, *Annal. de Pomol.* VI. 49. és *Les fruits du jardin Van Mons*, 23. lapján.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 367.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 91.

Észrevétel. A leirők, a kiket itt elszámoltam, mindnyájan kedvezőbb viszonyok közt tanulmányozták a Halderi almát, mint a milyenek közt én tanulmányozhattam azt. Hiszem, hogy az általok ráhalmozott dicséretet meg is érdemelte náluk: de az alföldön, kivált vidékem mostoha viszonyai közt, a nála jobb almák sorában, sohasem küzdheti föl magát az első közé. Hazánk magasabban fekvő tájékain tegyünk vele kísérletet!

226. Kenézi piros.

Származása. E becses almafaj hazánk éjszakkeleti részén, különösen Szabolcs- és Bereg-megyék Tisza-iszapolta vidékein, százados nagy fákban, régóta és nagyban van elterjedve, a honnan gyümölcsét hajókon szállítják Szolnokra és Szegedre. Legelőször, 1877-ben Somogyi Gyula gyógyszerész, t. barátom Kis-Várdáról küldött hozzám meghatározás végett gyümölcsöket; később ugyanezen czélból és ugyanezen név alatt, az említett két megyéből, másoktól is kaptam e fajról példányokat. Minthogy könyveimben hozzá hasonlót vagy vele azonosnak vehetőt nem találtam; hajlandó vagyok hinni, hogy e becses alma is a Felső-Tisza-vidék szülötte. Honnan vette? kitől nyerte főnebbi nevét? E kérdésre alig hiszem, hogy valaha feleletet kaphassunk: de annyi bizonyos, hogy az említett megyékben, főnebbi neve alatt ismerik leginkább. Ojtó vesszejét 1878-ban kaptam Kis-Várdáról Somogyi Gyula barátomtól, a ki szíves volt később a fa növényzetére vonatkozó adatokat is közölni velem. Nálam is termett azóta a fajtán a Szabolcsból és Beregből hozzám küldött gyümölcsökkel teljesen egyező példányokat, melyek fajom valódiságáról bizonyossá tettek.

Érésideje. Nálam oct. dec.; kedvezőbb viszonyok közt tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de kitűnőleg I. rendű kereskedelmi és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Többnyire lapos gömbalaku; majd szabályosan, majd szabálytalanul boltozott s egyik oldalán hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán hirtelen fogyva boltozódik s kelyhe körül elég széles, lapos és hullámos karimában enyészik el. Szára rövid vagy középhosszu, többnyire vékony, fás, kissé bunkósan végződő, ritkán molyhos; szépen kikanyarított, mély és szűk tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falait néha finom, sugaras rozsdamáz takarja be. Kelyhe zárt; egymáshoz lapultan fölálló, hosszu, keskeny és molyhos osztványaival elég mély és tág üregben ülő, melynek aljáról lapos ránczok és bordák nyulnak föl a karimára, hol szeliden hullámos emelkedéseket alkotnak s aztán elenyészőleg a gyümölcs derekára, néha a szármélyedésig is levonulnak: de annak kerekdedségét alig zavarják meg.

Szine. Bőre szívós, sima, fényes; elejénte sáppadt zöld; értével sáppadt sárga; napos oldalán, különösen a napnak jól kitett példányokon, vérpirossal bemosott és sötétebb pirossal szakadozottan csikolt és pettyezett. E színezet mindinkább elhalványultan átluzódik a gyümölcs árnyas oldalára is úgy, hogy az alapszin nagyobb foltokban csakis az árnyékban nőtt gyümölcsökön látható tisztán. Pontozata ritkás; többnyire a bőr alul áttetsző, apró, fehér

pettyekből álló, nem szembetűnő. Rozsdaalakzatok csak elvétve, de egyes, rozsdás szemölcsök vagy forradások s némely évjárással feketés ragyaszpek-
lők többször mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa fehér, itt-ott sárgás vagy zöldes erekkel jelzett, elég finom, tömöttes, roppanós; leve bő vagy elegendő, meglehetősen cukros, finom, de kissé élénk savanyúval emelt, elég kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja zárt vagy kissé nyílttengelyű; fiókjában hosszukás, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve töleszerű.

Fája. Mérsékeltnövényű, de egészséges és igen edzett; nem korán, de aztán, ha gyümölcsöző korát elérte, minden második évben gazdagon termő; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé törekvő, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, széptermetű, terjedelmes koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon: szálasfának legalkalmasabb; mély iszaplerakodásból álló, kellőleg nyirkos talajban, szokatlan nagyra képes felnőni és ilyen helyeken aztán idősebb fának kérge nem cserepesedik, hanem úgy vedlik, mint a platánfa kérge. Vidékem mostoha viszonyai közt meg-sínyli a tartós szárazságot. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Nem számosak, rövidek vagy középhosszak, elég vastagok és merevek; hegyök felé lassudan elvékonyodók; egyenesek, bordázatlanok; gyenge korukban fehér-molyhosak; ért korukban nagyrészt csupaszak, simák, pirosasbarnák; aljuk felé jó darabon fehères hártáival takartak; apróbb-nagyobb, kerek, vagy kissé hosszás, fehères pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; középhosszu levélközüiek.

Rügyei. Kicsinyek, hosszukás háromszögűek, lapulók, szürkés-molyhosak; alig kiemelkedő, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hegyeskuposak, pirosas gesztenyeszínűek, szennyes-molyhosak.

Levelei. Elég nagyok, durvaszövetűek; tojásdadok; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, hosszabb vagy rövidebb, éles hegyben végződők; lapos-teknősek, kissé íveltek és széleiken gyakran hullámosak; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, élénk zöldek; széleiken előrehajló fogakkal nem mélyen, de élesen és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, elég vastag és merev; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpárhái középhosszak, keskenylándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kerülékesek, nyelők felé gyakran keskenyebbek, mintsem hegyök felé, laposak, hullámosak és vékonyabb-szövetűek, mint a vesszőkön levők; rézsunt fölfelé álló, merev nyelökről kissé ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Ismeretlenek.

Leirói. Tudtommal még senkisé is írta le körülményesen.

Eszrevétel. Nagyobb folyóvizeink mellékén, iszapos és kellőleg nyirkos talajban nagyban is haszonnal tenyészthetjük mindenütt. Gyümölcsei a szállítását jól kibírják s az üttérések helyén nem rothadnak be, hanem csak megtáplósodnak. „Ez pedig“ Somogyi szerint, „nagy előny ott, a hol az óriási fákról nem kézzel szedik, hanem kénytelenségből lerázni szokták a gyümölcsöt.“ Olyan helyeken, hol a vidék gyakran szenved szárazságban, kevés haszonnal járna tenyésztése.

227. Buda borízűje.

Származása. E becses, nyári almafajt Hunyadmegyében, Réa község határában egy földmivelő a mezőn találta s onnét kertébe átplántálta. Buda Ádám, ottani birtokos és szenvedélyes természetbúvár, — a ki nagy érdeklődéssel viseltetik a gyümölcstudomány iránt is, — észrevevén, hogy ezen faj gyöksarjakról is elszaporítható, csakhamar elterjesztette az egész községben és 1885. tavaszán nekem is küldött belőle gyökeres csemétét és ugyanazon év nyarán leírásra alkalmas gyümölcspéldányokat is. Sokféle nyári borízű alma fordul hazánkban elő: de, a melyeket ezekből láttam és ízleltem, egyik sem vetekedhetik a főnöbbivel; minélfogva jónak láttam e fajt derék elterjesztőjének nevével elkeresztelni s körülményes leírásban is bemutatni,

Érésideje. Jul. közepétől aug. közepéig apródonként s nem egyszerre érik a fáján.

Minősége. Ha fáján teljesen megérik: I. rendű csemege-, háztartási- és piaczosgyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Inkább vagy kevésbé szabálytalan hengeres gömbalaku; néha pedig kupos gömbalaku; egyik oldalán többnyire hízottabb és kissé emelkedtebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé néha mégis összehúzódva boltozódik, mintsem száraz végén, és mindkét sarkán laposas, hullámos karimában végződik. Szára rövid vagy középhosszu, vastag és husos vagy középvastag és fás, többnyire bunkósan végződő; szűk és inkább vagy kevésbé mély üregbe helyezett, melynek többnyire rozsdamentes falain szabálytalan lapos bordák és barázdák váltakoznak, s ezek az üreg karimáját rendszerint hullámossá teszik. Kelyhe jókora nagy és rendszerint zárt: bokrétásan, de rendetlenül fölálló, hosszas, széles és molyhos osztványaival többnyire tágas, lapos és nem mély üregben ülő, melynek falain apróbb-nagyobb, lapos ránczok láthatók, a melyek az üreg karimáját rendetlenül hullámossá tévén, az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s ennek kerekdedségét rendszerint megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de igen szívós, sima, kissé száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos zöld; értével citromsárga; napos oldalán a napnak jól kitett példányain halvány pirossal belehelt vagy szakadozottan és elmosódva csíkozott. Pontozata elég sűrű; apró, fehérrel szegett, barnás pettyekből álló, a piros színben elég szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve fordul elő fölületén.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér, finom, könnyű, puha, csaknem olvadó; leve bő, czukros, gyöngéden illatos és igen kellemes borízű. Magtokja nyilttengelyű; kissé nyílt fiókjaiban tojásdad, vörhenyes, ép, nagyrészt azon-

ban idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve öblös, hengeres, egész a magtok üregéig behatoló.

Fája. Mikép erről Buda Ádám öcsém értesít, vőnövéssü, egészséges és edzett; nem korán, de aztán rendesen és bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva gulafának is. Mikép már főnebb is említém; nemcsak ojtással, hanem gyöksarjairól is elszaporítható. Mindenütt jól díszlik; virágzásában nem kényes; kötődött gyümölcssei is jól daczolnak a kései fagyokkal. Gyümölcssei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, középhosszak, középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; hegyök felé szeliden bordázottak; finoman és ritkásan molyhosak, nagyrészt azonban csupaszak, aljuknál zöldesbarnák, hegyöknél pirosasbarnák; tövük felé szakadozottan fehér hártyások; itt-ott ritkásan, itt-ott elég sűrűn és elég észrevehetőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszas levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, duzzadthátuak, kissé hegyesek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt azonban sűrűn fehér molyhosak; alig kiemelkedő, bordázatlan, de a vesszők hegye felé szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok vagy jókora nagyok, tojásdadkuposak, alig hegyesek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Jókora nagyok, elég vastag, de hajlékony szövetűek; a vesszők alján kissé hosszas tojásdadok vagy kerülékesek; a vesszők hegye felé csaknem gömbölydedek vagy széles tojásdadok; többnyire hirtelen elkeskenyedő rövidke hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; alig ívelték; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, sötét zöldek; széleiken éles fogakkal sűrűn, de nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levél nyelők a vesszők alján hosszas, főlebb pedig elég rövid, molyhos, tövénél pirosas; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái áridomuaik vagy keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, mint a vesszőkön levők, inkább vagy kevésbé keskeny kerülékesek, nyelők felé gyakran keskenyebbek, mint hegyök felé, laposak, szeliden hullámosak; erős, rugalmas nyelőkkel csaknem egy irányban, bokrétásan fölfelé állók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Még senki sem írta le ekkoráig.

Észrevétel. Gyümölcsseit apródonkint kell a fáról leszűretelni és előbb mindig csak azokat kell leszedni, a melyek a fán megsárgultak, megérttek. Zöld korában levett gyümölcse a gyümölcskamrában megéri ugyan; de ízetlen csemegét szolgáltat. Megérdemli e jeles almafaj, hogy minden kertben helyet juttassunk számára legalább egy-egy fának. Népes városok mellett nyereséges volna piaci eladásra is tenyésztenünk; mert a nyári hőségben nagyon kapós a jó borizú alma.

228. Francia hercegnő.

(Princesse noble des Chartreux, Französischer edler Prinzessin Apfel.)

Származása. Bizonytalan. Párisból, a Carthausi barátok kertéből kezdett elterjedni „Princesse noble“ (= Nemes hercegnő) név alatt. Minthogy azonban a francia gyümölcsészek csakhamar észrevették, hogy e faj nem a valódi Nemes hercegnő; tévedések kikerülése végett, nyelvükön a „Carthausiak nemes hercegnője“ (= Princesse noble des Chartreux) névre keresztelték el s máig ezen név alatt terjesztik. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből. Azóta több ízben termett már nálam is. Gyümölcseiről meggyőződtem, hogy fajom, melyet Princesse noble des Chartreux — név alatt kaptam, önálló faj s az Orleansi renettől, melynek hasonnevei között, a német gyümölcsészek után én is fölemlítettem, lényegesen vonásokban különbözik.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege-, háztartási és piacos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kissé nagyobb is.

Alakja. Két végén belapított gömbalakú; szabályosan boltozott síkfelületű; egyik oldalán csak néha hízottabb és kissé emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét többnyire mindkét vége felé egyenlően, néha azonban kelyhes vége felé kissé összehibbuzódva boltozódik s mindkét sarkán elég széles, lapos karimában végződik. Szára majd rövid és elég vastag, majd középhosszu s elég vékony, fás, molyhos; szűk és inkább vagy kevésbé mély üregbe helyezett, melynek karimája gyakran szelíden hullámos. Kelyhe többnyire félig nyílt; elég hosszas, fölálló, molyhos osztvánnyal tágas, de igen sekély és lapos mélyedésben ülő, melynek alján és falain lapos ráncok és lapos barázdák nyújtóznak a karima felé, a hol azonban elenyésznek s a gyümölcs derekára észrevehetőleg, majd sohasem vonulnak föl.

Szine. Bőre finom, vékony, sima, álltában csaknem zsírostapintatu, ledörzsölve fényes; elejénte világos zöld; értével szép világossárga; napos oldalán homályos piros, szakadozott csíkokkal sűrűn becsapkodott s közben világospírossal árnyalt vagy csak sűrűn pettyezett úgy, hogy az alapszín csak az árnyas oldalán látható tisztán, kisebb-nagyobb terjedelemben. Pontozata ritkás, az alapszínben alig szembetűnő; de a piros színben, egyenlően elhintett, fákó pettyek alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve fordul elő rajta: de szármélyedésének falairól ritkán hiányzik a finom sugaras rozsdamáz. Néha feketés ragyaszeplők is mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa sárgás fehér, finom, tömöttes, porhanyó; leve elég bő, czukros, gyöngéd savanygyal emelt, igen kellemes, noha nem mindenkor kel-

lőleg fűszeresízű. Magtokja nyilttengelyű; kissé nyílt fiókaiban számos, hosszas, lapos, barnás, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve kupalaku, a gyümölcsbe csak kevésbé lehatoló.

Fája. Erőteltjes, edzett; korán és igen bőven termő; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, magas gömbö-alaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának is, gulafának is; mindenütt jól díszlik: de, hogy rendesen és gazdagon teremjen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé igen elvékonyodók; egyenesek; bordázatlanok, hegyök felé azonban finoman bordázottak; egész hosszukban hamvasak inkább, mintsem molyhosak, csak itt-ott csupaszak, barnáspirosak; aljuk felé finoman fehérhártyásak; apró, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehér pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendes levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, tompahegyűek, lapulók, barnás pirosak, nagyrészt azonban sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, két szélén bordázott, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, zömök tojásdadok vagy csaknem gömbölydedek, pirosas gesztenyeszínűek, hegyüknél azonban sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok vagy jókora nagyok; elég vékony és hajlékony szövetűek; hosszúak tojásdadok vagy kerülekesek; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúak, de nem éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposcsatornásak; nem íveltek, itt-ott hullámosak; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, élénkzöldek; széleiken jókora nagy, egyes vagy kettős fogakkal elég mélyen, kissé élesen és szembetűnőleg pontozottak. Levélnyelők hosszúak, vastag, merev, molyhos; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái lándsásak, szétállóak, gyakran a nyél tövétől kissé fölebb, a nyélre helyezettek, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, laposak, itt-ott kissé hullámosak; rézsunt fölfelé álló nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obst.* I. 355.

Mas, *Le Verger*, IV. 9. és mások.

Észrevétel. Növényzetére nézve sokat hasonlít az Orleansi renet növényzetéhez: de gyümölcsei finom íz dolgában sohasem versenyezhetnek az Orleansi renet gyümölcseivel; hanem ezen hiányukat avval pótolják ki, hogy sohasem repedeznek úgy föl, a mint fölrepedezni szokott némely kedvezőtlen évjáráskor az Orleansi renet. Vidékem mostoha viszonyai közt vigabban tenyészik és egészségesebb a Franczia herczegnő, mintsem az Orleansi renet fája.

229. Nemes cseh.

(Passe Böhmer; Edler Böhmer.)

Származása. E jeles almát bold. Dr. Lucas Ede a botzeni gyümölcsökről írván fölöttébb kidicsérte és, ha jól emlékezem, a rózsaaalmák családjából valónak tartotta. Nekem e fajt még 1869-ben megküldötte Lucas Reutlingenből. Fajfámon csakhamar termett is: de gyümölcseit éppen nem talál-
tam rózsaaalmának vagyis könnyű, puha, velős husunak s így azt hívéen, hogy nem a valódi fajt kaptam, 1876-ban újból meghozattam Reutlingenből és onnan ismét csak az előbbi fajt kaptam. Ekkor azután 1879-ben meghozattam Plantièresből, a Simon-Louis testvérektől és Angersből. Leroy világhírű faiskolájából is egyszerre: de e két utóbbi helyről került fajom ismét teljesen azonosnak bizonyult azon fajommal, a melyet Dr. Lucastól első ízben kaptam volt. Ennél fogva már most fajom valódiságában nem lehet okom kétkedni.

Érésideje. Nálam nov. dec. hűvösebb tájakon valószínűleg tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb is.

Alakja. Nálam rendszerint magasnak látszó, kupos gömbalaku; elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál rendszerint alább, a száras vég felé esik, honnét hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül laposas talpban végződik; kelyhe felé pedig szeliden fogyva boltozódik s tompakupos végben enyészik el. Szára rövid, elég vastag, fás, bunkósvégű; ritkán emelkedik a szépen kikanyarított, mély tölcseralaku üreg karimája színvonalaig. Kelyhe zárt vagy félignyílt; fölálló, hosszas, merev és molyhos osztványaival elég tágas, de ritkán mély üregben ülő, melynek alján és falain elég szembetűnőleg kiemelkedő, lapos ránczok és barázdák váltakoznak, de ezek az üreg karimáját alig teszik kissé hullámossá s a gyümölcs derekára, észrevehetőleg nem vonulnak föl.

Színe. Bőre finom, de szivós, sima, gyöngédtapintatú, ragyogó fényes; elejénte fehéres zöld; értével élénksárga vagy szalmasárga; napos oldalán, gyakran, szelid pirossal mosott vagy csak belehelt. Pontozata elég sűrű és elég szembetűnő; bárha többnyire csak a bőr alul áttetsző és kissé kiemelkedő, fehéres pettyescskék alakjában szokott jelenkezni. Rozsda csak elvétve és ott mutatkozik rajta, a hol a bőr, fejlődés közben, sérülést kapott.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásba játszó fehér, elég finom; elejénte roppanós, teljes értével elég porhanyó; leve bő, czukros gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, noha csak gyengén fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű fiókjában szép tojásdad, pirosas barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve kupalaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Erőteljes, egészséges, igen edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, de kellőleg szellős, magas gömbalaku koronát alkotó. Mindenféle almaalanyon jól diszlik; alkalmas szálas fának is, gulafának is. Mindenütt jól diszlik: de, hogy bőven és rendszeren teremhessen és gyümölcsei kellő finomságukat kifejthessék, kellőleg nyirkos földet kíván.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, vastagok vagy középvastagok; hegyök felé kissé elvékonyodók, de hegyöknél gyakran bunkósan végződők; egyenesek, noha kissé könyökösek; finoman bordázottak; egész hosszukban sűrűn fehér molyhosak, vöröses barnák; apró, többnyire kerek, fakó pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, laposhátuak, tompahegyűek, lapulók sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, zömöktojásdadok, vagy csaknem gömbölydedek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok, itt-ott pedig elég nagyok; elég vastag és keményszövetűek; hosszas tojásdadok vagy hosszas kerülekések; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; széleiken itt-ott hullámosak; alig íveltek; nyelökről majd vízirányosan el, majd igen rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előreahajló, tompa, itt-ott pedig kissé éles fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas vagy középhosszu, vastag, merev, molyhos, tövénél sötét violaszínnel mosott; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, áridomuak, hamar elhullók; néha azonban keskenylándsásak és ez esetben tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön lévők; laposak, hullamosak; rendetlenül föl- és szétálló, vékony nyelökről mereven szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. L e r o y, *Dict. de pomol.* IV. 528. Mások tudtommal még nem irták le.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt csak kedvező évjárással terem: tehát inkább való ezen faj is hazánk emelkedettebb fekvésű vidékeire, mintsem az alföldre.

230. Rózsaszínű cousinot.

(Cousinotte rose rayée d'automne; Rosenfarbigor Cousinot.)

Származása. E mosolygó szép, jeles őszi almát Diel ismertette meg először körülményes leírásban. Hozzá Heilbronból, barátjától, Sicherer tanácsostól került e faj, melyről azt gyanítja, hogy Frankoniából származik. Napjainkban már meglehetősen el van terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. végétől, sept. végeig; hűvösebb tájakon januárig is eltart a nélkül, hogy a gyümölcs megfonyadna.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Tojásdad-kupalaku, többnyire szabálytalanul boltozott, szeliden bordásfölkületű; egyik oldalán rendszerint hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtájúal alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé inkább vagy kevésbé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül többnyire szűk, de lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint kuposan összehúzódik s kelyhe körül elég szűk karimában végződik. Szára rövid vagy rövides vastag vagy néha elég vékony, fás, zöldes és kissé molyhos, hegyénél csak kissé bunkós; szűk és néha elég mély, néha pedig sekély üregbe helyezett, melynek falait néha finom, áttetsző rozsdamáz szokta eltakarni. K e l y h e zárt vagy félig nyílt; rendetlenül fölálló vagy összeboruló, hosszas és elég széles, sokaig zölden maradó osztványaival inkább vagy kevésbé tágas és elég mély üregben ülő, melynek alján és falain szépen kiemelkedő ránczok s karimáján ormos emelkedések váltakoznak, melyek lapos bordák gyanánt gyakran elég szembetűnőleg a gyümölcs derekára is levonulnak s annak kerekdedségét megzavarják.

Színe. Bőre vékony, sima, gyöngéd és néha kissé zsirostapintatu, fáján kissé hamvas, ledörzsölve szép fényes; elejénte világos szalmasárga; értével szép citromsárga; napos oldalán és a napnak jól kitett példányainál még az árnyas oldalán is világos vérpirossal mosott vagy csak belehelt és sötétebb piros, szakadozott csikokkal és pettyekkel ritkásan becsapkodott. Pontozata igen finom, a piros színben apró, ritkás, sárgás pettyecskék alakjában jelenkező, nem szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve mutatkozik a gyümölcsön.

Belseje. Husa sárgás vagy sárgásba játszó fehér, finom, velős vagy porhanyó; leve bő vagy elegendő, igen czukros, gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt fiókjaiban kevés, vörhenyesbarna, tojásdad, ép magot rejtő. Kehelycsőve rövid kupalaku.

Fája. Elég vüjnövésü, egészséges és edzett; nem korán, de aztán igen bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló ágaival, melyek gyümölcspeczkekkel sűrűn beruházkodnak, ritkás lombozatu, gömbö-alaku koronát alkotó. Díslik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díslik; de, hogy gazdagon teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, itt-ott szeliden bordázottak; csaknem egész hosszukban finoman és ritkásan fehér-molyhosak; itt-ott csupaszak, violaszín-barnák; apróbb-nagyobb, kerek, fakó pontokkal igen ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy közép-nagyok, duzzadthátuak, tompa-hegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Közép-nagyok, tojásdadok, tompa-hegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Közép-nagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; a vesszők derekán tojásdadok; a vesszők alján hosszú és keskeny szívalakuak; rövidke és gyakran lefelé görbülő hegyben végződők; többnyire mind csatornásak, többnyire kissé íveltek; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, bágyadtan fénylők, szép fűződek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelök középhosszu, vékony vagy közép-vastag, rugalmas, finoman szőrös, alsó felén violaszín-pirossal inkább vagy kevésbé mosott; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái többnyire áridomuak, itt-ott keskenylándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszúak, lándsásak vagy keskenykerületesek, széleiken hullámosan főlhajlók; fölálló, rugalmas nyelökről kissé ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Rosenfarbiger, gestreifter Herbst-Cousinot.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, VIII. 38.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 233.

M a s, *Pomol. générale*, IX. 51.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai között csak kedvező évjárással terem: de nagyobb folyóvizeink mellékén s hazánk emelkedettebb fekvésű vidékein, a hol a föld nyáron át is nyirkos szokott maradni, hiszem, hogy mindenütt kifizeti a helyet, melyet számára juttatunk.

231. Saint-onge-i kormos.

(Reinette Grise de Saint-Onge.)

Származása. Ejeles, téli kormos alma valószínűleg Franciaország Saint-Onge-nak nevezett vidékéről származik. Gyümölcsleírásokat tartalmazó könyveim egyikében sincs leírva körülményesen. Leroy az ő nagy munkájában csak a „Haute-Bonté“ (magyarul = Francia kormos renet) hasonnevei közt említi föl: de az én fajom határozottan különbözik a Francia kormos renettől; mert ennek alakja igen változó, míg az én fajom szép szabályos alakját mindig megtartja. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Gyümölcsei jól egyeztek a „Guide pratique ect.“ rövid jellemzésével, minélfogva fajom valódiságáról meg vagyok győződve.

Érésideje. Nálam dec. febr.; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Magas gömbalaku vagy kupos gömbalaku; szabályosan boltozott széptermetű; egyik oldalán csak néha hízottabb és emelkedetebb kissé, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis összébb huzódva boltozódik, mintsem szára felé, hol rendszerint elég talpasan végződik s tompább karimában fog el, mintsem kelyhes végén. Szára rövid, középvastag, fás, bunkósan végződő, zöldessárga és molyhos; csinosan kikanyarított, tölcseralaku, elég mély üregbe helyezett. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; összehajló, de hegyökkel hátragörbülő, hosszas, keskeny, hegyes osztványaival tágas, lapos és ritkán mély üregben ülő, melynek alján és falain csak igen szelíd, lapos ránczok láthatók: de ezek az üreg karimáját alig teszik kissé hullámossá s a gyümölcs derekára nem vonulnak; miért is ennek kerekdedsége mindig szép szabályos.

Szine. Bőre finom, de elég szivós, sima, száraz és kissé érdestapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos vagy sárgás zöld; értével világos-sárga; napos oldalán is csak kissé élénkebb sárga és rendszerint minden pirosságot nélkülöző. Mindezen alapszínből azonban egy-egy foltocska csak a gyümölcs árnyas oldalán és kehelyüregében látszik ki tisztán; mert az egész fölület majd finom, majd kissé érdes, szürkésbarna rozsdamázzal sűrűn el van takarva. Pontozata elég sűrű; jókora nagy fehères pettyekből álló, igen szemebetűnő. Egy-egy kiemelkedő, rozsdás szemölcs gyakran találkozik fölületén és rendszerint olyan helyt, a hol a rovarok megsértették a bőrt.

Belseje. Husa sárgás, finom, tömött, roppanós; leve bő vagy elegendő, igen czukros, gyöngéd savanyynyal emelt, igen kellemes, fűszeresizű. Magtokja nyílttengelyű; zárt vagy kissé nyílt, kisdud fiókjaiban apró, tojásdad, hegyes, világosbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve igen rövid kupalaku.

Fája. Mérsékeltnövéssű, de egészséges és igen edzett; korán és bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, gulafának is; mindenütt jól tenyészik: de, hogy rendszeren és gazdagon teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók, elég egyenesek, noha kissé könyökösek; bordázatlanok; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban finoman, de elég sűrűn molyhosak; itt-ott csupaszak, zöldesbarnák s itt-ott pirossal kissé árnyaltak; apró, kerek, fehér pontokkal nem sűrűn, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, csaknem háromszögűek, tompa-hegyűek, lapulók, pirossabarnák, szürkés molyhozattal sűrűn takartak; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, zömöktojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Inkább kicsinyek, mintsem középnyagok; a vesszők hegye felé gyakran nagyobbak, mintsem alább, a vesszőn; kissé vastag és keményszövetűek és elég merevek; tojásdadok; lassúdan elkeskenyedő, hosszas, éles és félre is csavarodó hegyben végződők; laposvölgyesek vagy csatornásak; inkább vagy kevésbé ívelték; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, elég sötét zöldek; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövidek, elég vastag és merev, molyhos és tövénél pirossal kissé színezett; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben elálló. Levélpálhái kicsinyek, áridómuak vagy keskeny-lándzsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kissebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak; fölálló, vékony, rugalmas nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. A „Guide pratique“ szerint körülményesen le van írva a „Revue Horticole“ 1867. évf. 311. lapján: de, sajnos! ezen folyóirat nincsen birtokomban s a benne közlött leírást nem olvashattam.

Észrevétel. Megérdemli, hogy hazánkban is, minden kertben helyet jutassunk számára legalább egy-egy fának: de hazánk magasabban fekvő vidékein nyereséges volna nagyban is tenyésztünk.

232. Amália.

(Amélie.)

Származása. Bizonytalan. Leroy, a ki először ismertette meg körülmenyes leírásban, csak gyanítja, hogy a negyvenes évek derekán, Angers környékén nyerte magról valaki, de azt, hogy ki volt ez a valaki? szorgos kutatása daczára sem deríthette ki. Bárha megérdemlené, még napjainkban sincs kellőleg elterjedve. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres gyümölcstelepeéről, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Erésideje. Nálam oct. elejétől, dec. elejéig, hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Kedvező viszonyok közt I. rendű; nálam csak II. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Hosszas tojásdad; többnyire szabálytalanul boltozott és szembe-tűnőleg bordásfölvületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, száras vége felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül többnyire szűk és ferdén álló karimában végződik, kelyhe felé pedig rendszerint összébb-huzódva boltozódik s többnyire szűk és szintén ferdénálló karimában fogy el. Szára rövid, vékony vagy középvastag, fás, néha husos; sokáig zölden maradó, szűk és mély üregbe helyezett, mely üreget néha egy-egy husos kinövés annyira betölti, hogy szára csak parányi husos buczok gyanánt látszik ki belőle. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; rendetlenül fölálló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival néha tágas, többnyire azonban szűk és ritkán mély üregben ülő, melynek falait és karimáját inkább vagy kevésbbé élesen kiemelkedő bordák teszik egyenetlenné, és e bordák aztán majd ellapultan, majd élesen kiemelkedve, az egész gyümölcsön végig nyujtóznak s annak kerekdedségét megzavarják és egyik oldalát hizottabbá teszik, mint a másikat.

Színe. Bőre finom, de szívós, síma, gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte világos zöld; értével zöldes sárga; napos oldalán, kivált a napszегte példányokon, elejénte homályos, később derültre változó barnapirossal van bemosva vagy csak kisebb-nagyobb terjedelemben belehelve. Pontozata elég sűrű; apróbb-nagyobb, fahéjszínű vagy csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyek alakjában jelenkező. Jellemzőnek találtam e gyümölcsnél, hogy rajta, az élesebben kiemelkedő bordák gerinczén, varrányszerű vonal huzódik a gyümölcs egyik sarkától a másikig. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölvületén: de apróbb-nagyobb, barnás ragyaszeplők gyakrabban jelenkeznek rajta.

Belseje. Husa fehér vagy zöldesfehér, elég finom, keménykés, roppanós; leve bő vagy csak elegendő, czukros, gyöngéd savanygyal emelt, kel-

lemes, illatos és fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; nyílt fiókjaiban duzzadt tojásdad, vörhenyesbarna, rövidhegyű, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tolcseralakú, a gyümölcsbe mélyen lehatoló.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges és igen edzett; korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon, alkalmas szálás fának és léczezet melletti művelésre is. Mindenütt jól tenyészik ugyan: de, hogy bőven és rendszeren teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, középhosszak, elég vastagok vagy csak középvas-tagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, finoman bordázottak; egész hosszukban elég sűrűn, de finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, árnyas felőkön zöldesbarnák, napos felőkön homályos vörössel árnyalt barnák; apró, kerek, vagy itt-ott kissé hosszás, fehéres pontokkal igen ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, laposhátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérermolyhosak; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, hárombordás talpon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szenyyesbarnák, hegyőknél igen sűrűn fehérermolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és erős szövettűek; kerülékesek vagy tojásdadok, a vesszők hegye felé pedig csaknem kerekdedek; hirtelen elkeskenyedő, hosszás vagy rövidke, lefelé és földre is görbülő hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek, széleiken hullámosak; inkább vagy kevésbé íveltek; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák és elég fényesek, élénkzöldek; széleiken előrehajló, kissé tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, elég vastag vagy csak középvastag, merev, finoman molyhos, nyár vége felé, tövénél violaszin-pirossal mosott; részsunt fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy keskenylándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire nagyobbak, hosszabbak, mint a vesszőkön levők; zsetálló, rugalmas nyelökről, ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Leroy. *Dict. de pomol.* III. 60. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is képes kifizetni a helyet, melyet a kertben elfoglal. Kellőleg nyirkos talajban, bizonyára szebb és finomabbízú gyümölcsöket fog teremni, éppen úgy, mint hazájában, Angers vidékén, a hol Leroy egyikének találta a legfinomabbízú csemegegyümölcsöknek. Megérdemli, hogy minél több helyt tegyünk vele kísérletet.

233. Amerikai uj alma.

(Nouvelle d' Amerique; Neuer Amerikaner.)

Származása. Bizonytalan. Oberdieck, a ki körülményes leírásban először ismertette meg, semmi bizonyosat nem mondhatott származásáról, hanem csak gyanítja, hogy Amerikából származik és ott valószínűleg más név alatt van elterjedve. Hozzá, Oberdieckhez Jahntól „Nouvelle de Nordamerique” név alatt került. Még napjainkban is az újdonságok közé tartozik. Ojtóvesz-szejét 1870-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. végétől dec. végéig; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Néha lapos, néha pedig magasnak látszó gömbalaku; egyik oldalán gyakran hízottabb, mint a másikon. Zöme középtájra vagy kissé alább, száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik és szára körül elég széles, laposas karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva, inkább vagy kevésbé széles és többnyire ferdén álló, egyenetlenül hullámos karimában végződik. Szára rövid vagy középhosszu, vékony vagy középvastag, fás, molyhos; tágnylásu, de szűk és mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falait finom, sugaras rozsdaszokta eltakarni. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; rendetlenül fölálló, hossz- és hegyes és molyhos osztványaival majd tágas, majd elég szűk, de rendszerint elég mély üregben ülő, melynek aljáról a karimára s onnan tovább a gyümölcs derekára is inkább vagy kevésbé kiemelkedő lapos bordák indulnak, melyek a gyümölcs kerekdedségét kissé megzavarják.

Szine. Bőre finom, de szívós, sima, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos vagy kissé sárgás zöld; értével aranysárga; napos oldalán szelid, sárgás pirossal színezett s e színezetben, itt-ott, hosszabb vagy rövidebb, élénk vagy homályospiros csikokkal is tarkázott. Pontozata majd sürűbb, majd ritkább; zölddel vagy fehéressel szegett, fahéjszínű pettyecskéből álló; itt-ott alig, itt-ott pedig elég szembetűnő. Rozsdaalakzat csak néha mutatkozik fölületén: de feketés ragyaszepők gyakrabban jelenkeznek rajta.

Belseje. Husa sárgás, finom, porhanyó; leve bő, czukros, finom savany-nyal emelt, igen kellemes, noha nem mindig kellőleg fűszeresízű. Magtokja kissé nyilttengelyű; hossz- és szűk fiókjaiban többnyire idétlen, hossz- magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid, öblös kupalaku.

Fája. Vignövéssü, egészséges és edzett, korán és bőven termő; kissé nyílt szögekben föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsspeczekkel elég

sűrűn beruházkodnak, ritkáslombozatu, terebélyes koronát alkotó. Diszlik mindenféle alma-alanyon. Alkalmas szálas fának és lécezet melletti művelésre is. Mindenütt jól tenyészik: de bőven és rendszeren csak ott képes teremni, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, elég hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok, de hegyök felé lassudon elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; itt-ott kissé bordázottak; csaknem egész hosszukban, finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, árnyas felőkön zöldes barnák, napos felőkön pirosas szennyes barnák; apró, kerek, fehér pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, vagyis itt-ott rövid, itt-ott hosszúas levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, hosszúak, kissé duzzadhatóak, tompahegyűek, lapulók, aljuknál pirosas szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak, alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, rövid és hasaskuposak; alig hegyesek, aljuknál szürkés szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok, elég vastag és elég kemény szövűek; széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszú, éles hegyben végződők; teknősek, a vesszők hegye felé pedig csatornásak; alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, nem elég simák, bágyadtan fénylők, világos-zöldek; széleiken előrehajló, éles fogakkal sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelök középhosszu, vastag, merev, molyhos; inkább vagy kevésbbé nyílt szögekben elálló. Levélpárhái fogaslándsásak, szétállóak vagy hegyökkel sarló-alakban a nyél felé görbülők, tartósak. Virágrügyet körítő levelei kerülékesek, csaknem laposak vagy széleiken kissé és hullámosan fölfelé hajlók, inkább vagy kevésbbé íveltek, éles fogakkal sűrűn, finoman és elég szabályosan fűrészesek; nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Nouvelle de Nord-Amérique.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 167. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Olyan mostoha viszonyok közt, a milyenek közé vidékemen került, csak kedvező évjáráskor képes teremni; minélfogva inkább való hazánk hegyes-völgyes vidékeire, mintsem az alföldre. Hiszem azonban, hogy nagyobb folyóvizeink mellékén, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos szokott maradni, még itt az alföldön is, haszonnal tenyészthetnők.

234. Bordeaux-i renet. (Olv. Bordói.)

(Reinette de Bordeaux; Reinette von Bordeaux.)

Származása. Bizonytalan. Németországba Bordeaux-ból került: de a francia gyümölcsészek ilyennevű almát nem ismernek hazájukban. Oberdieck szerint, még Németországban is más, ismertnevű gyümölcsöket hoztak e név alatt forgalomba. Valószínűleg ennek a zürzavarnak tulajdonítható, hogy e faj, — bárha megérdemlené a széles elterjedést, — máig sincs kellőleg elterjedve. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is Oberdieck leírásával jól egyező gyümölcsöket; miért is fajom valódiságában nincs okom kételkedni.

Érésideje. Nálam sept. végétől, nov. végéig; hűvösebb tájakon martiusig is eltart.

Minősége. I. rendű; néha csak II. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

Alakja. Többnyire gömbalaku; majd szabályosan boltozott, majd pedig szeliden bordásfömlüetű; egyik oldalán kissé hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, laposas talpban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint kissé összébbs huzódik s kelyhe körül mindig szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövid vagy rövide, ritkán emelkedik a szárüreg karimája színvonalaig, közép-vastag, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait sugaras rozsdá szokta borítani. Kelyhe zárt vagy félignyit; föllálló vagy összeboruló, majd hosszas, majd rövid, sokáig zölden maradó és molyhos osztványaival többnyire szűk és inkább vagy kevésbé mély üregben ülő, melynek aljáról szelid, lapos ránczok és barázdák indulnak ki s ezek mindinkább elszélesedve a karimán át, a gyümölcs derekára is fölvonulnak, de ennek kerekdedségét csak ritkán és alig zavarják meg.

Szine. Bőre finom, de elég szívós, síma, gyöngéd-, de gyakran száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte bágyadt világos-zöld; értével kissé zöldes sárga; napos oldalán aransárga és a napnak jól kitett példányain sárgás pirossal kissébb-nagyobb terjedelemben színezett. Pontozata ritkás; jellemzőleg nagy, fehérrel szegett, szögletes pontokból vagy csak a bőr alúl áttetsző fehérés pettyekből álló, igen szembetűnő. Rozsdaalakzatok néha sűrűbben, néha csak itt-ott fordulnak elő fölületén.

Belseje. Húsa sárgásba játszó fehér, finom vagy elég finom, porhanyó; leve elegendő, igen czukros, gyöngédsavanyuval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; kissé nyílt fiókjaiban kevés ép, hosszas tojásdad, pirosasbarna magot rejtő. Kehelycsöve hengereskúpos, a gyümölcsbe meglehetősen lehatoló.

Faja. Elég vignővésű, egészséges és edzett; korán és bőven termő; elég nyílt szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, terebélyes koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon: alkalmas szálasfának és lécezet mellett művelésre törpefáknak is. Mindenütt jól díszik: de, hogy rendszeren és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy csak középvastagok; egyenesek, noha kissé könyökösek; finoman bordázottak; egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak, pirosas szennyesbarnák; apró, kerek, fehéres pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, kissé duzzadthátnak, igen tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok vagy csaknem gömbölydedek, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok; elég vastag, de hajlékonyszövetűek; széles tojásdadok vagy csaknem kerekdedek; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúságú és félrecsavarodó hegyben végződők; laposteknősek vagy csak széleiken főlhajlók és rendetlenül hullámosak; alig vagy éppen nem íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem símák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal elég sűrűn, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszu, vastag vagy elég vastag, merev, molyhos, tövénél violaszínpirossal mosott; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpárhái elég kifejlődtek, lándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, laposak vagy laposvölgyesek, inkább vagy kevésbé íveltek, hullámosak; rézsunt fölfelé álló, merev nyelökről, bokrétasan szétterülők.

Hasonnevei. Goldreinette von Bordeaux.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 503.

Dittrich, *Handbuch der Obstk.* I. 419. Másoktól még nem olvastam leírását.

Észrevétel. Az alföldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén és ott volna előnyös tenyésztése, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat. Olyan mostoha viszonyok közt, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

235. Bőtermő alma.

(L'Abondante.)

Származása. E becses alma még folyvást az újdonságok közé tartozik. Mikép a Simon-Louis testvérek nagy catalogjában, a „Guide pratique“-ban olvasható, ez előtt, mintegy két évtizeddel, Haccourtban, Liége, (németül: Lüttich) környékén fedezték föl: de körülményes leírása, gyümölcsleírásokat tartalmazó könyveim egyikében sem olvasható még. Ojtóvesszejét 1886-ban kaptam Kolosvárról, idősebb Bodor Pál barátomtól, a ki ugyanakkor leírásra alkalmas gyümölcsöket és egyuttal a faj növényzetére vonatkozó minden adatot is szíves volt küldeni és közleni velem; minél fogva e becses almát, mely a Simon-Louis testvérek említett catalogjának rövid jellemzésével igen jól egyezett, már is bemutatthatom körülményes leírásban is.

Érésideje. Nálam valószínűleg sept., nov.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. I-ső rendű vagy csaknem I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Csaknem tojásdad-gömbalaku vagy kupos gömbalaku; elég szabályosan boltozott, noha kissé és szeliden bordásfölvületű. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé többnyire hirtelen gömbölyödik s szára körül széles, laposas talpban végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül többnyire elég szűk karimában enyészik el. Szára középhosszu, vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu és mély tölcséralaku üregbe helyezett, melynek falait finom, barnás, sugaras rozsdaszokta eltakarni. K e l y h e kicsi, zárt; rendetlenül fölálló vagy összehajló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival elég tágas és mély csészealaku üregben ülő, melynek falain csak némi szelid, lapos ránczok mutatkoznak, a melyek a karimát alig teszik hullámossá: de a gyümölcs derekán némi bordás emelkedések mégis észlelhetők s ezek miatt a gyümölcs gömbölydedsége nem mindig szabályos.

Szine. Bőre vékony, de szívós sima, gyöngédtapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sárgás-zöld; értével élénk szalmasárga; napos oldalán, különösen pedig a gyümölcs száras végén, némi igénytelen pirossal is belehelt. Pontozata ritkás; apróbb-nagyobb, fehérrel szegett fahéjszínű pettyekből álló, szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve, de egy-egy feketés ragyaszeplő gyakrabban találkozok rajta.

Belseje. Husa fehéres vagy sárgásba játszó fehér, elég finom, tömöttes, roppanós, de elég porhanyó; leve bő vagy elegendő, czukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja csaknem

zárt vagy csak kissé nyílttengelyű; főkjaiban hosszas hegyes tojásdad, pirosas barna, ép, néha pedig csak idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve tágas, de igen rövid kupalaku.

Fája. Fiatal korában vígnövésű, egészséges és igen edzett; korán és csaknem évenként, rendszeren és bőven termő s e miatt nagy fává alig növekedhetik; nyílt szögekben föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, ritkás lombozatu, lapos gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálás fának és léczezet melletti művelésre vagy törpefáknak is. Mindenütt jól díszik: de, hogy rendszeren és bőven teremhessen, ennek is, mint minden almafának, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, középhosszak, középvastagok, hegyők felé elvékonyodók; egyenesek, kissé könyökösek; szelíden bordázottak; elég sűrűn és finoman molyhosak, pirosas barnák, árnyas felőkön és tövük felé halvány-sárgás zöldek; apró, fehéres pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, tompahegyűek, lapulók, szürkével árnyalt pirosas barnák; alig kiemelkedő, két szélén bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, zömök kuposak, kissé hegyesek, gesztenyeszínű barnák, nagyrészt azonban sűrűn fehér molyhosak.

Leveli. Középnagyok vagy itt-ott elég nagyok; elég vastag és elég kemény szövetűek; széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, elég rövid, éles hegyben végződők; völgyesek vagy csatornásak, de a vesszők alján csaknem laposak; kissé ívelték; hullámosak; nyelökről majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé állók, de itt-ott kissé lefelé is görbülők; alsó lapjukon szürkés zöldek és finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos-zöldek; széleiken tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelük középhosszu, középvastag, elég merev, finoman molyhos, tövénél halvány violaszínnel mosott; rézsunt fölfelé álló. Levélpalhái lándsásak vagy áridómuak, szétállóak elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kisebbek, keskenyebbek és aránylag hosszabbak, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, laposak, szelíden hullámosak; vékony, merev, nyelökkel egy irányban szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal, még senkisért írta le.

Észrevétel. Hazánk hegyes-völgyes vidékein, bőtermése és jó piacos volta miatt, mindenütt nyereséges volna tenyésztése. Mennyire válik be alföldi, mostoha viszonyaink közé? E kérdésre későbbi tapasztalat után adhatunk csak határozott feleletet.

236. Carmeliták renetje.

(Reinette des Carmes; Carmeliter Reinette.)

Származása. Régi, bizonytalan. Diel, a ki 1799-ben leírta, németországi gyümölcsnek tartja: míg az újabbkori gyümölcsészek Franciaországból eredettnek tartják. A világon mindenfelé el van már terjedve és, mint minden jelesebb régi gyümölcs, számtalan hasonnev alatt volt és van még napjainkban is forgalomban. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. dec., hűvösebb tájakon martiusig is eltart.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb is.

Alakja. Változó; többnyire azonban magasnak látszó, hengeres vagy kupos gömbalaku; egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon, különben pedig elég széptermetű és síkfölületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét néha mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik; többnyire azonban kelyhes vége felé összébbhuzódik s kelyhe körül rendszerint szűkes karimában, szára körül pedig elég széles, laposas talpban végződik. Szára rövides vagy közép-hosszu, vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett vagy oda, egy-egy pupos kinövéstől mintegy beszorított. Kelyhe nyílt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, hossz- szas, hegyes, molyhos és sokáig zölden maradó osztványaiival tágas, lapos és ritkán mély üregben ülő, melynek falain szelíd, lapos ránczok nyulnak a karimára, melyet szelíden hullámossá tesznek, de onnan aztán a gyümölcs derekára, észrevehetőleg, majd sohasem vonulnak föl.

Színe. Bőre kissé vastag és szívós, sima, száraztapintatu, elég fényes; elejénte sáppadt zöld; értével zöldessárga; napos oldalán aranysárga és a napnak jól kitett példányain homályos sárgás pirossal mosott vagy belehelt s e színezetben élénkebb piros, szakadozott csíkokkal is becsapkodott; árnyas oldalán vagy az árnyékban nőtt példányokon a pirosság csak gyöngéd árnyalatként szokott kisebb-nagyobb terjedelemben jelenkezni. Pontozata nem sűrű; szabálytalanul elhittett, apróbb-nagyobb, fehérrel szegett szürkés pettyek alakjában jelenkező; itt-ott alig, itt-ott pedig elég szembetünő. Finom, áttetsző, zöldesbarna rozsdá szakadozott foltokban, majd minden gyümölcsön, kivált pedig a gyümölcs szárüregének falain és kelyhes végén, a hol néha cserepes rozsdá is mutatkozik, szokott jelenkezni.

Belseje. Husa sárgás, finom, tömötte, elejénte roppanós, de később gyöngéd és porhanyó; leve bő vagy elegendő, igen czukros, gyöngéd savanynyal emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja kissé nyílttengelyű; fiókjában karesutojásdad, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcser-alaku, a gyümölcsbe inkább vagy kevésbé lehatoló.

Fája. Vignővésű, egészséges, igen edzett; elég korán és igen bőven termő; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának és nyesés alatt tartva formafáknak is. Mindenütt jól diszlik: de bőven és rendszeren csak kellőleg nyirkos talajban terem. Gyümölcssei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Igen számosak, hosszúak karcsuak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé mind-mind inkább elvékonyodók; egyenesek, hajlékonyak, alig könyökösek, csaknem bordázatlanok; csaknem egész hosszukban sűrűn, de igen finoman fehérmolyhosak, itt-ott csupaszak, pirosasbarnák, tövük felé pedig zöldesbarnák; apró, többnyire kerek, fehér pontokkal igen ritkásan és nem szembeütőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövides levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, kissé laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, nagy részt pedig sűrűn fehérmolyhosak; elég kiálló, két szélén és közepén röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hosszúak karcsukuposak, tompahegyűek, szürkével árnyalt pirosasbarnák.

Levelei. Középnagyok; vékony, de erős-szövetűek; tojásdad-gömbölyűek, néha visszás tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszú és félregörbülő, éles hegyben végződők; laposvölgyesek, kissé hullámos-szélűek; alig íveltek; nyelökről hanyattgörbülten fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, elég fényesek, élénk zöldek; széleiken előrehajló, éles fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszu, vékony vagy középvastag, elég merev, molyhos; nyár végén, tövénél violaszín-pirossal mosott; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái elég kifejlődöttek, lándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek, mint a vesszőkön levők, hosszúak tojásdadok vagy csaknem lándsásak, laposak, hullámosak; hosszúak, vékony, rugalmas nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Lange, rothgestreifte Reinette; Winter-Parmäne; Ludwigsburger Reinette; Forellen-Reinette; Getüpfelte Reinette, stb. stb.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, I. 141. és 145.

Lucas, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 161.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 641.

Mas, *Pomol. générale*, X. 111. és sokan mások is.

Észrevétel. Szállításra is igen alkalmas gyümölcssei végett megérdemlené, hogy mindenütt, a hol a föld kellőleg nyirkos, nagyban is tenyészszük. Olyan mostoha viszonyok közt azonban, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

237. Cellini.

(Der Cellini.)

Származása. E jeles őszi alma valószínűleg Angolországból származik. Hogg Robert, angol gyümölcsész emlegeti föl először: de eredetéről csak annyit mond, hogy bizonyos Philips Lénárd nyerte magról, Vauxhallban. Mikor nyerte? s ki volt az a Cellini, a kinek nevére elkeresztelte? E kérdésekre adós maradt a felelettel. Napjainkban már megglehetősen el van terjedve mindenfelé, a mit nagysága, szépsége és a piaczokon kapós volta végett meg is érdemel. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. végén, sept. elején; hűvösebb tájakon novemberig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jókora nagy.

Alakja. Két végén inkább vagy kevésbé belapított gömbalaku vagy kupos gömbalaku; többnyire szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s rendszerint szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövid, elég vastag, fás, bunkósan végződő; tágas tölcseralaku, inkább vagy kevésbé mély üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd finom, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe nagy, egészen nyílt; fölálló, rövid, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival szabálytalanul kikanyarított, inkább vagy kevésbé tágas és nem mély tányéralaku üregben ülő, melynek falain lapos ránczok és barázdák nyulnak föl a karimára, a hol szeliden hullámos emelkedéseket alkotván elenyésznek s a gyümölcs derekára észrevehetőleg nem vonulnak föl.

Szine. Bőre finom, de szívós, síma, gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte élénkzöld; értével bágyadt sárga vagy zöldessárga; napos oldalán, sőt néha csaknem köröskörül, inkább vagy kevésbé élénk vérpirossal színezett s e színezetben sötétebbpiros, szélesebb vagy keskenyebb, szakadozott csíkokkal is tarkázott és pettyezett. Pontozata az alapszínben igen apró, zölddel szegett barna pettyekből álló, alig szembetűnő: de a piros színben jókora nagy, sárgás pettyek alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölületén: de egy-egy rozsdás szemölcs vagy barnás ragyaszeplő gyakrabban találkozik rajta.

Belseje. Husa fehér, elég finom, kevésbé tömött, elejénte roppanós és pezsgő, teljes értével pedig velős és porhanyó; leve bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, kellemes, gyöngéden fűszeresízű. Magtokja kissé nyílt-tengelyű; zárt, néha pedig kissé nyílt fiókjaiban kevés, rövid tojásdad, pirosas barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve tágas tölcseralaku.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkoznak, ritkás lombozatu, szellős, terebélyes gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fáknak és formafáknak is. Mindenütt jól díszik; még vidékem mostoha viszonyai közt is ritka évben marad teljesen meddőn. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; ritkán egyenesek, kissé görbék és könyökösök; finoman bordázottak; elég sűrűn, de igen finoman fehértolyhosak, pirosasbarnák; apró, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehér pontokkal itt-ott sűrűbben, itt-ott ritkábban pontozottak; rendetlen, többnyire azonban középhosszu levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, kissé duzzadhatóak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt pedig sűrűn fehértolyhosak; kissé kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyes barnák, hegyőknél sűrűn fehértolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok; vékony, de erős-szövetűek; széles tojásdadok vagy kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő és kissé félregörbülő, hosszúak, éles hegyben végződők; völgyesek vagy teknősek; alig íveltek; nyelökről majd vízirányosan el-, majd részunt fölfelé állók; alsó lapjukon tolyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előrehajló, tompa vagy itt-ott kissé éles fogakkal inkább vagy kevésbé mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, középvastag vagy elég vastag, merev, tolyhos és tövénél violaszínnel mosott; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, széles lándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposvölgyesek, hullámosak és csavarosan elgörbülők; hosszúak, rugalmas nyelökről bokrétaán szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. L a u c h e, *1-ter Ergänzungsband ect.* 65-dik lapján.

M a s, *Pomol. générale*, VIII. 165. és mások.

Észrevétel. Az alföldön korán és erőtetve érnek gyümölcssei; miért is inkább való hazánk hegyesvölgyes vidékeire, mintsem az alföldre: mindazáltal, a hol a föld kellőleg nyirkos, bárhol is képes kifizetni a helyet, melyet kerünkben számára juttatunk.

238. Brichy József.

(Joseph de Brichy.)

Származása. E jeles almát fanquemonti birtokos és jeles gyümölcsész, Loisel nyerte magról, 1855. körül, Belgiumban és egyik barátja nevérol, elkeresztelve kezdette elterjeszteni. Bárha terjesztésre igen méltó; még napjainkban is folyvást az újdonságok közé tartozik. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek világhírű gyümölcssteleperől, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon s kedvezőbb viszonyok közt januárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Többnyire hengeres-, néha pedig kupos gömbalaku; szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájra, néha pedig kissé alább, száras vége felé esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de kelyhe felé gyakran kissé összébb is huzódva boltozódik, mintsem szára felé, a hol azonban rendszerint szélesebb karimában végződik, mintsem kelyhes végén. Szára igen rövid, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és inkább vagy kevésbbé mély üregbe helyezett, melynek falait finom, sugaras rozsa csak néha szokta borítani. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; fölálló, de hegyökkel hátrahajló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványával elég tágas, de nem mély üregben ülő, melynek falain néhány lapos ránczocska majd mindig mutatkozik: de karimáján olyan hullámos emelkedések, melyek lapos bordákként a gyümölcs derekára is fölvonulnának, csak elvétve jelenkeznek.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte sárgás-zöld; értével halvány sárga; napos oldalán szelid rózsaszínnel belehelt s kissé élénkebb piros, szakadozott csíkokkal is ritkásan bevonalzott. Pontozata fahéjszinű, ritkás, inkább vagy kevésbbé szembetűnő. Rozsda a szármélyedést kivéve nem fordul elő fölületén.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásba játszó tehér, finom, tömött, roppanós, de teljes értével porhanyó; leve bő vagy elegendő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; kissé nyílt, kagylóalaku fiókjaiban szép tojásdad, pirosas barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve hengeres tölcséralaku, a gyümölcsbe mélyen lehatoló.

Fája. Mérsékeltmővésű, de egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás, szellős, terebélyes koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és formafáknak is. Mindenütt

jól tenyészik: de, hogy rendesen, bőven és kellő nagyságra fejlődő gyümölcsöket teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei igen jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, középhosszak, elég vastagok vagy csak közép-vastagok; elég egyenesek, noha kissé könyökösek; itt-ott finoman bordázottak; egész hosszukban sűrűn és finoman fehérmolyhosak, pirossal kissé árnyalt sötétbarnák; apró, kerek, fekére pontokkal csak itt-ott, igen ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kissé duzzadthátuak, igen tompa-hegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiemelkedő, röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, alig hegyesek, fehér molyhozattal takart szennyesbarnák.

Levelei. Középnagyok; elég vastag és erős-szövetűek; tojásdadok vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő és kissé félre csavarodó hegyben végződők; laposak vagy laposteknősek, hullámos-szélűek; alig vagy éppen nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák és elég fényesek, világos-zöldek; széleiken tompa vagy csaknem kerekhegyű fogakkal szabálytalanul fűrészeseek. Levélnyelők középhosszu, elég vastag vagy középvastag, merev, molyhos; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé, itt-ott pedig csaknem vízirányosan elálló. Levélpálhái elég rövid és keskenylándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságnak, többnyire hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, csaknem laposak, rendetlenül hullámosak; szétálló, rugalmas nyelökről kissé lekonyultan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. L e r o y, *Dict. de pomol.* III. 406. Mások tudtommal még nem irták le.

Észrevétel. Alma tenyésztésre kedvező, tehát kellőleg nyirkos talajban megérdemlené, hogy minden kertben helyet juttassunk számára. Még vidékem mostoha viszonyai közt is elég hálásan kifizeti a helyet, melyet kertemben elfoglal.

239. Canadai piros alma.

(Canada rouge.)

Származása. E kitünő alma-ujdonság az Éjszak-amerikai egyesült államokból származik, hol, kivált az Uj-York, Ohio és Michigán államokban nagyra becsülik és széltére tenyésztik. Európába csak a hetvenes évek elején hozták be a Simon-Louis testvérek. Mint terjesztésre kiválólag méltó almafaj már hozzánk is utat tört magának. Aradon, Ottrubay Károly, megyei járás-bíró barátomnál, a hol e fajt leirtam, már több ízben termett a „Guide pratique“ rövid jellemzésével teljesen egyező gyümölcsöket, melyek a faj valódiságát csakhamar bebizonyították.

Érésideje. Az alföldön nov. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Lapos gömbalaku vagy néha kissé kuposgömbalaku; elég szabályosan boltozott síkfölületű, de egyik oldalán hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig szeliden fogyva rendszerint összebb húzódik s kelyhe körül elég szűk és kissé ferdén álló karimában végződik. Szára rövid vagy középhosszu, elég vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falait némi sárgás, finom, sugaras rozsdá csak néha szokta borítani. Kelyhe zárt, de gyakran félig nyílt; összehajló, de hegyükkel hátra görbülő, rövides, törékenyhegyű és molyhos osztványaival szépen kikanyarított, szűkes tányéralaku és nem mély üregben ülő, melynek karimája bárha nem hullámos, de a gyümölcs derekán némi lapos és nem szembetünő bordák mégis nyomozhatók.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte zöldes, értével pedig csaknem aranysárga alapszínéből alig látható tisztán egy-egy foltoeska; mert az egész fölület barnás pirossal van sűrűn befuttatva és itt-ott sötétebb, itt-ott pedig világosabb pirossal szakadozottan csíkozva. Pontozata ritkás, apróbb-nagyobb, többnyire szögletes, sárgás pettyek alakjában jelenkező, itt-ott alig, itt-ott pedig elég szembetünő. Rozsdalakzat csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehér, többnyire azonban rózsaszín-pirossal inkább vagy kevésbé színezett, igen finom, gyöngéd és velős; leve elég bő, igen czukros, gyöngéd savanyynyal emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; zárt vagy csak kissé nyílt fiókjaiban zömöktőjásdad, rövid-hegyű, pirosas barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcseralaku, a gyümölcsbe vékony hengerként, igen mélyen lehatoló.

Fája. Elég vígnövésű egészséges és edzett; korán és bőven termő; fölálló vagy elég nyílt szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, terjedelmes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas gulafának, és formafáknak is. Kellőleg nyirkos talajban mindenütt jól díszlik és bőven is terem. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég, számosak, hosszúak, karcsnak, középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, bordázatlanok; elég sűrűn és finoman molyhosak, barnás-sárgák, hegyök felé pirosasbarnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, tojásdadok, kissé duzzadthátuak, alig hegyesek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiemelkedő, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, tojásdadkuposak, karcsu-hegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vékony, de erős-szövetűek; hosszúak tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; laposvölgyesek; itt-ott kissé hullámosak; nem íveltek; nyelökről rézsunt föl-felé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken előre hajló, tompa vagy kissé éles fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészszek. Levél-nyelők rövidek vagy közép-hosszú, elég vastag vagy középvastag, merev, molyhos; majd vízirányosan el-, majd rézsunt föl-felé álló. Levélpálhái keskenylándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei kicsinyek, keskenyek, lándsásak, csaknem laposak, kissé hullámosak; hosszúak, vékony, rugalmas nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Red Canada. (Ez azonban nem annyira hasonlív, mint forgalomban levő angol neve a gyümölcsnek.)

Leirői. Európai gyümölcsészek tudtommal még nem írták le. A „Guide pratique“ a hol a gyümölcs rövid jellemzésre olvasható, Downing, amerikai gyümölcsész „The fruits and the fruits-trees of Amerika“ című munkájára hivatkozik, a hol a gyümölcs, valószínűleg, körülményesen le van írva: de, sajnos! ez a munka nincsen meg nálam.

Észrevétel. Mennyire válik be ilyen mostoha viszonyok közé, a milyeneket vidékemen talál? E kérdésre bővebb tapasztalat után lehetne csak kielégítő feleletet adnom. Megérdemli azonban, hogy minél többen és minél többhelyt tegyünk vele kísérletet és ott, hol a viszonyok almatenyésztésre kedvezők, tenyészszük nagyban is.

240. Enyedi kormos pepin.

Származása. E beces, kisded, rendkívül finomízű almafajról Vajna Károly, árvaszéki ülnök küldött hozzám Enyedről 1885. őszén leírásra is alkalmas gyümölcs példányokat mutatoul és meghatározás végett. Minthogy a nálam levő, számos gyümölcsészeti munkában ismertetett almafajok közt hozzá mindenben hasonlót s vele azonosnak vehetőt, egyet sem találtam; hajlandó vagyok himni, hogy ez is egyike lesz azon beces gyümölcsöknek, melyekkel Pomona Erdélyt áldotta meg. Vajna Károly öcsém szívesességéből a fa növényzetére vonatkozó minden adatnak birtokába jutván, egyelőre főnebbi név alatt mutatom itt be.

Érésideje. Az alföldön valószínűleg nov. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Kisded, mint bőterméskor a Gásdonki renet.

Alakja. Gömbölyded, vagy két végén kissé belapított gömbalaku; szabályosan boltozott, síkfölületű. Zöme középtájjra esik, hommét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis kissé összébb huzódva boltozódik s mindkét sarkán laposas karimában végződik. Szára rövid, középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; inkább vagy kevésbé tágas és nem mély üregbe helyezett, melynek falait és karimáját finom, fahéjszíni rozsdamáz takarja és ezen rozsdamáz néha a gyümölcs derekáig is felhuzódik. Kelyhe zárt; összehajló, széles, de törékenyhegyű és molyhos osztványaival majd a felszínre helyezett, majd igen sekély és lapos mélyedésben ülő, melynek alján és falain szelid, lapos ránczok észlelhetők, de ezek az üreg karimáján elenyésznek s a gyümölcs derekára nem vonulnak föl.

Színe. Bőre vékony, de igen szívós, sima, száraz vagy szeliden érdes-tapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sárgás zöld; értékével citromsárga; lapos oldalán is csak kissé élénkebb sárga, rendszerint minden pirosság nélkül. Pontozata ritkás, fahéjszíni; csakis az alapszínben látható, mert a gyümölcs legnagyobb része finom, fahéjszíni rozsdával van behálózva vagy márványozva úgy, hogy az alapszín csak kisebb-nagyobb foltokban tűnik ki tisztán.

Belseje. Husa fehéres vagy kissé sárgásba játszó fehér, igen finom, tömött, ropanós, de teljes értékével elég porhanyó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízü. Magtokja zárttengelyű; kisded, szűkes fiókjaiban hosszas tojásdad, hegyes, barna, sovány, de ép magot rejtő. Kehelycsöve rövidhengeres vagy tölcséalaku, a gyümölcsbe csak kevésbé lehatoló.

Fája. Fiatal korában vigan, később csak mérsékelten növvő, de egészséges és edzett; korán és bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak,

ritkáslombozatu, szellős, terebélyes koronát alkotó. Diszlik mindenféle almalanyon; alkalmas szálás fának és bokoralaku fának is. Mindenütt jól tenyészik és, mikép fiatal ojtványomról látom, még nálam is vígnövésnek örvend; hiszem azonban, hogy kellőleg nyirkos talajban mindenütt bővebben fog teremni, mintsem az én kertem könnyen kiszáradó, laza talajában. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek, csaknem bordázatlanok; sűrűn és finoman fehérmolyhosak, pirosas barnák; apróbb-nagyobb, kerek, fehérés pontokkal, aljuk felé sűrűbben, hegyök felé ritkásan, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Jókora nagyok, szélestalpuak, duzzadthátuak, igen tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiemelkedő, két szélén röviden és laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, csaknem gömbölydedek, igen tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok; elég vastag, de nem keményszövetűek; széles tojásdadok vagy csaknem kerek tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbbé hosszas és kissé éles hegyben végződők; laposteknősek, a vesszők hegye felé pedig lapos csatornásak; nem íveltek, de hegyökkel lefelé és félre is görbülők; nyelökről csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, csaknem fénytelenek, homályos zöldek; széleiken előre hajló, jókora nagy, tompa fogakkal mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelök középhosszú, vastag, merev, molyhos, tövénél violaszínnel mosott vagy csak belehelt; majd vízirányosan, majd kissé rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái elég kifejlődöttek, széleslándásak, szétállók, de hegyökkel a nyél felé visszakanyarodók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, többnyire hosszas kerülékesek, széleiken felhajlók; rugalmas nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Tudtommal ekkoráig még senki sem írta le.

Észrevétel. Mennyire fog bevalni ilyen mostoha viszonyok közé, a milyeneket kertemben talál? e kérdésre most még korán volna feleletet kockáztatnom: de arról, hogy kellőleg nyirkos talajban hálásan ki fogja fizetni a helyet, melyet számára juttatunk, máris meg vagyok győződve.

241. Erdei szép.

(Belle du bois.)

Származása. Bizonytalan. Mikép Leroy megjegyzi; 1840 körül kezdett Franciaországban forgalomba jönni. Noisette Lajos, híres francia gyümölcsész volt az első, a ki 1839-ben fölemlegette és leírta e rendkívül nagy almát, de származásáról mitsem jegyzett föl. — Ojtóvesszejét, leírásra is alkalmas, szép gyümölcs példányokkal együtt, 1882-ben kaptam Sziklay Ede kedves öcsémtől, Jánokról. Nálam még nem termett; de, mert a küldött gyümölcsök és a Jánokról kapott vesszőkről nevelt ojtványom növényzete is, jól egyeznek Leroy leírásával, a faj valódiságában nem levén okom kételkedni, máris bemutatathatom azt körülményes leírásban is.

Érésideje. Nálam valószínűleg oct. nov. hűvösebb tájakon mártiusig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Igen nagy vagy rendkívül nagy.

Alakja. Szabálytalan gömbalaku, rendszerint inkább széles, mint magas; egyik oldalán hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme többnyire középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, homét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva, kissé ferdén csonkázott, vastag, kupos véget alkot. Szára elég rövid vagy igen rövid, elég vastag; tágnylásu, de fenekén összeszűkülő, igen mély üregbe helyezett, melynek falait finom, fahéjszínű, sugaras rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe nagy, nyílt vagy félig nyílt; fölálló vagy kissé összehajló, sokáig zölden maradó, rövid és molyhos osztványaival tágas és elég mély üregben ülő, melynek aljáról inkább vagy kevésbbé élesen kiemelkedő bordák nyulnak a karimára s onnan tovább a gyümölcs derekára, melynek kerekdedségét többnyire megzavarják.

Színe. Bőre elég vastag és szívós, sima, gyöngéd vagy kissé zsiros tapintatu, bágyadtan fénylő, elejénte sápadt zöld; értével zöldesbe játszó sárga; napos oldalon néha némi igénytelen pirossal belehelt. Pontozata ritkás; jókora nagy, fahéjszínű pettyekből álló, elég szembetűnő. Rozsdalakzat csak elvétele fordul elő rajta.

Belseje. Husa fehéres, néha zöldesbe játszó sárga, félfinom, kevésbé tömött, elejénte roppanós, később, teljes értével elég porhanyó; leve elég bő, cukros, finom savanyúval emelt, kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; nyílt fiókjában számos, apró, tojásdad, pirosasbarna. ép vagy csak idétlen magot rejtő. Kehelycsöve rövid, tágas kupalaku.

Fája. Elég viganövész, egészséges és edzett; elég korán és bőven termő; inkább vagy kevésbbé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyü-

mölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon: inkább való füzéralaku vagy törpe fának, mintsem szálas fának; mert nagy gyümölcseit az erősebb szelek könnyen lehányhatják. Termékeny és kellőleg nyirkos talajban díszlik és terem legjobban.

Vesszei. Elég számosak, elég hosszúak, elég vastagok vagy középvas-tagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek; észrevehetőleg bordázottak; csaknem egész hosszukban elég sűrűn, de igen finoman fehérmolyhosak, pirossal árnyalt barnák; aljuk felé és árnyas felőkön zöldesbarnák: igen apró, kerek, fehér pontokkal elég sűrűn, de alig észrevehetőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, laposhátúak, csaknem háromszögűek, kissé hegyesek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiemelkedő, hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, hosszaskuposak, tompa hegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok, elég vékony, de erős szövettiiek; széles tojásdadok, itt-ott azonban elég hosszú tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő és rendszerint félregörbülő, hosszú, éles hegyben végződők; laposteknősek vagy főképp a vesszők hegye felé levők, csatornásak, kissé íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem símák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken tompa vagy itt-ott kissé éles fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészeseek. Levélnyelők közép-hosszu, középvastag, merev és molyhos, tövénél sötét violaszínnel mosott; inkább vagy kevésbé rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái kissé szárnyaslándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire hosszú és keskeny kerülékesek vagy csaknem lándsásak, völgyesek, rendetlenül hullámosak; merev nyelökről bokrétásan fölfelé állók.

Hasonnevei. Belle Dubois; Belle des bois; Rhode-Island; Reimette des Danois.

Leirői. Leroy, *Dict. de pomol.* III. 106. és mások, de a kiknek művei azonban nincsenek meg nálam.

Észrevétel. A kinek módja van füzéralaku fákkal szegélyezni kertje tábláit; ilyen célra rendszerint a legnagyobb gyümölcsöket szokta választani. Az itt leírt faj tekintélyes nagyságánál fogva kiválólag alkalmas lesz erre a célra is.

242. Göhring renetje.

(Göhrings Reinetto.)

Származása. E jeles almát Göhring, törvényszéki tisztviselő nyerte magáról 1831-ben, Oldisleben-ben, Thüringiában. Még napjainkban is kevéssé van elterjedve. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Dr. Lucastól, Reutlingenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam dec. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

Alakja. Két végén belapított és többnyire szabálytalan gömbalaku; néha lapos gömbalaku; egyik oldalán gyakran hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme többnyire középtájjra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis kissé összébbhúzódva boltozódik és itt, rendszerint ferdén álló, szűkebb karimában végződik, mintsem száras végén. Szára rövides vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és mély, tölcserálatu üregbe helyezett, melynek falait, sőt néha karimáját is, majd finom, majd kissé érdes, sugarakra szakadozó rozsdamáz borítja. Kelyhe nyílt vagy félignyílt; rendetlenül fölálló, hosszas, hegyes és sokáig zölden maradó osztványaival tágas és inkább vagy kevésbé mély tányéralaku üregben ülő, melynek falain finom lapos ránczok váltakoznak, melyek az üreg karimáján szelíden hullámos emelkedéseket alkotnak és gyakran, — noha kevéssé szembetűnőleg, — lapos bordákként a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekedségét kissé megzavarják.

Szine. Bőre vékony, de igen szívós, sima, gyöngéd, de száraztapintatu, elég fényes; elejénte sárgás zöld; értével szép citromsárga; napos oldalán is csak elvétve kap némi, gyöngéd piros árnyalatot. Pontozata ritkás; apró fehérrel szegett barnás vagy fahéjszínű pettyecskékből álló, nem szembetűnő. Rozsdaalakzatok, néhanéha, nemcsak száras végén, de fölületén egyebütt is szoktak mutatkozni. Jellemző e gyümölcsnél, hogy némely példányán, a kelyhes végtől néha a száras végéig is lehuzódó, varrányszerűleg élesen kiemelkedő vonal észlelhető.

Belseje. Husa sárgás, magtokja körül zöldes erekkel jelzett, igen finom, tömött, kissé roppanós, de teljes értével velős és porhanyó; leve bő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja nyílt-tengelyű; kissé nyílt, tágas fiókaiban hosszastojásdad, hegyes, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid kupalaku.

Fája. Mérsékelt-növési, de elég egészséges és edzett; korán és a neki kedvező viszonyok közt igen bőven termő; rendetlenül föl- és szétálló, merre ágaiával, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrű-

lombos, gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szál as fának és nyesés alatt tartva, gulafának is. Vidékem mostoha viszonyai közt a tartós szárazságot megsínylette; minél fogva bizton állíthatom, hogy víg tenyészetéhez és termékenységehez kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, középhosszak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek, finoman bordázottak; egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak, vöröses sötétbarnák; árnyas felőkön és tövük felé zöldesbarnák; apró, kerek, fehéres pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, tojásdadok, kissé duzzadt-hátuak, alig hegyesek, lapulók, barnáspirosak, nagyrészt pedig sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, három rövid bordával jelzett talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szeny-nyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; néha nagyobbak is, kisebbek is; elég vastag és keményszövetűek; tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződők; laposvölgyesek; rendetlenül hullámosak; alig vagy éppen nem íveltek; nyelőről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, világos-zöldek; széleiken tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszu, elég vastag, merev és sűrűn molyhos; inkább vagy kevésbbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpárhái fejletlenek, ár-idomuak, de mégis elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek és vékonyabbszövetűek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak, széleiken rendetlenül hullámosak; rövidebb vagy hosszabb, rugalmas nyelőről bokrétásan fölfelé állók.

Hasonnevei. Göhrings gelbe Reinette; Amtmann Göhrings Reinette.

Leirői. Lucas, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 117. és *Monatshefte* 1867. évfolyam 33. lapján, a hol a gyümölcs sikerült színes ábrája is látható.

Észrevétel. Nagyobb folyóvizeink mellékére, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, itt, az alföldön inkább beillik e finomízű alma-faj, mintsem hazánk éjszaki, hegyes vidékeire. Az alföldnél hűvösebb éghajlat alatt, Oberdieck Jeinsenben és Nienburgban nem találta termékenynek s gyümölcsseit finomizűeknek: míg nálam kedvező évjárással nemcsak bőven, de igen finomizű gyümölcsöket is termett.

243. Harmat-alma.

(Hoary Morning ; Morgenduftpfel.)

Származása. E szép és jó alma eredetéről csak annyit említenek leírói, hogy 1830. körül Angolországból, főnebbi, zárjel közé tett, angol neve alatt kezdett elterjedni. Napjainkban mindentelé el van már terjedve. Ojtóvesz-szejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Gyakran termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. végétől november végéig; hűvösebb tájakon tavasz derekáiig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy legalább jókora nagy.

Alakja. Változó; többnyire lapos gömbalaku; néha csaknem félgömb-alaku; többnyire szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme majd középtájra, majd jóval alább, száras vége felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, laposas karimában végződik; kelyhe felé pedig majd félgömbalakulag boltozódik, majd szeliden összébb huzódva szűk karimában fogy el. S z á r a rövidek, vastag, fás, töve felé husos és hízott; néha igen rövid és csak husos buczokként jelenkező; tágnylásu, de nem mély üregbe helyezett, és oda, néha egy-egy husos dudortól mintegy beszorított. Szárüregének sokáig zölden maradó falai majd rozsdamentesek, majd finom, fahéjszínű, sugaras rozsdával bevontak. K e l y h e zárt, néha pedig félignyílt; bokrétásan fölálló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival többnyire szűk és nem mély üregben ülő, melynek alján lapos dudorkák és ranczok láthatók, melyek a karima felé igen elszélesednek és gyakran, bárha nem szembetűnőleg, az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekedségét néha kissé megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de igen szívós, sima, gyöngéd és álltában kissé zsírostapintatu; fáján inkább vagy kevésbbé hamvas; ledörzsölve elég fényes; elejénte sárgás zöld; értével elég sárga; napos oldalán élénk pirossal sávolt vagy szélesebb-keskenyebb csikokkal becsapkodott, mely színezet a gyümölcs árnyas oldalán mindinkább elhalaványultan és csak gyöngéd leheletként szokott mutatkozni. Pontozata ritkás, apró, alig szembetűnő; néha azonban a piros színben, apróbb-nagyobb, fehérös pettyek alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér a magtok körül pirosas erekkel, a bőr alatt pedig rózsaszín árnyalattal, finom, elejénte keménykés, értével pedig gyöngéd és porhanyó; leve bő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magtokja kissé nyílttengelyű; zárt vagy csak kissé nyílt fiókjaiban jókora nagy, hosszas tojásdad, pirosasbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcseralaku, a gyümölcsbe igen mélyen lehatoló.

Fája. Vignövésű, egészséges, edzett; korán és bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő, számos ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle alma-alanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva gulafának is. Vidékem mostoha viszonyai közt, a több éven át tartó szárazságot kissé megsínylette, a mi eléggé mutatja, hogy olyan talajra van szüksége, melyből a nyirkosság száraz évek alkalmával se hiányozzék. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Igen számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok; hegyök felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, noha könnyökösek; finoman bordázottak; egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak, pirosasbarnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy hosszás, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadok, kissé duzzadhatóak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szenyyesbarnák, hegyőknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy középnagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; hosszúak tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, tompa vagy kissé éles hegyben végződők; laposcsatornásak; széleiken kissé hullámosak; alig vagy éppen nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos-zöldek; széleiken előre hajló, tompa vagy csak kissé éles fogakkal nem mélyen, de elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszu, elég vastag, merev, molyhos és tövénél jó darabon violaszín-pirossal mosott; majd vízirányosan, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái többnyire fejletlenek, lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei aránylag hosszabbak, keskenyebbek és hajlékonyabbszövetűek, mint a vesszőkön levők, nyelők felé többnyire keskenyebbek, mint hegyök felé, laposak, hullámosak; hosszúak rugalmas nyelökről lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Brouillard; Bedufteter Morgenapfel; Dainty-Apple; Sam Rawlings; Bedufteter Apfel, Thanapfel.

Leirői. Lucas, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 97. és

Illustr. Monatshefte, 1867. 6. lapján színes ábrával.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 379. és mások.

Észrevétel. Hűvösebb tájakra inkább való e becses almafaj, mintsem az alföldre; mert itt korán és erőtetve érnek gyümölcsei, fája pedig szenved az itt gyakran ismétlődő száraz évek alatt. Mosolygó szép és jó gyümölcsei végett azonban megérdemli, hogy bárhol is helyet szorítsunk számára kerteinkben.

244. Izletes zöld alma.

(Grüner Schmeckapfel.)

Származása. Bizonytalan. Erdélyben, különösen a Szászföldön rég idő óta nagyban el van terjedve, a hol kétféle Izletes almát ismernek és pedig az egyik a főnebbi, a másik az Izletes piros alma: de az erdélyi szakértő pomológok mindkét fajt egynek tartják. Nálam csak a főnebbi van meg; a másikat nem ismerem s a mit nekem Erdélyből Izletes piros alma név alatt küldöttek, valószínűleg hamis faj volt; mert a főnebbitől nemcsak színre, de egyéb jellemvonásokban is különböző volt. Lauche, német gyümölcsész, hivatkozva Christ „Vollständige Pomologie“ czimű munkájára, a hol a Schmeck-Apfel szintén le van írva, valószínűnek tartja, hogy ez alma Hollandiából származik. Hollandiából származott-e Erdélybe is? E kérdésre határozott feleletet nem adhát még a gyümölcsészeti irodalma. Ojtóvesszejét 1879-ben kaptam Vályi Elek, ref. esperes barátomtól, Kentelkéről. Több ízben termett már nálam is a fajfán. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a közepszerűnél; gyakran jókora nagy.

Alakja. Gömbölyded vagy két végén belapított gömbalaku; elég szabályosan boltozott; noha szeliden bordásfömlüetű. Zöme középtájra esik, honnét gyakran mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis többnyire kissé összébbhuzódva boltozódik s mindkét sarkán laposas, de ritkán széles karimában végződik. Szára rövid vagy rövide, vékony vagy középvastag, fás, néha kissé husos, többnyire bunkósan végződő; szűk és inkább vagy kevésbé mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falait némi finom, áttetsző, sugaras rozsdá csak néha szokta borítani. Kelyhe zárt; fölálló vagy rendetlenül összehajló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival többnyire szűk és inkább vagy kevésbé mély üregben ülő, melynek alján csinos, lapos dudorkák és falain lapos ránczok és barázdák mutatkoznak, de ezek az üreg karimáján elszélesednek és a gyümölcs derekára csak kevésbé szembetűnőleg vonulnak föl s annak gömbölydedségét alig zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, száraz, de gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte sáppadt vagy fehéres zöld; értével világos vagy fehéres sárga, itt-ott zöldessal árnyalt; napos oldalán halvány pirossal belehelt s e színezetben rövidebb vagy hosszabb, szakadozott, világos vérpiros csikokkal és pettyekkel tarkázott. Pontozata nem sűrű, igen finom, apró, fehéres pettyekből álló; nem szembetűnő. Rozsdáalakzat csak ott mutatkozik fölületén, a hol a bőr, fejlődés közben sérülést kapott.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, nem tömött, gyöngéd és porhanyó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, sajátzerűen illatos és fűszeresízű. Magtokja nyilttengelyű; többnyire zárt fiókjaiban szép, tojásdad, világospirosas vagy barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve inkább vagy kevésbé hegyes kupalaku.

Fája. Fiatal korában vígan, később csak mérsékelten növvő, de egészséges és edzett; korán és elég bőven termő; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé törekvő, később szétálló és lefelé is görbülő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, terebélyes koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon. Alkalmas szálafának és léczezet melletti művelésre is. Mindenütt jól díszik ugyan: de a tartós szárazságot nálam megsínylette kissé. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, középvastagok, hegyők felé kissé elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; bordázottak; sűrűn és finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, fényesek, pirossal árnyalt sötétbarnák; igen apró, kerek, fehérés pontokkal ritkásan és alig észrevehetőleg pontozottak; rövid levélközüiek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, laposhátúak, tompa-hegyűek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt pedig sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, hárombordás talpon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadkuposak, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; tojásdadok vagy hossz-as-tojásdadok; majd rövidke, majd hossz-as és félrecsavarodó hegyben végződők; lapos-völgyesek vagy csatornásak; nem íveltek; nyelökről majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előrehajló, többnyire apró, éles fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszu, elég vastag vagy középvastag, elég merev, molyhos és tövénél vérpirossal mosott; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái többnyire fejletlenek, ár-idomuak vagy keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hossz-as, keskenykerülékesek, csaknem laposak, hullámosak; hossz-as rugalmas nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Schmeckapfel; Schmeketel.

Leírói. Stoll, *Der Obstgarten*, 1881. 16. szám, 186. lapján.

Lauche, *Erster Ergänzungsband*, 261. lapján és mások is.

Észrevétel. Hüvösebb tájakra s nem oly mostoha viszonyok közé való, mint a milyeneket vidékemen talál. Itt, az alföldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén vagy kellőleg nyirkos talajban volna nyereséges tenyésztése.

245. Kecskeméti vajalma.

Származása. E jeles nyári alma valószínűleg Kecskemét határában kelt magról, a hol rég idő óta nagyon el van terjedve s a hol többféle változványát ismerik, melyek azonban egymástól lényegesen nem különböznek s a mi csekély különbség létezik is közöttük, azt vagy a talajbeli különbözőség vagy a fának fiatalabb vagy idősebb volta okozhatja csak. Ifj. Csókás József, derék honfitársam 1872-ben kétféle vajalmáról küldött nekem öjtővesszőt s később mutatoul gyümölcsöket is. Ezek közül az egyik a „Gyengehéju-“ a másik a „Keményhéju-vajalma“. Mindkettő termett már nálam is: de sem gyümölcsüket, sem növényzetüket illetőleg, lényeges különbséget nem találtam köztük. Később, 1883-ban Katona Zsigmond gyógyszerész és szenvedélyes gyümölcsész, barátomtól is kaptam Kecskemétről, leírásra alkalmas gyümölcs példányokat, melyekről e fajt körülményes leírásban ezennel bemutatom.

Érésideje. Julius második fele; hűvösebb tájakon valószínűleg aug. végéig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Változó; majd hengeres-kupos, majd tojásdad-gömbölyű; többnyire szabálytalanul boltozott s inkább vagy kevésbbé bordás-fölületű. Zöme a középtájnál alább a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül elég talpasan végződik; kelyhe felé pedig majd szeliden, majd hirtelen fogyva boltozódik s inkább vagy kevésbbé rövid, tompakupos végben enyészik el. Szára hosszas, majd vékony, majd elég vastag, fás, de hajlékony; tövénél inkább vagy kevésbbé husos, hegyénél bunkósan végződő; sárgás-zöldszínű, de napos felén pirossal színezett; többnyire elég szűk és mély üregbe helyezett s abba egy-egy husos dudortól mintegy beszorított. Kelyhe zárt; fölálló, törékenyhegyű, molyhos osztványaival többnyire szűk és nem mély üregben ülő, melynek falain számos ráncz s karimáján hullámos emelkedések láthatók, melyek lapos bordák gyanánt inkább vagy kevésbbé észrevehetőleg az egész gyümölcsön végig nyújtóznak, de annak kerekedségét csak kevésbé zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, de elég szívós, sima, gyöngédtapintatu, csaknem ragyogó fényes; elejénte élénkzöld; értével sárgás-zöld, mely színezet nagyobb foltokban csak az árnyékban nőtt gyümölcsökön látszik ki tisztán; mert néha az egész fölület ríktó pirossal van bemosva vagy szelidebb pirossal belehelve s közben-közben élénkebb piros, szakadozott csíkokkal tarkázva. Pontozata alig észrevehető. Rozsdaalakzat csak elvétve találkozik rajta.

Belseje. Husa fehér; a bőr alatt, — kivált az erősebben színezett példányoknál, — rózsaszínbe játszó, elég finom, könnyű és puha; leve elég bő, czukros, némi gyöngéd savanyúval emelt, kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; kissé nyílt és tágas fiókjai mindenikében két-három,

világos-vörhenyes barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve hegyes kupalaku, a gyümölcsbe mélyen behatoló.

Fája. Erőtéljes, vígnövésű, edzett; elég korán és a neki kedvező helyen igen bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva gulafának is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól diszlik: de itt gyümölsesei a Kecskeméten természetknél jóval kisebbek és csak kedvező időjárással képes teremni. Gyümölsesei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé lassudan elvékonyodók; elég egyenesek, alig könyökösek; szeliden bordázottak; csaknem egész hosszukban finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, simák, csaknem fényesek, pirosasbarnák, aljuk felé pedig zöldesbarnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy hosszú, fehér pontokkal ritkán, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, szélestalpuak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; alig kiálló, három, hosszú bordával ellátott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hasaskuposak, alig hegyesek, szénnyesfehér molyhózzal sűrűn takartak.

Levelei. Középnagyok; kissé vastag, de hajlékonyszövetűek; hosszú tojásdadok vagy kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, hosszú, éles hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; széleiken rendetlenül hullámosak; kissé íveltek és hegyökkel félrecsavarodók; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, csaknem sötét zöldék; széleiken tompa vagy kissé éles fogakkal elég sűrűn, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, elég vastag vagy középvastag, merev, molyhos, tövénél violaszínnel mosott; elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái ár-idomuak vagy keskenylándsásak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak, hullámosak és gyakran csavarosan elgörbülők; fölfelé álló, rugalmas nyelökről csaknem vízirányosan elterülők.

Hasonnevei. Gyengehéju vajalma; Keményhéju vajalma.

Leirői. Tudtommal még eddig senkisért írta le.

Észrevétel. Olyan mostoha viszonyok közé, a milyeneket vidékemen talál, egyáltalán fogva nem való e faj; mert itt ritkán terem s gyümölsesei aprók maradnak. Homokos és kellőleg nyirkos talajban azonban, hiszem, hogy bárhol is képes lesz hálásan kifizetni a helyet, melyet kerteinkben számára juttatunk.

246. Kelyhes piros alma.

(Rother Tiefbutzer.)

Származása. E jeles alma, melyet kehelyüregének jellemző mélysége miatt neveztek el a németek „Tiefbutzer“-nak, Württembergben, különösen Reutlingen környékén, mint útszéli fa van leginkább elterjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Dr. Lucastól, Reutlingenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. végétől, oct. végéig; hűvösebb tájakon nyár elejéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Magasnak látszó tojásdad- vagy kupos gömbalaku; elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, száras vége felé esik, honnét szára felé majd szelíden, majd hirtelen gömbölyödik s szára körül inkább vagy kevésbé széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig szelíden összébbhúzódva boltozódik s inkább vagy kevésbé szűk és szelíden hullámos karimában fogy el. Szára rövides, vékony, fás, molyhos, szembetűnőleg bunkósan végződő; szűk és mély tölcseáralaku üregbe helyezett, melynek falait finom világosbarna vagy fahéjszínű, sugaras rozsdaszokta rendszerint eltakarni. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; fölálló, de hegyekkel hátragörbülő, apró, zöldes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé szűk és rendszerint mély üregben ülő, melynek aljáról apróbb-nagyobb, csinos lapos ránczok sugárzanak a karimára és ezt hullámossá tevén, néha a gyümölcs derekára is, de ennek kerekedségét ritkán és alig zavarják meg.

Színe. Bőre finom, de szivós, sima, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte bágyadt zöld; értével szalmasárga; napos oldalán, kivált pedig a gyümölcs száras végén, homályos pirossal belehelt s e színezetben élénkebb-piros, szélesebb vagy keskenyebb, szakadozott csíkokkal szembetűnőleg tarkázott. Pontozata ritkás; rendetlenül elszórt, barnás vagy fahéjszínű petytyekből álló; itt-ott alig, itt-ott pedig elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, keménykés, roppanós; leve igen bő, czukros, gyöngéd savanyonyal emelt, igen kellemes füszeresízű. Magtokja zárttengelyű; fiókjaiiban duzzadt-tojásdad, rövidhegyű, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid kupaalaku.

Fája. Elég vignövészű, egészséges és igen edzett; nem korán, de aztán ha elérte gyümölcsöző korát, rendszeren és bőven termő; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló, nyulánk, de erős ágaival,

melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkáslombozatú, szellős, terebélyes gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; legalkalmasabb szálasfának. Mindenütt jól tenyészik ugyan: de, hogy rendszeren és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karcsuak, hegyök felé méginkább elvékonyodók; elég egyenesek, csak alig észrevehetőleg könyökösök; bordázottak; elég sűrűn és finoman molyhosak, barnáspirosak; apró, kerek, fehér pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, csaknem háromszögűek, kissé duzzadhatóak, alig hegyesek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyespirosak, hegyüknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; hosszas tojásdadok, itt-ott pedig csaknem kerekdedek; többnyire hosszú, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; itt-ott, rendetlenül hullámosak; alig íveltek; alsó lapjukon sűrűn molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken jókora nagy, éles fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők középhosszu vagy rövidek, vastag, merev és molyhos, tövénél violaszínpiros; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskeny-lándásak, szétállók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak és alakúak, nyelők felé gyakran keskenyebbek, mint hegyök felé; többnyire nyelőkkel egy irányban, rézsunt fölfelé állók.

Hasonnevei. Lucas Éde többféle, népies nevét említi föl: de azok az irodalomban, a hasonnevek közé nem vehetők föl.

Leirói. Dr. Lucas, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 147. Másoktól még nem olvastam leírását.

Észrevétel. Hazánk magasabban fekvő tájékain, különösen országutak mellé ültetve, nyereséges volna nagyban is tenyésztenünk: de az alföldön csak olyan helyeken volna képes hálásan kifizetni a helyet, melyet a kertben elfoglal, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat.

247. Királyi renet.

(Reinette royale; Königliche Reinette.)

Származása. E kitünő almafajt, mely sok tekintetben hasonlít a Nemes renethez, de ettől mégis lényeges vonásokban különbözik. Diel, a ki először írta le, 1788-ban Metzről és Nancyból kapta: valószínű tehát, hogy Franciaországból származik; bárha a francia gyümölcsészek előtt, ugyyszólván, napjainkig ismeretlen maradt. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Dec. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Kissé változó; többnyire azonban hengeres vagy kupos gömb-alaku; kissé szabálytalanul boltozott és szögletesnek látszó, noha pedig szembetűnő bordák ritkán mutatkoznak fölületén. Zöme középtájra, néha pedig kissé alább, száras vége felé esik, homét szára felé majdszeliden, majd hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, laposas talpban végződik; kelyhe felé pedig inkább vagy kevésbbé összehúzódva boltozódik s kelyhe körül rendszerint szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövides, a kisebb példányoknál pedig csaknem középhosszu, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait finom, barnás, sugaras rozsdá szokta borítani. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; fölálló, de hegyökkel hátrahajló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival elég tágas és inkább vagy kevésbbé mély üregbe helyezett, melynek falain számos lapos ráncz s karimáján szeliden hullámos emelkedés látható, melyek széles, lapos és nem szembetűnő bordák alakjában a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekdedségét gyakran megzavarják.

Szine. Bőre finom, de szivós, nem sima, hanem kissé érdes és száraz-tapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte zöldessárga; később világossárga; napos oldalán is csak aransárga és csak elvétve némi igénytelen sárgás pirossal belehelt. Pontozata sűrű; jókora nagy, szögletes, fahéjszínű pettyekből álló; rendszerint igen szembetűnő. Hálózatos rozsdafoltok vagy foszlányok gyakran mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa sárgás, finom, tömöttes, porhanyó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanygyal emelt, igen kellemes, fűszeresizű. Kár, hogy gyakran fonnyadni szokott! Magtokja kissé nyíltengelyű; fiókjaiban, hosszas, hegyes, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid hengeres vagy kupalaku.

Fája. Mérsékelt vagy csaknem lassunövésű, de egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkoznak, elég sűrűlombos, gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon: de, mert nagy fát nem nevel,

inkább való törpefának, mintsem szálasfának. Mindenütt jól tenyészik: de, hogy rendesen és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, vékonyak vagy középvastagok; egyenesek, kissé könyökösek; bordázottak; egész hosszukban molyhosak, zöldesbarnák, napos felőkön pirossal kissé árnyaltak; igen apró, ritkás és nem szembetűnő pontokkal behintettek; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; kissé kiemelkedő, hárombordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, alig hegyesek, aljuknál szenyyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vékony és hajlékonyszövetűek; hosszas tojásdadok; inkább vagy kevésbé hosszas, éles hegyben végződők; csatornásak; alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők élénk fűzöldek; széleiken előrehajló, inkább vagy kevésbé éles fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők középhosszu, középvastag, elég merev, molyhos; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, ár-idomuak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kerülékesek, csaknem laposak, hullámosak; szétálló, rövidebb vagy hosszabb, merev nyelökről kissé rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Diel, *Kernobstsorten*, I. 125.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 295.

Mas, *Pomol. générale*, VIII. 61. és mások.

Észrevétel. Kisebb, lázi kertekben, doucinra vagy paradicsom-alma-alanyra ojtva törpe fáknak mindenütt, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, megérdemli, hogy helyet juttassunk számára. Eladási célra, nagyban tenyészteni már azért sem volna alkalmas; mert gyümölcsei fonnyadásra hajlandók.

248. Kormos kurtaszáru.

(Court-pendu gris; Grauer Kurzstiel.)

Származása. Régi, bizonytalan. Leroy szerint már 1400-ban ismeretes volt Frankhonban s a XV-dik század elején Rouen környékéről kezdett mindenfelé nagyban elterjedni. Napjainkban többféle gyümölcs van ily név alatt forgalomban. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen; mert Lucas Ede leírása teljesen ráillik.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon és kedvezőbb viszonyok közt, késő tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitűnőleg I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Többnyire nagyobb a középszerűnél: gyakran jókora nagy.

Alakja. Többnyire kupos gömbalaku; néha lapos gömbalaku; többnyire kissé szabálytalanul boltozott s egyik oldalán hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtájnál többnyire alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szeliden, majd hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig mind-mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül többnyire mindig szűkebb karimában végződik, mintsem száras végén. Szára rövid vagy igen rövid, középvastag; fás, néha husos, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falait majd finom, majd érdes, gyakran egyes foszlányokban az üreg karimáján is túlterjeszkedő rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe nyílt vagy félignyílt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, rövid, hegyes és molyhos osztványával inkább vagy kevésbé tágas, de ritkán mély üregben ülő, melynek aljáról lapos ránczok indulnak a karima felé, hol szeliden hullámos emelkedéseket alkotnak s néha széles, lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekedségét megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, majd síma, majd érdes és száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos vagy kissé sárgás-zöld; értével zöldes sárga; napos oldalán élénkebb sárga és néha némi bágyadt vörössel belehelt. Pontozata elég sűrű; jókora nagy, barnás vagy fahéjszíni, szögletes pettyekből álló, igen szembetűnő. Rozsdaalakzatok kisebb-nagyobb, szakadozott foltokban majd minden gyümölcsön, sűrűbben vagy ritkábban elszórva fordulnak elő fölületén.

Belseje. Husa sárgás, néha sárgásba és zöldesbe is játszó fehér, igen finom, tömött, roppanós, teljes érettségekor pedig velős és porhanyó; leve bő vagy csak elegendő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes,

gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja zárt vagy csak kissé nyílttengelyű; szűk fiókjaiban kevés ép, tojásdad, pirosasbarna magot rejtő. Kehelycsőve kúpalaku, a gyümölcsbe kissé lehatoló.

Fája. Vignövésű, egészséges és edzett; elég korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, sűrű ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Dísztlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának és gulafának is. Mindenütt jól dísztlik: de, hogy rendszeren és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy csak középvastagok; elég egyenesek, kissé könyökösek; itt-ott finoman bordázottak; elég sűrűn, de finoman molyhosak, pirosas sötétbarnák, aljuk felé zöldesbarnák; igen apró, kerek, fehér pontokkal sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, pirosas barnák; nagyrészt azonban sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, két szélén laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; szép tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúak, éles hegyben végződők; laposteknősek; alig vagy éppen nem íveltek; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, élénk fűzöldek; széleiken előrehajló, kissé tompa fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek, elég vastag és merev, finoman molyhos, tövénél violaszín-piros; többnyire éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái ár-idomuak vagy keskeny-lándságak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kerülékesek, laposak, szeliden hullámosak; vékony, de merev nyelökről rendetlenül szétállók.

Hasonnevei. Bizonytalanok vagy rég elavultak.

Leirói. Lucas, *Illustr. Handb. der Obst.* I. 505.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 235. és mások. Diel és Dittrich, német gyümölcsések „Grauer Kurzstiel“ név alatt, — mikép ezt „Zusätze“ című munkája 52-ik lapján Oberdieck kimutatta, — a Canadai renetet írták le.

Észrevétel. Nagyobb folyóvizeink mellékén, a hol a föld nyáron át sem veszíti el kellő nyirkosságát; megérdemlené e jeles faj, hogy minden kertben helyet kaphasson. Olyan mostoha viszonyok közt azonban, a milyeket vidékemen talál; kevés haszonnal járna tenyésztése.

249. Loan parménja.

(Loans-Parmäne; Limonenreinette.)

Származása. Régi, bizonytalan. Oberdieck szerint azonban valószínűleg Angolországból származik, a hol főnebbi neve alatt már a XVII. század vége felé ismeretes volt. Napjainkban többféle név alatt van forgalomban a világon. Csak maga, Diel, háromféle név alatt írta le körülményesen és terjesztette mindenfelé. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam meg Oberdiecktól, Jeinsenből: de nálam csakhamar elpusztult. Minthogy azonban Kövér Gábor barátomnál Aradon, termő fában megtaláltam e fajt s ott, gyümölcsei és növényzete után magamnak lejegyezhettem; máris bemutathatom körülményes leírásban is.

Érésideje. Az alföldön oct. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; többnyire azonban jókora nagy.

Alakja. Magának látszó, kupos gömbalaku; többnyire szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mind-mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül szintén elég széles, lapos és szeliden hullámos karimában enyészik el. Szára rövid vagy rövides, középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de szük és mély üregbe helyezett, melynek falait finom, barnás, sugaras rozsdá szokta borítani. Kelyhe nagy, egészen nyílt; rendetlenül fölálló, széles, hosszas, de gyakran hiányos, molyhos osztványával inkább vagy kevésbé tágas és nem mély üregben ülő, melynek alján és falain szelid, lapos ránczok vagy bordácskák mutatkoznak, a melyek a karimát kissé hullámossá teszik és néha, bár nem szembetűnőleg, a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Szine. Bőre finom, de szívós, síma, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sárgás zöld; értével szép sárga, de a gyümölcs kelyhes végén zöldessel árnyalt; napos oldalán szelid sárgáspirossal mosott vagy csak belehelt s e színezetben élénk karminpiros, szakadozott csíkokkal és foltokkal tarkázott; gyakran a pirosság mindinkább elhalványultan a gyümölcs árnyas oldalára is át szokott huzódni. Pontozata elég sűrű; apróbb-nagyobb, zölddel vagy sárgával szegett, fahéjszínű pettyekből álló, a piros színben igen szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Husa sárga vagy csak sárgás, magtokja körül zöldessel árnyalt, finom, tömött, keménykés, roppanós, de teljes értével gyöngéd és porhanyó; leve bő, czukros, üdítő savanyval emelt, igen kellemes fűszeresízü. Magtokja zárttengelyű; zárt fiókjaiban hosszas, karcsu, barna, sovány, de ép vagy csak idétlen magot rejtő. Kehelycsöve igen rövid kupalaku.

Fája. Vignövésű, egészséges és edzett; korán és bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és gulafának is. Mindenütt jól tenyészik: de rendszeren és bőven csak ott képes teremni, a hol a föld kellő nyirkosságát nyáron át sem veszíti el. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, merevek, kissé könyökösek; alig észrevehetőleg bordázottak; hegyök felé elég sűrűn és finoman molyhosak; aljuk felé, jó darabon fehéres hártyával takartak, pirosas szennyesbarnák; kiemelkedő, jókora nagy, fehéres pontokkal ritkán és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Jókora nagyok, tojásdadok, duzzadthátuak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, alig hegyesek, aljuknál szennyes barnák; hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; csaknem kerekdedek vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos-völgyesek; alig ívelték; nyelökről csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, elég sötétzöldek; széleiken előrehajló, éles fogakkal elég mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy rövidek, elég vastag, merev, molyhos; nyílt szögekben fölfelé vagy csaknem vízirányosan elálló. Levélpálhái keskenylándsásak, szétállók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, keskenyebbek és hosszabbak, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, laposak, itt-ott hullámosak; rövidek, vékony, rugalmas nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Englische Königs-Parmäne; Englische Limonienreinette.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, XII. 132. és az ezen munka folytatásaként közlött, almákat és körtéket tárgyzó, I. 114. és III. 56. lapjain.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 319. Másoktól még nem olvastam leírását.

Észrevétel. E szép és jó téli alma megérdemelné, hogy hazánkban mindenütt, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, nagyban is szaporítsuk. Olyan mostoha viszonyok közt azonban, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

250. Normánd szűz.

(Belle-fille Normande.)

Származása. E szép és nagy alma, mikép neve is mutatja, Normandiából származik, a hol régóta ismeretes. Nagysága és szép színezete levén az ő főérdeme, nem csuda, hogy a gyümölcsészek kevés figyelmet fordítottak rá, noha pedig megérdemlené azt; mert szépsége mellett csemegegyümölcsnek is elég jó és így, piaczi elárúsításra igen alkalmas. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. végén, oct. elején; hűvösebb tájakon s kedvezőbb viszonyok közt februárig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű piaczosgyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Magas, kupos gömbalaku; egyik oldalán gyakran hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon, kelyhes végén pedig rendszerint bordásföltre. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül inkább vagy kevésbbé szűk, de lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogva boltozódik s rövid, tompa kupos véget alkot. Szára rövid vagy rövides, ritkán emelkedik a szárüreg karimája színvonaláig, középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; szűk és mély üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd barnás, sugaras rozsdamázzal bevontak. Kelyhe zárt, néha félig nyílt; bokrétásan fölálló vagy összehajló, molyhos osztványával többnyire szűk és elég mély üregben ülő, melynek falain finom lapos ránczok s karimáján hullámos emelkedések láthatók, melyek inkább vagy kevésbbé észrevehetőleg, a gyümölcs derekáig is elnyújtóznak, de ennek kerekdedségét alig zavarják meg.

Színe. Bőre elég finom, de szívós, sima, száraztapintatu, elég fényes; elejénte sárgás zöld; értével élénk sárga; napos oldalán mosolygó rózsapiroszal inkább vagy kevésbbé színezett. Pontozata ritkás; rendetlenül elszórt, apróbb-nagyobb, fehérrel szegett fahéjszínű pettyekből álló, elég szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehéres vagy sárgásba játszó fehér, elég finom, gyöngéd, kissé laza és könnyű; leve bő vagy elegendő, czukros, gyöngéd savanyval emelt, elég kellemes, noha kevésbé fűszeresízü. Magtokja nyílttengelyű; fehérsávós-falu, hosszas fiókjaiban, csaknem tompahegyű, tojásdad, barna, ép, néha pedig idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve rövid kupalaku.

Fája. Nálam csak mérsékelt növési, de egészséges és edzett; korán és bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, lapos gömbalaku koronát alkotó. Diszlik minden-

féle almaalanyon; alkalmas szálas fának, de még inkább lécezett melletti művelésre szárnyas fáknak. Mély termőrétegű vagy iszaplerakodásból álló, kellőleg nyirkos talajban diszlik legjobban és terem legszebb gyümölcsöket melyek nagyságuk mellett is jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, rövidek vagy középhosszak, vastagok, hegyök felé is csak alig észrevehetőleg vékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; finoman bordázottak; sűrűn és finoman molyhosak, zöldesbarnák, napos felőkön pirossal színezettek; apróbb-nagyobb, többnyire kerek, fehéres pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, kissé duzzadhatóak, alig hegyesek, lapulók sűrűn fehérmolyhosak; inkább vagy kevésbbé kiemelkedő, szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadkuposak, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. A vesszők alján igen nagyok, de a vesszők hegye felé csak középnagyok; vékony és hajlékonyszövetűek; tojásdadok vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbbé hosszal, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek, széleiken fodrosak inkább, mintsem hullámosak; nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, csaknem ragyogó fényesek, élénk fűzőldek; széleiken apróbb-nagyobb, éles fogakkal elég mélyen és sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszal vagy középhosszu, hajlékony, molyhos, alsó felén violaszín-piros; nyílt szögekben elálló. Levélpálhái keskenylándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kerülékesek, laposak, széleiken fodrosak; szétálló, rugalmas nyelökről lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Belle-fille du Pays de Caux.

Leirói. L e r o y, *Dict. de pomol.* III. 112. Mások tudtommal még nem irták le.

Észrevétel. Inkább való hazánk emelkedettebb-fekvésű tájékaira, mintsem az alföldre; mert az alföldön korán és erőtetve érnek gyümölcsei s emiatt ízök kellő finomságát kifejtetni nem képesek úgy, mint a hegyes vidékeken termett gyümölcsök. Különben, a hol a föld nyáron át is nyirkos maradhat, kivált nagy városok közelében, mindenütt nyereséges volna tenyésztése.

251. Nyugat szépe.

(Beauté de l'Ouest; Schöner aus Westland.)

Származása. E becses gyümölcs, mely csak a folyó század közepe táján kezdett elterjedni, — mikép neve is mutatja, — Amerikából származik. Az eddigi leírások nem közlenek eredetéről bővebb adatokat. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. végétől oct. végéig; hűvösebb tájakon december végéig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, háztartási és piaczosgyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Kissé változó; többnyire azonban kupos gömbalaku; egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon; többnyire szeliden bordás, néha azonban elég síkfölületű. Zöme majd középtájra, majd kissé alább, a száras vég felé esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhe felé mégis rendszerint összébbhuzódva boltozódik s kelyhe körül szűkebb karimában fogy el, mintsem szára körül. Szára rövid, vastag vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; mély és szűk üregéből, melynek falai finom, fahéjszínű, sugaras rozsdával vannak bevonva, ritkán emelkedik a szár-üreg karimája színvonaláig. Kelyhe néha zárt, többnyire azonban nyílt vagy félig nyílt; fölálló, rövides, törékenyhegyű, molyhos osztványaival elég mély és szűk, néha azonban tágas és laposas mélyedésben ülő; melynek falain szelid ránczok nyulnak a karimára, a hol hullámos emelkedéseket alkotnak s aztán majd eléggé kiemelkedő, majd elenyésző, lapos bordákként a gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre finom, sima, álltában kissé zsirostapintatu; fáján szeliden és ritkásan hamvas, ledörzsölve elég fényes; elejénte bágyadtzöld; értével zöldessárga; napos oldalán is csak kissé élénkebb sárga és nagy ritkán némi igénytelen narancspirossal színezett. Pontozata ritkás, alig szembetűnő, fehérrel szegett fahéjszínű pettyek alakjában jelenkező. Rozsdaalakzat csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Husa bágyadtfehér vagy sárgásba játszó fehér, az alföld melegében néha jegeczes foltokkal tarkázott, elég finom, porhanyó; leve bő, igen czukros, csaknem minden savany nélkül, kellemes, az Aranyszövet almára emlékeztető, finom fűszeresízzel. Magtokja zárt vagy csaknem zárt-tengelyű; fiókjaiban kevés ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid kupalaku.

Fája. Elég vügnövesű, egészséges és édzett; korán és szerfölött bőven termő; fölálló vagy inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle alma-alanyon;

alkalmas szálas fának is, gulafának is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is, ritka évben marad teljesen meddőn, gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, elég vastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; csaknem bordázatlanok; sűrűn és finoman fehérmolyhosak, olajsínezöldek napos felőkön inkább zöldesbarnák; apró, kerek, fehér pontokkal igen gyéren és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég hosszúas levélközűek.

Rügyei. Igen kicsinyek, de az erősebb vesszőkön középnagyok, kuposak, alig hegyesek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, röviden és nem szembetűnőleg bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadkuposak, alig hegyesek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Az erősebb vesszőkön jókora nagyok, egyebütt pedig csak középnagyok; elég vastag, de nem keményszövetűek; széles tojásdadok, de a vesszők hegye felé hosszúas és keskenytojásdadok; csaknem szabályosan elkeskenyedő, hosszú, éles hegyben végződők; inkább vagy kevésbé laposvölgyesek; széleiken rendetlenül hullámosak; íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, csaknem sötét zöldek; széleiken jókora nagy, többnyire tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúas, elég vastag vagy közép-vastag, merev és molyhos; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy itt-ott lándzsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei inkább vagy kevésbé széles kerülekesek, laposvölgyesek; fölfelé álló, merev nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Beauty of the West; Western Beauty.

Leírói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 37.

M a s, *Pomol. générale*, VIII. 191. és mások.

Észrevétel. Nagyon igénytelenek lehetnek a Nyugatszépei; ha csak ilyen almához hasonlíthatók, mely sáppadt zöld színével szépek egyáltalában nem mondható. Amerikában nagyon dicsérik mindenütt: de, annyi egyszer bizonyos, hogy nemcsak Európában, de még Amerikában sem versenyezhet számos, nála sokkal jobb almával. Rendkívüli termékenysége végett mégis megérdemli hogy egy-egy fának számára is helyet szorítsunk kerteinkben.

252. Orosz vas-renet.

(Russische Eisen-Reinette.)

Származása. Boldogult Glocker Károly, barátom Enyingről, halála előtt néhány hónappal, ojtó vesszőket küldött hozzám kedvencz gyümölcsfajairól, a végből, hogy azokat, mint az ő hagyatékát, mentsük meg a hazának s ne engedjük elpusztulni. E fajok közt volt a főnebbi is. Honnan kapta Glocker? nem írta meg. Leírását vagy bárcsak rövid jellemzését még senkitől sem olvastam. Nevét még a nálam levő számos catalog egyikében sem találom. Minthogy e fajt valóban becsesnek és terjesztésre méltónak találtam; meg nem állhatom, hogy azt, főnebbi jellemző neve alatt, melyet husa tömörségénél fogva valóban is megérdemel, e helyt körülményes leírásban be ne mutassam.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy késő tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczosgyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Többnyire hengeres csomkakupos; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán, gyakran, hízottabb és emelkedettebb is kissé, mint a másikon. Zöme középtájra vagy kissé alább, száras vége felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig szeliden összébbhúzódva boltozódik s kelyhe körül ferdén álló, szeliden hullámos, de mindig szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövid vagy rövides, vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és elég mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falait többnyire igen finom, barnás, sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe jókora nagy, nyílt; fölálló, de hegyekkel hátra görbülő, hosszas, széles, sokáig zölden maradó és molyhos osztványaival tágas és elég mély tányéralaku üregben ülő, melynek falain és karimáján szelid, lapos bordák és barázdák váltakoznak, a melyek aztán a gyümölcs derekán is nyomozhatók, de annak kerekedségét alig zavarják meg.

Szine. Bőre kissé vastag és szívós, sima, száraz és néha szeliden érdes-tapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sáppadt zöld; értével aransyárga; napos oldalán, főkép a napszегte példányokon, élénk sárgáspirossal mosott vagy belehelt. Pontozata elég sűrű; jellemzőleg nagy, cserepesnek látszó, de finom rozsdapettyek alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Finom, áttetsző, itt-ott pedig szeliden érdes, barnás vagy fahéjszínű rozsdalakzatok majd minden gyümölcsön bőven szoktak mutatkozni.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér, igen finom, tömött, roppanós, de teljes értével elég porhanyó; leve bő vagy elegendő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, renetszerű fűszeresízzel. Magtokja kissé nyíltengelyű; zárt vagy csak kissé nyílt és elég szűk fiókjaiban több kevesebb, tojásdad,

pirosas sötétbarna, ép magot rejtő. Kehelycsöve tágas, de rövid és hegyes kupalaku.

Fája. Vignövésű, egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, de kellőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle alma alanyon; alkalmas szálas fának is, gulafának is. Mindenütt jól diszlik: de, hogy rendesen és gazdagon teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók sőt hegyöknél gyakran bunkósan végződők; elég egyenesek, alig könyökösek; szelíden bordázottak; egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak, pirosas barnák; apróbb-nagyobb, többnyire hosszas pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Jókorá nagyok, kuposak, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vékony, de erős-szövetűek; széles tojásdadok, itt-ott pedig kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, rövidke hegyben végződők; laposvölgyesek, széleiken hullámosak; nem íveltek, de hegyökkel lefelé görbülők; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos-zöldek; széleiken előrehajló, tompa vagy kissé éles fogakkal elég mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövides, elég vastag, merev, molyhos, tövénél violaszínnel mosott vagy csak belehelt; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái elég kifejlődöttek, landsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei kerülékesek, hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak, hullámosak; hosszas, középvastag és elég merev nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal még eddig senkisért irta le.

Észrevétel. Szállításra is alkalmas, finomízű gyümölcsei végett, hazánkban mindenütt, a hol a föld nyáron át sem vesztí el kellő nyirkosságát, megérdemlené, hogy nagyban is tenyészszük.

253. Osnabrücker renet.

(Reinette d'Osnabrück; Osnabrücker Reinette.)

Származása. E jeles alma származását illetőleg csak annyi bizonyos, hogy Németország északi részében, már a folyó század elején, nagyban el volt terjedve. Leroy szerint, Christ, német gyümölcsész 1802-ben ismertette meg először. Napjainkban mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét több hiteles helyről is megkaptam: de valódinak, a leírásokkal teljesen egyezőnek csak azon fajt találtam, a melyikről 1884-ben Ottrubay Károly, barátom Aradról küldött ojtóvesszőt is, leírásra alkalmas gyümölcs példányokat is.

Érésideje. Vidékemen oct. dec.; hűvösebb tájakon martiusig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczosgyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Kissé változó; majd tojásdad, majd kupos gömbalaku; néha pedig két végén kissé belapított gömbalaku; inkább vagy kevésbé szabálytalanul boltozott, de különben síkfölületű. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szelíden, majd hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos és hullamos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összehhúzódva boltozódik s többnyire szűk és tompa karimában végződik. Szára rövid vagy rövides, elég vastag vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; mély és néha igen mély és szűk tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falait, sőt gyakran karimáját is, sűrű barnás vagy fahéj-színű rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; összeahajló vagy fölálló, hosszas, de törékenyhegyű és molyhos osztványaival többnyire szűk, lapos és nem mély üregben ülő, melynek alján és falain szelíd, lapos ránczok vagy bordácskák láthatók, melyek azonban a karimát alig teszik hullámossá, de aztán elszélesedve s itt-ott ki is emelkedve a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekdedségét gyakran megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima száraz és gyakran érdestapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte világos-zöld; értével zöldessárga; napos oldalán kissé élénkebsárga, aztán kissé nagyobb terjedelemben elég élénkpirossal mosott vagy csak belehelt s e színezetben sötétebbpiros, szélesebb vagy keskenyebb, szakadozott csikokkal is becsapkodott. Jellemző nála, hogy a gyümölcs kelyhes végén, kivált pedig kehelyüregének falain, még teljes érett korában is megtartja a zöldes alapszínt. Pontozata nem sűrű, apró szürkés pettyescskékből álló, nem szembetünő. Némely évjáráskor a gyümölcs fölületét annyira eltakarja a rozsdá, hogy az alapszín csak egyes foltokban látszik ki tisztán; míg máskor csak a gyümölcs száras végén jelenkezik sűrűn a rozsdá, egyebütt pedig csak szórványosan.

Belseje. Husa fehér vagy kissé sárgásba és zöldesbe játszó fehér, finom, tömöttes, de gyöngéd és porhanyó; leve bő, czukros, finom savanyval emelt,

igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja egészen nyílttengelyű; fiókjában többnyire összezsugorodott, idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcserálatu, vékony hengerként a gyümölcsbe elég mélyen lehatol.

Fája. Fiatal korában vígan, később csak mérsékeltén növő, de egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölfelé törekvő, de később szétálló, ritkás ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, ritkás lombozatu, félgömbösalaku koronát alkotó. Díszlík mindenféle alma-alanyon; alkalmas szál as fának és formafáknak is. Mindenütt jól díszlík: de, hogy rendszeren és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; hegyök felé finoman bordázottak; elég sűrűn és finoman fehérmolyhosak, pirossal árnyalt sötétbarnák; apró, többnyire kerek, fehér pontokkal nem sűrűn, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszúas levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, duzzadthátuak, alig hegyesek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiemelkedő, két szélén kissé bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadkuposak, alig hegyesek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok; vékony és hajlékonyszövetűek; inkább vagy kevésbbé hosszúas és széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszúas vagy csak rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek; alig vagy éppen nem íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, élénk fűzőldek; széleiken előrehajló, jókora nagy, többnyire kettős, éles fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők hosszúas vagy középhosszu, középvastag vagy elég vastag, merev, molyhos, sötétvioletszínnel inkább vagy kevésbbé mosott; nyílt szügekben elálló. Levélpálhái keskenylándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságuak, hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, csaknem laposak, itt-ott hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Reinette grise d'Osnabruck; Graue Osnabrücker Reinette; Rothgrane Kelch-Reinette.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten* V. 141. és IX. 131.

Lucas, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 343.

Mas, *Le Verger*, IV. 95.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 722. és mások.

Észrevétel. Hazánk magasabban fekvő tájékain mindenütt, de az alföldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén és ott volna nyereséges nagyban is tenyésztenünk, a hol a föld nyáron át sem veszti el kellő nyirkosságát. Olyan mostoha viszonyok közt, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

254. Őszi piros rambúr.

(Rother Herbstrambour.)

Származása. E jeles almát még a hatvanas évek elején kaptam Bátor-kesziből „Sándor czár“ hamis név alatt. Több ízben termett már nálam s gyümölcseiről csakhamar észrevettem, hogy a név, mely alatt kaptam, nem illik fajomra. Minthogy pedig a fajt terjesztésre méltónak találtam; könyveimben szorgalmasan kutattam az ő valódi neve után: de csak egyetlenegy gyümölcsöt találtam hozzá hasonlót és ez az Őszi piros rambur, melyet Jahn, német gyümölcsész az „Illustr. Handbuch der Obstkunde“ című munkában leirt s a mely ő hozzá — Jahnhoz — Belgiumból került.

Érésideje. Nálam aug. végén, sept. elején; hűvösebb tájakon hiszem, hogy novemberig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piacosgyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Majd lapos gömbalaku, majd ismét magasnak látszó, kupos gömbalaku; többnyire szabálytalanul boltozott és szeliden bordásföülletű; egyik oldalán gyakran hizottabb és emelkedettebb mint a másikon. Zöme majd középtájra, majd jóval alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül széles, laposas és inkább vagy kevésbbé hullámos karimában végződik; kelyhe felé pedig majd félgömbalakulag majd kuposan összébbhuzódva boltozódik s kelyhe körül inkább vagy kevésbbé szűk és szeliden hullámos karimában enyészik el. Szára igen rövid, vastag, fás, néha husos, görcsös, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek sokaig zölden maradó falait néha finom, néha pedig érdes, sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe nagy, nyílt vagy félig nyílt; rendetlenül fölálló vagy összeboruló, rövid, sokaig zölden maradó és molyhos osztványaival szabálytalanul kikanyarított elég tágas és elég mély üregben ülő, melynek karimájáról inkább vagy kevésbbé széles, lapos bordák nyújtóznak végig az egész gyümölcsön s ennek kerekdedségét gyakran megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, száraztapintatu, bágyadtan fénylő: elejénte sáppadt zöld; értével élénk citromsárga; napos oldalán, sőt gyakran köréskörül, elejénte homályos, később derültre változó, élénkebb vagy szelidebb pirossal mosott vagy belehelt s e színezetben sötétebb piros, szakadozott csíkokkal vagy csak foltokkal és pettyekkel is becsapkodott. Pontozata ritkás; apróbb-nagyobb sárgás vagy fehéres pettyekből álló, a piros színben elég szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvéve mutatkozik fölületén.

Belseje. Husa kissé sárgásba játszó fehér, elég finom, kevésbé tömött, roppanós, de értével elég porhanyó; leve elegendő, czukros finom savanygyal emelt, elég kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; nyílt

és elég tágas fiókjaiban, zömöktojásdad, barna, ép, gyakran pedig csak idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve öblös tölcseralaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Fiatal korában vígan, de később csak mérsékeltén növvő, de folyvást egészséges és edzett; nem korán, de aztán, ha elérte gyümölcsöző korát, bőven termő; föl- és szétálló, erős és merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálaskának inkább, mintsem gulafának. Mindenütt jól díszlik; de, hogy rendesen és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei nagyságuk mellett is jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, vastagok, hegyük felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, merevek, kissé könyökösek; szeliden bordázottak; sűrűn fehérmolyhosak, pirossal árnyalt sötétbarnák; csak itt-ott, egy-egy tojásdad, fehér ponttal jelöltek; rendetlen levélközüek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kissé duzzadthátuak, tompa-hegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, három rövid bordával jelzett talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyes barnák, hegyüknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy igen nagyok; elég vastag és durvaszövetűek; hosszas és széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszas és félregörbülő, éles hegyben végződők; csatornások; széleiken rendetlenül hullámosak; kissé íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken jókora nagy, éles fogakkal mélyen, de nem szabályosan fűrészeseek. Levélnyelők rövid, igen vastag, merev, molyhos; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái hosszas, keskeny lándzsások, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire hosszas kerülékesek, elég vékony és hajlékony-szövetűek, csaknem laposak, hullámosak; kissé fölfelé álló nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. J a h n, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 447. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Piaczi elárusításra még az alföldön is nyereséges volna tenyésztenünk: de, minthogy itt korán és erőtetve érnek gyümölcsei, és így kellő finomságukat kifejteni alig képesek bárhol is, inkább való hazánk emelkedettebb fekvésű vidékeire, mintsem az alföldre.

255. Pamut-alma.

Származása. E jeles nyári alma Pécs vidékén régóta el van terjedve s ott, a piaczkon keresett és kapós gyümölcs. Így beszélte azt el nekem bold. Náray Imre barátom, a ki Pécs vidékén születvén, gyermek kora óta ismerte e fajt. Tőle kaptam meg Aradról, 1877-ben ojtóvevesszőkben a fajt, mely azóta nálam is több ízben termett. Könyveimben hozzá hasonló vagy vele azonosnak vehető fajt nem találván, hiszem, hogy ez is egyike azon hazai fajoknak, melyek eddig az ismeretlenség homályában lappangottak, a honnan apródonkint, most és ezután kell kiemelgetnünk.

Érésideje. Nálam július második felében; hűvösebb tájakon, valószínűleg csak aug. elejére esik.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege-, háztartási és piacosgyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is, nagyobb is.

Alakja. Kupos gömbalaku; többnyire szabálytalanul boltozott, bordás-fölületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos és hullámos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva, szűk karimában enyészik el. Szára igen rövid, vékony vagy közép-vastag, fás, kissé bunkósan végződő, ritkán emelkedik föl a szárüreg karimája színvonalaig; inkább vagy kevésbé mély és egyenetlenül kiemelkedő bordákkal elszűkített üregbe helyezett. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; fölálló, keskeny, hegyes, zöldes és molyhos osztványaival szűk mélyedésbe helyezt s oda mintegy beszorított. E mélyedéskéből lapos ránczok indulnak a karimára s onnan tovább, inkább vagy kevésbé szembetűnő, lapos bordák-ként, végig az egész gyümölcsön, ennek egyik oldalát hízottabbá tevén s kerekdedségét többnyire megzavarván.

Színe. Bőre vékony, sima, gyöngéd-, csaknem zsirostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos zöld; értével sárgás zöld vagy zöldessárga; napos oldalán igénytelen pirossal belehelt és csak kevésbé élénk-piros, szakadozott csíkokkal és pettyekkel tarkázott. Pontozata nincs vagy észre sem vehető. Rozsdaalakzat csak elvéte mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, könnyű és puha; leve bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, gyöngéden illatos és igen kellemes ízű, de csak azon esetben, ha a fáján teljesen meghagytuk érni a gyümölcsöt. Magtokja nyílttengelyű; nyílt fiókaiban számos, szabálytalan tojásdad, pirosasbarna, ép vagy csak idétlen magot rejtő. Kehelycsöve hosszas kupalaku, a gyümölcsbe jó mélyen lehatoló.

Fája Mérsékeltnövéssű, de egészséges és igen edzett; korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, nyulánk, de merev ágaival, melyek gyümölcspeczkekkel hamar és sűrűn beruházkodnak, ritkás, szellős magas gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szál-

fának és gulafának is. Mindenütt jól tenyészik: de bőven, rendszeren és szépen fejlődött gyümölcsöket csak kellőleg nyirkos talajban képes teremni. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán mindaddig, a míg teljesen megérvén önmaguktól is lehullanak.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak vagy középhosszak, vastagok, hegyők felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, noha észrevehetőleg könyökösök; bordázatlanok, merevek; egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak sötétbarnák; apró, kerek, fehér pontokkal igen gyéren és csak itt-ott pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Jókorá nagyok, kissé hosszaskuposak, alig hegyesek, lapulók, egymást lazán takaró, sűrűn fehér-molyhos pikkelyekkel borítvák; jól kiduzzadt, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hosszú-kuposak, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Kicsinyek; vastag és keményszövetűek; tojásdadok, nyelők felé többnyire keskenyebbek, mint hegyők felé; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos-völgyesek; inkább vagy kevésbé íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, csaknem sötét-zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövid vagy rövidek, középvastag, merev, molyhos, tövénél, jó darabon, violaszín-pirossal mosott; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái többnyire fejletlenek, ár-idomuak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei lándsásak vagy keskeny-körülékesek, lapos-völgyesek, szelíden hullámosak; merev nyelőről bokrétáisan szétterülők.

Hasonnevei. Pamuk alma. (Igy nevezik Pécs vidéken.)

Leirói. Tudtommal még senkisé is írta le

Észrevétel. Nagyobb folyóvizeink mellékén, kivált nagy városok közelében, piaci elárúsításra méltó volna nagyban is tenyésztenünk. Olyan mostoha viszonyok közt azonban, a milyeneket vidékemen talál; kevés haszonnal járna tenyésztése.

256. Patte-de-loup.

Származása. E jeles téli alma eredetéről Leroy, a ki először irta le, semmi bizonyos adatot nem kutatott ki és csakis annyit említ róla, hogy Majna és Loire megyében régóta el van terjedve és ott széltere ismeretes. Francia „Patte-de-loup” (magyarul: farkas köröm) nevét készakarva hagytam meg; mert nyelvünkön almaelnevezésnek nagyon helytelennek találom a „farkas körömöt”; aztán meg könnyen megeshetik, hogy a Patte-de-loup a francia nyelvben is helyet jelentő szó, a mit magyarra nem szabad átválttatnunk. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódsága kétségtelen.

Érésideje. Nálam dec. febr.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Lapos gömbalakú; elég szabályosan boltozott síkfölületű, de egyik oldalán gyakran hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra vagy csak kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig elejénte szelíden, aztán mindmindinkább fogva boltozódik s kelyhe körül szűk, de szintén lapos karimát alkot. Szára igen rövid, vastag és husos; néha csak egy kised buczoknak látszó; tágas és inkább vagy kevésbé mély üregbe helyezett. Kelyhe elég nagy, nyílt vagy félignyílt; fölálló, de hegyükkel hátragörbülő, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival szépen kikanyarított, inkább vagy kevésbé tágas, de ritkán mély és rendszerint lapos tányéralaku üregben ülő.

Színe. Bőre vékony, de igen szívós, nem elég sima, hanem kissé érdes és száraztapintatu, csaknem fénytelen; alapszíne zöld és értével sárga: de e színezetből egy-egy foltocska csak elvétele, a gyümölcs szára körül látszik ki tisztán: mert az egész fölület elejénte zöldes, később pedig sárgás fahéjszínű rozsdával van teljesen eltakarva. Pontozata elég sűrű; a rozsdázatból fehéres-szürke pettyek gyanánt kilátszó, elég szembetűnő.

Belseje. Husa sárgás zöld vagy zöldesbe és sárgásba is játszó fehér, igen finom, tömött, roppanós, de teljes értével elég porhanyó; leve elegendő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja zárttengelyű. Kised és szűk fiókjaiban tojásdad, hegyes, feketésbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve rövid tölcéséralaku.

Fája. Mérsékeltnövényű, de egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, gömbalakú koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, gulafának is. Mindenütt jól tenyészik: de,

hogy rendesen és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei igen jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, elég vastagok vagy középvas-tagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; elég szembetűnőleg bordázottak; egész hosszukban sűrűn, de finoman molyhosak, pirossal mosott barnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy hosszú, fehérés pontokkal sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kissé duzzadhatóak, tompa-hegyűek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt pedig fehér-molyhosak; alig ki-emelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak, alig hegyesek, szennyesbarnák, hegyök-nél azonban sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vastag és elég kemény-szövetűek; tojásdadok vagy szélestojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosz-szas vagy csak rövidke, éles vagy elég tompa hegyben végződők; — csaknem laposak vagy laposteknősek; alig íveltek; nyelőkről majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupa-szak, elég simák, csaknem fénytelenek, homályos zöldek; széleiken tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszu, elég vastag vagy középvastag, merev és molyhos; elég éles szögekben föl-felé álló. Levélpálhái többnyire fejletlenek vagy rövidlándságok, de elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak, laposvölgyesek, kissé hullámosak és kissé íveltek; rézsunt fölfelé álló, merev nyelőkről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirói. Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 535. Mások tudtommal még nem írták le körülményesen.

Észrevétel. Hazánkban még az alföldön is, mindenütt, a hol a viszonyok almatenyésztésre kedvezők vagy legalább, a hol a föld kellőleg nyirkos, meg-érdemlené, hogy nagyban is tenyészszük Gyümölcseit későn kell leszedni a fáról; különben ez is, — habár nem oly mértékben, mint a kormos almák legtöbbje, — fonnyadni szokott.

257. Piros koronaalma.

(Rother Kronenapfel.)

Származása. Régi, bizonytalan. Németországban, mikép Oberdieck írja, régóta és meglehetősen el van terjedve. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is a fajfán. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Vidékem mostoha viszonyai közt rendszerint kisebb a közép-szerűnél; kedvezőbb viszonyok közt pedig mindenütt középnagy.

Alakja. Kissé változó; többnyire azonban gömbölyded vagy kupos gömb-alaku; egyik oldalán néha hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon; többnyire kissé szabálytalanul boltozott bordásfölvületű. Zöme majd közép-tájra, majd kissé alább, a száras vég felé esik, honnét néha mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik, többnyire azonban kelyhe felé kissé összébbhuzódik s kelyhe körül szűkebb karimában fogy el, mintsem szára körül, de néha-néha itt is elég szűk karimában végződik. Szára rövides, vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; elég szűk, de ritkán mély üregbe helyezett, melynek falait némi finom, sugaras rozsdamáz csak néha szokta borítani. Kelyhe nyílt, de a kisebb példányoknál rendszerint zárt; rendetlenül fölálló vagy összehajló, hosszás, keskeny, törékeny-hegyű és molyhos osztványaival többnyire szűk és sekély üregben ülő, melynek falain számos, lapos ránczocska mutatkozik, mely ránczok a karimát szelíden hullámossá teszik s aztán inkább vagy kevésbé szembetűnő, lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekdedségét többnyire megzavarják.

Szine. Bőre finom, de elég szívós, sima, gyöngédtapintatu, fáján kissé hamvas, ledörzsölve elég fényes; elejénte fehéres zöld; értével szalmasárga; napos oldalán homályos pirossal szelíden befuttatott s e színezetben sötétebb-piros szakadozott csikokkal is becsapkodott, néha a pirosság mind-mindinkább elhalványultan a gyümölcs árnyas oldalára is áthuzódik. Pontozata ritkás, igen apró, alig észrevehető, többnyire csak a piros színben és ott is csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyescskék alakjában jelenkező. Rozsdaalakzat csak elvétve találkozik rajta.

Belseje. Husa csaknem pirosba játszó sárga, igen finom, tömött, velős és porhanyó; leve bő vagy elegendő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja zárt vagy csak kissé nyílttengelyű; fiókjaiban szabálytalan tojásdad, csaknem feketés, ép, néha pedig időtlen magvakat rejtő. Kehelycsőve kupalaku, néha pedig csaknem tölcseralaku.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges és edzett; korán és a neki kedvező helyen igen bőven termő, inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló és lefelé is görbülő, nyulánk és hajlékony ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás lombozatu, lapos gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle alma-alanyon, alkalmas szálasfának és lécezet melletti művelésre is. Mindenütt jól tenyészik: de csak ott képes szépen kifejlődött gyümölcsöket bőven és rendszeren teremni, a hol gyökereivel a földben nyáron át is találhat kellő nyirkosságot. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, karcsuak, hajlékonyak, hegyök felé mindmindinkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; hegyök felé finoman bordázottak; elég sűrűn és finoman fehér-molyhosak, zöldesbarnák, hegyök felé és napos oldalukon pirosasbarnák; apró, kerek, fehér pontokkal csak itt-ott és rendkívül gyéren pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Jókora nagyok, tompakuposak, laposhátuak, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiemelkedő, szeliden bordázott, elég széles talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadkuposak, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Kicsinyek; nem vastag, de elég durvaszövetűek; tojásdadok vagy hosszú tojásdadok; kissé hirtelen elkeskenyedő, hosszú, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy igen laposvölgyesek; alig vagy éppen nem íveltek; alsó lapjukon sűrűn fehér-molyhosak; felső lapjukon sem egészen csupaszak, elég simák, csaknem fénytelenek, homályos fűződek; széleiken jókora nagy, tompa vagy kissé éles fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy rövides, középvastag, elég merev, sűrűn molyhos; rézsunt fölfelé vagy csaknem vízirányosan álló. Levélpálhái többnyire fejletlenek, fonál-, vagy áridomuak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire visszás tojásdadok vagy kerülékesek, csaknem laposak, rendetlenül hullámosak; rövides, vékony, rugalmas nyelökről lekonyultan szétterülők.

Hasonnevei. Rother Winterkronenapfel.

Leirői. Diel, *Kernobtsorten* I. 89.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 415. és mások.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt csak kedvező évjárással és akkor is inkább kised, mintsem középnagy gyümölcsöket termett. Ebből világosan kitűnik, hogy az alföldre nem mindenütt ajánlható tenyésztése: de kellőleg nyirkos talajban bárhol is érdemes arra, hogy minden valamire való kertben helyet juttassunk számára és ott, a hol bőven és kellő nagyságu gyümölcsöket terem, nagyban is szaporítsuk.

258. Piros rozmarin.

(Romarin rouge; Rother Rosmarinapfel.)

Származása. E szép és becses alma valószínűleg Olaszhonból származik; mert, — Leroy szerint, — 1817-ben Gallesio György olasz gyümölcsész ismertette meg először: de annyi bizonyos, hogy valódi hazáját Tirolban találta fel, a hol, kivált Botzen és Meran környékén, annyira el van terjedve és oly nagyban tenyésztetik, hogy ott gyümölcssei világkereskedelmi cikket képeznek. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Gyakran termett azóta nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam dec. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is.

Alakja. Változó; többnyire azonban hosszas tojásdad vagy tojásdadkupa-alaku; elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál rendszerint alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül inkább vagy kevésbé szűk karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhuzódik s néha szelíd behajlást is alkot, aztán pedig tompakupos végben enyészik el. Szára hosszas vagy középhosszu, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; többnyire szűk és elég mély tölcserálatku üregbe helyezett, melynek falait rendszerint finom, fahéjszínű, sugaras rozsa szokta eltakarni. Kelyhe jókora nagy, zárt vagy félig nyílt; rendetlenül összehajló vagy főkálló, hosszu, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé tágas és elég mély üregben ülő, melynek aljáról számos, szembetűnő ráncz sugárzik a karima felé, a hol ezek ormós emelkedéseket alkotnak s aztán elenyésző lapos bordákként a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak egyik oldalát gyakran hizottabbá teszik, mint a másikat.

Szine. Bőre finom, de igen szívós, sima, gyöngédtápiantatu, csaknem ragyogó fényes; elejénte sápadt vagy sárgás zöld; értével világos sárga; napos oldalán, sőt gyakran még az árnyas oldalán is, inkább vagy kevésbé élénk karminpirossal mosott vagy csak belehelt s e színezetben élénkebb karminpiros, szakadozott csíkokkal is tarkázott. Pontozata elég sűrű; az alapszínben a bőr alul áttetsző fehéres pettyek alakjában, a piros színben pedig sárgával szegett, fehéres vagy fahéjszínű pettyek alakjában jelenkező s ez utóbbi esetben elég szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvéte mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehér, néha a bőr alatt sárgás, a magtok körül pedig zöldes árnyalattal, finom, kevésbé tömött, porhanyó; leve bő vagy elegendő, cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, sajátzerűen illatos és fűszeres ízzel. Magtokja nyíltengelyű; nyílt fiókjaiban számos, pirosas sötétbarna, ép, néha idétlen magot rejtő. Kehelycsöve kupos vagy tölcserálatku, a gyümölcsbe csak kevésbé lehatoló.

Fája Elég vigan növő, egészséges, de vidékemen nem eléggé edzett; mert levelei nyár folytán, gyakran szenvednek ragyaütésben; nem éppen korán de aztán a neki kedvező helyen gazdagon termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, magas gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálaskának is, gulafának is. Hűvösebb légmérsékű tájék, kellőleg nyirkos talaj kell neki, hogy bőven, rendszeren s kellőleg finomízű gyümölcsöket teremhessen. Nálam, kivált levélzetében, megsínyli a tartós szárazságot. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, kissé könyökösek, csaknem bordázatlanok; sűrűn fehérmolyhosak, violaszín-pirossal árnyalt barnák; apró, kerek, fehér pontokkal majd sűrűbben, majd gyérebben, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszas levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kissé hosszaskuposak, duzzadt-látuak, alig hegyesek, lapulók, barnáspirosak, nagyrészt pedig sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kissé hasaskuposak, elég hegyesek, pirosasbarnák, nagyrészt pedig sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vastag és elég keményszövetűek; tojásdadok vagy hosszas tojásdadok; inkább vagy kevésbé hirtelen elkeskenyedő, hosszas vagy rövidke, éles hegyben végződők; laposvölgyesek; alig vagy éppen nem íveltek; nyelőkkel egy irányban rézsunt fölfelé vagy vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, homályos füzöldek; széleiken apró, többnyire kissé tompa fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszu, középvastag, elég merev, molyhos; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, ár-idomuak, kevésbé tartósak vagy pedig keskenylándsásak és ez esetben elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei csaknem lándsásak vagy keskenykerülékese, csaknem laposak; hosszas, rugalmas nyelökről rendetlenül vagy csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Rother Italienischer Rosmarinapfel; Olasz piros Rozmarin.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 67.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 764. és mások.

Észrevétel. Az alföldön, olyan mostoha viszonyok közt, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése. Hiszem azonban, hogy hazánk hegyes-völgyes vidékein csak oly becsesnek találандjuk őt, mint a milyennek Tirolban találják. Tegyük vele kísérletet!

259. Pitmastoni ananász.

(Ananas de Pitmaston; Pitmaston pineapple.)

Származása. E jeles almát Worcester mellett, Pitmastonban, valószínűleg Williams, angol gyümölcsész nyerte magról, a kinek a Pitmastoni páratlan és Pitmastoni arany pepin almákat is köszönhetjük. A londoni kertész-társulat néhány évtizeddel ezelőtt kezdte elterjeszteni, de a gyümölcsészek figyelmét napjainkig sem volt még képes magára vonni. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek jóhírű faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Kisded.

Alakja. Csonka kupalaku; szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, laposas karimában végződik; kelyhe felé pedig szeliden s néha némi csekély behajlással is foggya elég vastag, csonkázott kupalakban végződik. Szára majd rövid, vastag és husos, majd rövides, középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; majd tágas, majd elég szűk és nem mély üregbe helyezett, melynek falait és karimáját finom, sugaras rozsdamáz szokta elfátyolozni. Kelyhe zárt; fölálló, hosszas, keskeny és molyhos osztványaival csaknem a fölszínen vagy inkább vagy kevésbé szűk és nem mély, lapos üregben ülő, melynek alja és falai finoman ránczosak, de karimája csak elvétele mutat némi hullámos emelkedéseket, a melyek azonban a gyümölcs derekára nem vonulnak föl, miért is ennek kerekdedsége rendszerint szép szabályos.

Színe. Bőre elég finom, de szívós, száraz és szeliden érdestapintatu, fénytelen; elejénte zöldessárga; értével citromsárga; napos oldalán is csak aransárga minden pirosság nélkül. Pontozata sűrű; igen apró, barnás vagy fahéjszínű pettyekből álló, elég szembetűnő. Igen finom, áttetsző rozsdá gyakran a gyümölcs egész fölületét el szokta fátyolozni.

Belseje. Husa sárgás, igen finom, tömött, porhanyó; leve bő vagy eleendő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Kár, hogy teljes érése felé fonnyadni szokott! Magtokja zárttengelyű; apró és szűk főkjai mindenikében egy-két, pirosas gesztenyeszínű, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid kupalaku.

Fája. Vignővesű, egészséges edzett; elég korán, rendszeren és elég bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon: alkalmas szálás fának is, gulafának is. Kellőleg nyirkos talajban diszlik és terem gazdagon. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek noha könyökösök; bordázottak; hegyök felé sűrűn és finoman molyhosak; aljuk felé csaknem csupaszak, fényesek, zöldesbarnák, hegyök felé pedig vörhenyes barnák; apró, többnyire kissé hosszús, fehér pontokkal majd sűrűbben, majd gyéribben pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, szélestalpuak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn tehermolyhosak; kissé kiemelkedő, hosszan és élesen bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, hosszús és elég karsú kuposak, kissé hegyesek, pirosasbarnák, hegyőknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; inkább vagy kevésbé keskeny tojásdadok; többnyire rövidek és fölfelé görbülő hegyben végződők; völgyesek; alig ívelték: nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák és elég fényesek, élénk fűzőldék; széleiken előrehajló, tompa vagy kissé éles fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, elég vastag és merev, finoman molyhos és tövénél violaszín pirossal színezett; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskenylándsásak, igen szétállók, igen tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, többnyire hosszaskerülekések, völgyesek, ívelték, itt-ott kissé hullámosak; fölfelé álló, rugalmas nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Pitmaston pine.

Leirói. M a s, *Pomol. générale*, IX. 181. Másoktól még nem olvastam körülményes leírását.

Észrevétel. Inkább való hazánk hegyes-völgyes vidékeire, mintsem az alföldre; mert az alföld melegében korán és erőtetve érnek gyümölcsei és így koránsem oly levesek és jóízűek, mint a mérsékelt-melegű tájakon termett gyümölcsök, melyek fonnyadásra sem oly hajlandók, mint azok, melyek az alföldön termettek.

260. Porzsoltféle sóvári.

Származása. E jeles alma valószínűleg egyike azon számos, jeles gyümölcsnek, melyekkel Pomona Erdélyt ajándékozta meg. Maros-Torda megyében „Sóvári alma“ név alatt ismerik és tenyésztik. Ojtóvesszejét 1881-ben kaptam Porzsol Ádám néptanító, barátomtól, Lukafalváról. Nálam is termett már a fajfán. Minthogy könyveimben, a külföld gyümölcsei közt, hozzá hasonlót vagy vele azonosnak vehetőt hasztalan kutattam; mint terjesztésre méltó hazai fajunkat főnebbi névre keresztelve ezennel bemutatom körülményes leírásban is.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon januárig sőt tovább is tart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy legalább jóval nagyobb a középszerűnél.

Alakja. Magas- vagy csaknem tojásdad gömbalaku; néha szabálytalan hengeres vagy kupos gömbalaku; ritkán sík-, hanem többnyire élesen de szabálytalanul bordázott-fölületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden fogyva gömbölyödik s szára körül inkább vagy kevésbé széles, tompa karimában végződik; kelyhe felé pedig majd szeliden, majd elég hirtelen fogyva boltozódik s kelyhe körül elég szűk karimában enyészik el. Szára rövid vagy igen rövid, fás, molyhos, bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait inkább vagy kevésbé mély barázdák és lapos bordák teszik egyenetlenné s karimáját inkább vagy kevésbé hullámossá. Kelyhe elég nagy, nyílt vagy félignyílt; fölálló vagy hegyökkel összeboruló, rövides, molyhos és sokáig zölden maradó osztványaival elég tágas és elég mély üregben ülő, melynek falai sűrűn, de szeliden ránczosak s karimáján ormós emelkedések váltakoznak, melyek szembetűnőleg kiemelkedő, lapos bordák gyanánt az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s azt szögletessé teszik. Jellemző nála, hogy a bordákat elválasztó barázda, néha, vágányszerűleg mélyed a gyümölcsbe.

Szine. Bőre vastag és szívós, sima, mintha csiszolt volna, száraztapintatu, ragyogó fényes; elejénte sárgás zöld; értével élénk világossárga; napos oldalán szelid pirossal kissé bemosott vagy csak belehelt. Pontozata ritkás; többnyire csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyekből álló, néha alig, néha pedig eléggé szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik rajta; de néha egy-egy rozsda szemölcs vagy barnás ragyaszeplő jelenkezik szokott fölületén.

Belseje. Husa majd sárgásba, majd zöldesbe játszó fehér, elég finom, tömött, porhanyó; leve bő vagy elegendő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, illatos és igen kellemes fűszeresízű. Magtokja nagy és nyílttengelyű; tágas és egészen nyílt fiókaiban számos, apró, tojásdad, pirosasbarna, ép magot rejtő. Kehelycsöve kupalaku.

Fája. Vignővesű, egészséges és edzett; elég korán és bőven termő; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló, nyulánk

ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás lombozatu, szellős, terjedelmes koronát alkotó. Dísztlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és lécezet melletti művelésre is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól dísztlik; de gyümölcssei nem képesek itt rendes nagyságra fejlődni s nem is oly levesek, mint voltak az Erdélyből hozzám küldött gyümölcsök, miből következtetem, hogy ennek a fajnak is kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcssei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak vagy igen hosszúak, vékonyak, hajlékonyak, hegyőktől még inkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; hegyők felé szeliden bordázottak; csaknem egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, pirossal árnyalt sötétbarnák, aljuk felé pedig zöldesbarnák; igen finom, többnyire hosszúak, fehér pontokkal elég sűrűn és itt-ott elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, csaknem háromszögűek, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, a vesszők hegye felé hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, zömötköződadok, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vékony és hajlékonyszövetűek; tojásdadok, itt-ott széles-kerületesek; többnyire kissé hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúak, éles hegyben végződők; többnyire laposak, itt-ott pedig laposvölgyesek; széleiken itt-ott hullámosak; alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos fűzőldék; széleiken tompa fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövides vagy közép-hosszu, középvastag, merev, molyhos, tövénél violaszín-piros; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, itt-ott lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerületesek, laposak, hullámosak, rövides, merev nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Tudtommal még eddig senkisért irta le.

Észrevétel. Hazánk emelkedettebb tájékaire való e jeles faj inkább, mintsem az alföldre. Hiszem azonban, hogy nagyobb folyóvizeink mellékén, kellőleg nyirkos földben, itt is hálásan kifizeti a helyet, melyet számára juttatunk.

26l. Possartféle Nalivia.

(Nalivia; Possart's Nalivia.)

Származása. E jeles alma Possart, törvényszéki tanácsoshoz Züllich-
auba Oroszországból, Moszkvából került. Mindenfelé elterjeszteti Diel kez-
dette, a ki 1826-ban körülményes leírásban is megismertette e fajt. Ojtó-
vesszejét Oberdiecktól 1872-ben kaptam Jeinsenből. Több ízben termett
már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. oct.; hűvösebb tájakon martiusig is eltart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege-, háztartási és piaczosgyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

Alakja. Kupos gömbalaku; többnyire szabálytalanul boltozott és Kal-
vilszerűen bordásföhlletű; egyik oldalán gyakran hizottabb, mint a másikon.
Zöme többnyire középtájra esik, honnét szára felé majd szelíden, majd hir-
telen gömbölyödik s szára körül elég széles, hullámos karimában végződik;
kelyhe felé pedig mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül inkább vagy
kevésbé szűk karimában enyészik el. Szára majd rövid és vastag, majd
középhosszu, középvastag, fás bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és
mély üregbe helyezett, melynek bordás falait majd mindig, finom, világos-
barna, sugaras rozsdá szokta eltakarni. Kelyhe zárt; bokrétásan vagy
néha rendetlenül fölálló, hosszas és finoman molyhos osztványaival szabály-
talanul kikanyarított, inkább vagy kevésbé szűk, de többnyire mély üregben
ülő, melynek karimájáról inkább vagy kevésbé kiemelkedő bordák nyulnak
végig a gyümölcsön s annak kerekdedségét rendszerint megzavarják.

Szine. Bőre elég vékony, de igen szívós, sima, gyöngédtapintatu, fáján
finoman és ritkásan fehérhamvas, ledörzsölve igen fényes; elejénte bágyadt
zöld: értével világos citromsárga; napos oldalán is csak aranysárga min-
den pirosság nélkül. Pontozata ritkás; igen apró, barna, alig szembetűnő,
többnyire csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyecskékből álló. Rozsdaalak-
zat csak elvétve mutatkozik fölületén: de egy-egy, szemölcsnemű, rozsdás
forradás gyakrabban találkozik rajta.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásba játszó fehér, elég finom, roppanós,
de teljes értével elég porhanyó; leve bő, czukros, finom savanyval emelt,
kellemes fűszeresízű. Magtokja nyíltengelyű: kissé nyílt fiókjaiban számos,
hegyes tojásdad, barna, ép magot rejtő. Kehelycsőve tompa kupalaku a
gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Vignövészű, egészséges és edzett; korán és bőven termő; fölálló
vagy nyílt szögekben szátálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól
beruházkodnak, elég sűrűlombos, lapos-gömbalaku koronát alkotó. Díszlik
mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának inkább, mintsem gulafának.
Mindenütt jól tenyészik: de, hogy bőven és rendesen teremhessen kellőleg
nyirkos földet kíván. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; finoman bordázottak; egész hosszukban elég sűrűn és finoman fehérmolyhosak, pirosasbarnák, aljuk felé finoman fehérhártyásak; apróbb-nagyobb, kerek, itt-ott pedig hosszas, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, szélestalpu kuposak, kissé hegyesek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt pedig sűrűn fehérmolyhosak; kissé kiemelkedő, három-bordás talapon ülők.

Virágrügyei. Középnyagok, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy igen nagyok; elég vékony és hajlékony szövettűek; hosszas szívalakúak, nagyrészt pedig széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződők; laposteknősek vagy széleiken kissé felhajlók; itt-ott, rendetlenül hullámosak; alig vagy éppen nem íveltek, de hegyökkel lefelé és félre is görbülők; alsó lapjukon sűrűn molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák bágyadtan fénylők, homályos fűzőldék; széleiken tompa vagy itt-ott éles fogakkal szabálytalanul fűrészeseek. Levélnyelők rövid vagy rövides, vastag, merev és molyhos, tövénél violaszínpiros; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben elálló. Levélpálhái inkább vagy kevésbé kifejlődöttek, lándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak, kerülékesek, lapos-völgyesek, rendetlenül hullámosak; nyelőlőről ívelten lefelé konyulók.

Hasonnevei. Nalivi; Possart's Moskauer Nalivia.

Leirói. Diel, *Kernobstsorten*, Almák-körték, IV. 12.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obst.* I. 193.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 482.

Mas, *Pomol. générale.* X. 153.

Észrevétel. Az alföldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén vagy ott volna hasznos tenyésztése, a hol a föld nyáron át sem vesztí el kellő nyirkosságát; de hazánk emelkedettebb fekvésű tájékain mindenütt hálásan kifizetné a helyet, melyet számára juttatunk.

262. Téli piros málna-alma.

(Rother Winter-Himbeerapfel.)

Származása. E jeles almafajt Oberdiecknek hazánkából Urbanek, volt majthényi plébános küldötte meg, de azt, hogy ő ismét honnan kapta? nem írta meg Oberdiecknek. Valószínűnek tartom, hogy ezen alma is egyike hazai gyümölcsfajainknak; mert Urbanek hűségesen tudatta a forrást, a honnan az Oberdiecknek, küldött számos gyümölcsfajt beszerezte volt, erről a fajról pedig, hihetőleg azért hallgatta el a forrás megnevezését, mert ezt itthon találta s nem külföldről szerezte be. — Ojtóvesszejét 1871-ben kapta Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Erésideje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon tavasz derekáig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Többnyire kupos gömbalaku; szeliden bordásfölkületű; egyik oldalán többnyire hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szeliden majd hirtelen gömbölyödik s szára körül többnyire elég széles, lapos és szeliden hullámos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhúzódva boltozódik s kelyhe körül inkább vagy kevésbé szűk karimában fogy el. Szára többnyire középhosszu, elég vékony, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett s néha egy-egy husos dudortól oda, mintegy beszorított. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; rendetlenül vagy bokrétásan fölálló, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival többnyire szűk és nem mély üregben ülő, melynek falain sugáralakban szelid, lapos ránczok indulnak a karima felé, a hol szeliden hullámos emelkedéseket alkotnak, aztán pedig elszélesedve, a gyümölcs derekán is elég észrevehetőleg végig nyújtóznak s annak gömbölydedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngéd, de száraztapintatu, elég fényes; elejénte sárgás zöld; értével bágyadt sárga, miből azonban csak itt-ott csillámlik ki tisztán egy-egy foltocska; mert az egész fölkület elejénte komor, később pedig derültre változó vérpirossal van eltakarva s a színezetben sötétebb piros, szakadozott csíkokkal is tarkázva. Pontozata nem sűrű; apróbb-nagyobb, fehéres pettyek alakjában jelenkező, majd alig, majd eléggé szembeütő. Egy-egy barnás ragyaszeplő csak itt-ott, de rozsdá, kivéve a gyümölcs szárüregét, nem szokott rajta mutatkozni.

Belseje. Husa vérpirossal itt-ott szeliden árnyalt sárgásfehér, magtokja körül piros erekkel jelzett, finom, gyöngéd, porhanyó; leve elég bő; czukros, gyöngéd savanyúnyal emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Mag-

tokja nyílttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt, hosszas és tágas fiókjai-ban hegyestojásdad, barna, ép, de kevés magot rejtő. Kehelycsöve kupalaku.

Fája. Elég vüjnövésű, egészséges és edzett; elég korán és a neki kedvező helyen igen bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő, de később rendetlenül szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, terebélyes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és lécezet melletti művelésre is. Mindenütt jól tenyészik: de, hogy rendesen és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcssei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek; itt-ott finoman bordázottak; sűrűn és finoman molyhosak, de aljuk felé nagyrészt csupaszak, simák, fényesek, sötét violaszínnel árnyalt barnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott kissé hosszas, fehér pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, duzzadhatóak, igen tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; alig kiemelkedő, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, rövidkuposak, tompahegyűek, szennyesbarnák, hegyüknél sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vékony és hajlékony-szövetűek; széles tojásdadok; inkább vagy kevésbé hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; alig ívelték; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előre hajló, jókora nagy, tompa vagy kissé éles fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők hosszas vagy középhosszu, elég vastag, rugalmas, molyhos; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái többnyire keskenylándásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kerülékesek, hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak, hullámosak; hosszas, rugalmas nyelökről rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 199. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Inkább való hazánk hegyes-völgyes vidékeire, mintsem az alföldre; mert nálam, száraz évjáráskor, szépen és gazdagon kötődött gyümölcseit majd mindig leforrázza a júniusi meleg napsugár. Hiszem azonban, hogy kellőleg nyirkos földben, az alföldön is képes lesz hálásan kifizetni a helyet, melyet számára juttatunk.

263. Uj-kőpepin.

(New-Rock Pippin; Neuer Steinpepping.)

Származása. E kitünő almát folyó század elején Pleasance Vilmos nyerte magról a Cambridgehez közel fekvő barnwelli faiskolájában, Angliában, hol 1821 körül kezdett elterjedni. Német- és Franciaországban csak a hatvanas években vonta magára a leíró gyümölcsészek figyelmet s napjainkban terjed már érdeme szerint, mindenfelé. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett azóta nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Két végén jól belapított gömbalaku; többnyire szabálytalanul boltozott; mert szélességi átmérője, ha keresztben mérjük, egyik irányban szélesebb mint a másik irányban; néha azonban elég szabályostermetű. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis rendszerint összébbhúzódva boltozódik s mindkét sarkán elég széles, laposas karimában végződik. Száras rövid vagy rövides, elég vastag vagy középvastag, fás, néha husos; tágnylásu, de feneke felé összeszűkülő, elég mély tölcésáralaku üregbe helyezett, melynek falait többnyire finom, fahéjszínű, sugaras rozsdá szokta borítani. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; rendetlenül fölálló vagy összehajló, de hegyökkel hátragörbülő, elég széles, hosszas és molyhos osztványával tágas, lapos és nem mély üregben ülő, melynek alján husos dudorkák és falain szelíd lapos ránczok láthatók, melyek azonban a karimát csak néha teszik kissé hullámossá és a gyümölcs derekára, észrevehetőleg, nem vonulnak föl.

Színe. Bőre finom, de szívós, többnyire száraz és kissé érdestapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sárgás zöld; értével szép sárga; napos oldalán, kivált a napnak jól kitett példányain sárgás vagy barnászörőssel mosott vagy csak belehelt. Pontozata elég sűrű; rendetlenül elszórt, jókora nagy, fahéjszínű, szögletes rozsdapettyekből álló, szembetünő. Finom vagy kissé érdes rozsdalakzatok kisebb-nagyobb foltokba összefolytan vagy apróbb pettyekre sűrűn szétszóródva, gyakran mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa sárgás vagy zöldesbe játszó fehér, finom, tömött, porhanyó; leve elég bő, igen czukros, finom savanyynyal emelt, igen kellemes sajátzerűen illatos és fűszeresízű. Magtokja zárttengelyű; szűk fiókjaiban széles tojásdad, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve hengeres vagy tölcésáralaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Mérsékelt növéssű, de egészséges és elég edzett; korán és igen bőven termő; fölfelé vagy kissé szétálló, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának is, gulafának is. Vidékem mostoha viszonyai közt az évekig tartó szárazságot megsínylette, a mivel aztán elárulta, hogy kellőleg nyirkos földre van szükség. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, merevek, kissé könyökösek; finoman bordázottak; sűrűn fehér molyhosak, pirossal árnyalt szennyesbarnák; apróbb-nagyobb, többnyire hosszas, fehér pontokkal itt-ott sűrűbben itt-ott gyérebben, de nem szembetűnőleg pontozottak, rendetlen levélközüek.

Rügyei. Elég nagyok vagy közép-nagyok, kissé duzzadthátuak, tompa-hegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; inkább vagy kevésbé kiálló, három-bordás talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok, zömök tojásdadok, tompa-hegyűek, szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Közép-nagyok; vastag és keményszövetűek; tojásdadok vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszas, éles hegyben végződik; laposvölgyesek, rendetlenül hullámosak; alig íveltek alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, fényesek, világos zöldek; széleiken előrehajló, többnyire tompa fogakkal elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszu, vastag, merev, sűrűn molyhos; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kerülékesek, vékony és lágy szövetűek, csaknem laposak, szelíden hullámosak, élénk fűzőldék; fölfelé álló, merev nyelökről bokrétásanszétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. L e r o y, *Dict. de pomol.* IV. 485

O b e r d i e c k, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 149.

Észrevétel. E becses alma megérdemlené, hogy hazánkban mindenütt, a hol a föld nyáron át sem veszi el kellő nyirkosságát, nagyban is tenyészszük. Olyan mostoha viszonyok közt azonban, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

264. Versaillesi renet. (Olv. Verszály-i.)

(Reinette de Versailles; Reinette von Versailles.)

Származása. Bizonytalan. Diel, a ki 1828-ban először írta le körülményesen, újabbkori gyümölcsnek tartja, de eredetéről csak annyit jegyzett föl, hogy a faj ő hozzá Cölnből és ide ismét Malinesből, (németül: Mecheln) Belgiumból került. Még napjainkig sincs érdeme szerint elterjedve. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam meg Oberdiecktól, Jeinsenből. Fajfámon több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam dec. jan.; hűvösebb tájakon nyárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Gömbölyded vagy tojásdad gömbalaku; többnyire szabálytalanul boltozott, inkább vagy kevésbé bordásfölvületű. Zöme középtájjra esik, homnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé rendszerint kissé összébbhuzódva boltozódik s mindkét sarkán inkább vagy kevésbé szűk karimában végződik. Szára rövid vagy igen rövid, középvastag, fás, gyakran pedig husos és bunkósan végződő; majd szabályosan, majd kissé szabálytalanul kikanyarított, tölcseralaku és ritkán mély üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd finom, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe zárt, néha pedig félig nyílt; összehajló vagy rendetlenül fölálló, rövide és molyhos osztványaival tágas és inkább vagy kevésbé mély tányeralaku üregben ülő, melynek falain szelíd, lapos ránczok vagy bordácskák s karimáján hullámos emelkedések láthatók, a melyek széles lapos bordákként inkább vagy kevésbé szembetűnőleg a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekdedségét inkább vagy kevésbé megzavarják s a gyümölcs egyik oldalát hizottabbá teszik, mint a másikat.

Színe. Bőre vékony, de sima, gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte halvány vagy fehéres zöld; értével élénk citromsárga; napos oldalán inkább vagy kevésbé élénkpirossal mosott vagy csak belehelt. Pontozata ritkás; rendetlenül elhintett, apró, barnás vagy szürke pettyesekből álló; itt-ott alig, itt-ott elég szembetűnő. Rozsda csak elvéte mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, tömött, roppanós; leve bő, czukros, finom savanygyal emelt, gyöngéden illatos, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja zárt vagy kissé nyílttengelyű; szűk fiókjában egészséges, szép tojásdad, rövidhegyű vörhenyes- vagy világosbarna magvakat rejtő. Kehelycsőve hegyes kupalaku, a gyümölcsbe inkább vagy kevésbé lehatoló.

Fája. Nálam csak mérsékelt növéssü, de egészséges és edzett; elég korán és bőven termő; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé törekvő ágai, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kel-

lőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól tenyészik ugyan: de, hogy rendszeren és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, hegyök felé finoman bordázottak; elég sűrűn és finoman molyhosak, homályos barnáspirosak; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszás, fehér pontokkal aljuk felé sűrűbben, hegyök felé ritkábban pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, laposak vagy csak kissé duzzadhatóak, tompa-hegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadkuposak, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyőknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy igen nagyok; vékony és hajlékony szövetűek; széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszás, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; nem íveltek, de hegyökkel lefelé és felfelé is görbülők; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken apróbb-nagyobb, tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, elég vastag, merev, molyhos, tövénél violaszinpiros; nyílt szögekben el- vagy rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái keskenylándsásak, szétállók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd nagyobbak, majd kisebbek, de rendszerint hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak, hullámosak; rézsunt fölfelé álló nyelökről kissé lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Diel, *Kernobstsorten*, almákat és körtéket vegyesen tárgyazó V. 93.

Dittrich, *Handb. der Obstk.* I. 392. Franczia gyümölcsészek még aligha ismerik a Versaillesi renetet; mert csak mint hasonnevet emlegetik föl a Champagnei renet és a Champagnei kormos renet leírásánál, a melyek egyikével sem rokon az itt leírt faj.

Észrevétel. Megérdemli, hogy a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, minden kertben helyet juttassunk számára. Hazánk alma-tenyésztésre kedvezőbb felvidékén, méltó volna nagyban is tenyészteniünk.

265. Woltmann renetje.

(Woltmann's Reinette.)

Származása. Bizonytalan. Oberdieck, a ki a gyümölcsészeti irodalomban először tesz róla említést, Woltmann, adószedőtől, Zevenből, hová Mecklenburgból névtelenül került e faj, mint igen termékeny és terjesztésre méltó gyümölcsről kapott meghatározás végett példányokat és később ojtóvesszőket is. Bárha Oberdieck már az ötvenes években főnnebbi név alatt bemutatta is e fajt; még napjainkban sem vonta magára a gyümölcs-leírók figyelmét. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. végétől, nov. elejéig; hűvesebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Gömbölyded vagy lapos gömbalaku; néha kúpos gömbalaku; bárha egyik oldalán néha hizottabb mint a másikon, mégis elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szelíden, majd hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig többnyire összébbhuzódva boltozódik s kelyhe körül mindig szűkebb karimában fog el, mintsem szára körül. Szára rövid, gyakran csak egy husos buczok; tágnylásu, de szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falait majd finom, áttetsző, zöldes, sugaras, majd pedig kissé érdes, cserepes rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; fölálló, hosszas, széles, zöldes és molyhos osztványaival tágas és elég mély üregben ülő, melynek falain csak néha mutatkoznak némi szelid ránczocskák, de ezek a karimán elenyésznek s a gyümölcs derekára, észrevehetőleg, majd sohasem vonulnak föl.

Színe. Bőre vékony, de elég szívós, síma, gyöngéd, itt-ott pedig kissé érdestapintatu, elég fényes; elejénte sárgás zöld; értével világos sárga; napos oldalán gyöngéd sárgáspirossal mosott vagy belehelt s e színezetben élénkebb piros, szakadozott csikokkal és pettyekkel is tarkázott; néha azonban a pirosság csak egyes, halavány csikokban jelentkezik rajta. Pontozata nem sűrű; rendetlenül elszórt fahéjszínű pettyekből álló; a rozsdamentes helyeken elég szembetűnő. Rozsda-alakzatok, kivált a gyümölcs kelykes végén, sajátságos, érdes, barnás szilánkokban többször mutatkoznak fölületén és néha kisebb-nagyobb, feketés ragyaszeplők is találkoznak rajta.

Belseje. Húsa szép fehér, magtokja körül zöldes erekkel, finom, gyöngéd, porhanyó; leve bő vagy elegendő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja kissé nyíltengelyű; zárt fiókaiban tojásdad, hegyes, pirosasbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcséralaku.

Fája. Elég vignövesü, egészséges, igen edzett; elég korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló, sűrű ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának inkább, mintsem gulafának. Mindenütt jól tenyészik: de bőven és rendszeren csak kellőleg nyirkos talajban képes teremni. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Igen számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok, vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, bordázatlanok, sűrűn és finoman molyhosak, pirossal kissé árnyalt szennyesbarnák; apró, kerek, fehér pontokkal elég sűrűn, de nem szembe-tünőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Igen kicsinyek, rövidek, laposak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; kissé duzzadt, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, kissé hegyesek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; hosszastojásdadok; rövidke, félrecsavarodó, éles hegyben végződők; völgyesek vagy csatornásak, széleiken hullámosak; alig íveltek: nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, igen simák, elég fényesek, élénk füzöldek; széleiken előreahajló, tompa vagy kissé éles fogakkal szabálytalanul fűrészeseek. Levéllyelők rövid, vagy rövidek, elég vastag, merev, molyhos, tövénél violaszínnel mosott; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskenylándsásak, igen tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszúak, keskeny kerülékesek, laposak, hullámosak; hosszúak, hajlékony nyelökről kissé lekonyultan szétterülőek.

Hasonnevei. Woltmanns Herbstreinette.

Leirői. Oberdieck, *Anleitung zur Kenntniss des besten Obstes*, 217. lapján.

Woltmann, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 317. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. E jeles alma inkább való hazánk hegyes-völgyes vidékeire, mintsem az alföldre; mert itt korán és akkor érnek gyümölcsei, a mikor az almáknál finomabb és becsesebb gyümölcsökben is bővelkedhetünk: míg hazánk emelkedettebb fekvésű tájékain nemcsak később fognak érni, de finomabb-ízűek is lesznek gyümölcsei, mintsem azok, melyek az alföld melé-gében termettek és erőtetve értek.

266. Náray renetje.

Származása. E jeles alma is azon magoncokról keletkezett, amelyekről a Jolánka és Pétery Károly almákat*) nyertem volt. Fajfává alakított anyafájának egyik, ojtatlanul meghagyott ága 1885-ben termett először. Minthogy a fajt terjesztésre méltónak, becsesnek találtam, bold. Náray Imrének, az én testi-lelki jó barátomnak emlékeül, fönnebbi névre kereszteltem el. Náray Imre egyike volt az igazi magyar becsületesség tiszteletre legméltóbb alakjainak, széles körben ismert jeles ügyvéd; Arad városának mindenkitől, általános tisztelt és szeretett polgára és az 1881–1882. évi országgyűlésen ugyanezen városnak függetlenségi-elvű képviselője, a ki életében a gyümölcsészet iránt is melegen érdeklődött. (Szül. 1817-ben Meghalt, munkás életének 65-dik évében, 1882-ben.) Egy oly talpig derék ember és hazafi, mint ő volt, méltó arra, hogy áldott emlékét, közöttünk, egy jó gyümölcs sokáig őrizze meg.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is, nagyobb is.

Alakja. Többnyire kúpos gömbalaku; elég szabályosan boltozott síkfölületű; egyik oldalán hízottabb kissé, mint a másikon. Zöme középtájra vagy csak kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, laposas karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül inkább vagy kevésbbé szűk karimában enyészik el. Szára majd rövid, középvastag és csaknem húsos, majd középhosszu, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és inkább vagy kevésbbé mély üregbe helyezett, melynek falait finom, barnás, sugaras rozsdá szokta eltakarni. K e l y h e zárt vagy félignyilt; összehajló vagy rendetlenül fölálló, rövid és törékenyhegyű osztványaival inkább vagy kevésbbé szűk és nem mélytányér-alaku üregben ülő, melynek alján és falain finom, lapos ránczok mutatkoznak, de ezek a karimán rendszerint elenyésznek és a gyümölcs derekára nem vonulnak föl.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, száraz és kissé érdestapintatú, elég fényes; elejénte sárgás zöld; értével citrom-sárga; napos oldalán arany-sárga és a napnak jól kitett példányain sárgás pirossal belehelt s e színezetben inkább vagy kevésbbé élénkpiros, szakadozott csíkokkal majd sűrűbben, majd ritkábban becsapkodott. Pontozata elég sűrű; jókora nagy, barnás vagy fahéjszínű pettyekből álló; elég szembetűnő. Finom rozsdapettyek és foszlányok elég gyakran mutatkoznak rajta.

Belseje. Húsa vagy sárgásba játszó fehér, igen finom, tömött, roppanós; teljes értével azonban gyöngéd és porhanyó; leve bő vagy elegendő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja kissé

*) Lásd e munka III. köt. 377. és 379. lapjain.

nyílttengelyű; zárt és kisdud fiókjaiban, rövid tojásdad, hegyes, pirosasbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcseralku.

Fája. Vignövésű, egészséges, igen edzett, elég korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcspéczkekkel sűrűn beruházkodnak, elég lombos, de szellős, magas gömb-alaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, gulafának is. Mindenütt jól tenyészik és mikép fiatal fámról látom, még tősarjairól is elszaporítható leszen: de, hogy szépen fejlődött gyümölcsöket bőven és rendszeren teremhessen, mint majd minden almafa, úgy ez is kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcssei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, kegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; szeliden bordázottak; egész hosszukban sűrűn fehérmolyhosak, itt-ott csupaszak, zöldesbarnák, napos felükön pirossal árnyalt barnák; igen apró, kerek, fakó pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kissé duzzadhatóak, tompa-hegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, zömök tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; széleiken rendetlenül hullámosak; kissé íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, csaknem sötét zöldek; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy rövidek, vastag, merev, molyhos; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskenylándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire körülékesek, többnyire keskenyebbek és lágyabbszövetűek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak, hullámosak; föl és szétálló, merev nyelökről bokrétásan szétterülő.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Még eddig senkisé is írhatta le; mert csak most kezdem forgalomba hozni.

Észrevétel. Almatenyésztésre kedvező, tehát kellőleg nyirkos talajjal bíró vidékeken egyike lesz e faj a legtermékenyebb almafajoknak; mert gyümölcspéczkei, még kedvezőtlen viszonyok közt sem pusztulnak el oly hamar, mint ezt vidékemen sok nemes almafajnál sajnosan tapasztalom.

267. Tiroli fehér rozmarin.

(Romarin blanc: Tyroler Weiser Rosmarinapfel.)

Származása. E szép és jó alma valószínűleg Tyrolban lépett a világba. Botzen és Merán környékén oly nagy mértékben szaporítják, hogy gyümölcsseivel világkereskedelmet űzhetnek. Többféle Fehér rozmarin alma ismeretes a gyümölcsészet birodalmában: de szépségre és finom ízre alig vetekedhetik vele a többiek bármelyike is. Meglehetősen el van már terjedve mindenfelé, de nagyban való tenyésztése csak ritka helyen volna ajánlatos; mert fája ritka helyen termékeny és gyümölcssei finom ízüket nem mindenütt bírják kifejtetni. Öjtővesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Gyakran termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

Alakja. Hosszas tojásdad vagy kupos tojásdad; többnyire szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál inkább vagy kevésbé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödik s szára körül inkább vagy kevésbé szűk karimában végződik; kelyhe felé pedig szelíden és néha némi behajlással is fogyva, inkább vagy kevésbé hosszús, tompakúpos végben enyészik el. Szára középhosszu; néha elég vastag és húsos. többnyire azonban vékony, fás, kissé bunkósan végződő; szűk és mély, néha húsos dudortól még inkább összeszűkített üregbe helyezett, melynek falait, gyakran, finom, sugaras rozsdá szokta eltakarni, mely rozsdá egyes foszlányokban az üreg karimájára is fölhúzódik. Kelyhe zárt vagy félignyílt; bokrétásan föllálló, hosszús, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé szűk és mély üregben ülő, melynek falain finom, lapos ránczok mutatkoznak, de ezek karimáját alig teszik hullámossá és szembetűnő, bordás emelkedéseket nem alkotnak a gyümölcs derekán, melynek kerekedsége mindemellett sem mindig egészen szabályos.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngédtapintatu; ledörzsölve elég fényes; elejénte fehéres zöld; értével halvány citromsárga; napos oldalán néha némi igénytelen, bágyadt lángospirossal belehelt. Pontozata ritkás; jókora nagy, fehérrel szegett fahéjszínű vagy csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyektől álló, elég szembetűnő. Rozsdá nem, de egyes, pirossal szegett, barnás ragyaszeplők gyakrabban mutatkoznak rajta. Értével kellemes illatott áraszt maga körül.

Belseje. Húsa fehér, a bőr alatt sárgásba játszó, finom, gyöngéd, velős és porhanyós; leve igen bő, finom savanyúval emelt, illatos és igen kellemes fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt, hosszús fiókjaiban gyakran számos, néha pedig csak egy-két tojásdad, pirosasbarna,

ép magot rejtő. Kehelycsöve szűk tölcseáralaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Fiatal korában elég vígan; később csak mérsékelten növvő, de egészséges és edzett; nem korán és nem is rendszeren, de aztán, ha elérte gyümölcsöző korát, a neki kedvező helyen igen bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, magas gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, gulafának is. Kellőleg nyirkos földben díszik és terem legjobban. Vidékem mostoha viszonyai közt csak olyankor terem kielégítőleg, a mikor az évjárás gyümölcstermésre kiválólag kedvező. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé lassúsan elvékonyodók; egyenesek, merevek, elég könyökösek; itt-ott kissé bordázottak; hegyök felé elég sűrűn, aljuk felé pedig ritkásan fehérmolyhosak; pirossal árnyalt sötétbarnák; apróbb-nagyobb, kerek, fehér pontokkal hegyök felé ritkásan, aljuk felé elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszúas levélközűek.

Rügyei. Jókorá nagyok, hosszaskuposak, elég duzzadthátuak, kissé hegyesek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, két szélén élesen, de nem hosszúan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hosszaskúposak, alig hegyesek, aljuknál szenyynes barnák, hegyöknel sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok vagy jókorá nagyok; elég vastag és igen keményszövetűek; hosszúas tojásdadok vagy hosszúas kerülekesek; rövidke, félrecsavarodó, éles, vagy kissé tompa hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken csak kissé fülhajlók; alig íveltek; nyelökről többnyire vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák és elég fényesek, világos zöldek; széleiken többnyire kettős vagy hármas, tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelök hosszúas vagy középhosszu, elég vastag, merev, molyhos; majd vízirányosan el, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái elég hosszúak, keskenylándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire igen hosszúak, keskenykerülekesek, laposak, hullámosak; igen hosszú, rugalmas nyelökről lekonyultan szétterülő.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obst.* IV. 65.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 762. Leírták-e mások is? kételkedem benne. Bivort az *Annal. de pomol.* című munka IV. kötetében Fehér rozmarin (= *Rosmarin blanc*) név alatt, aligha nem az Olasz fehér rozmarin almát írta le, mely alma pedig több lényeges vonásban különbözik a főnebitől.

Észrevétel. Hazánk magasabban fekvő tájékain tegyük vele kísérletet s ott, hol minden tekintetben becsesnek mutatkozik, tenyészszük nagyban is. Az áltoldón kevés haszonnal járna tenyésztése.

268. Molcsány zöld almája.

(Verte de Molcsány; Molcsány's Grünling.)

Származása. E jeles almát Nagy-Bánya határában, egy lapályos kaszálon, több vadalma fa közt Molcsány Gábor, kir. erdész fedezte föl. Az ojtatlanul fölnevekedett s jelenleg mintegy 40 éves anyafáról 1881-ben mutatóul néhány szép gyümölcsöt kapván, a fajt becsesnek és terjesztésre méltónak találtam. Molcsány Gábor, derék öcsém, kinek hazai gyümölcészetünk iránti meleg érdeklődéséről több ízben volt alkalmam meggyőződni, szíves volt nekem ojtó vesszőt is küldeni e fajról, mely azóta nálam is bemutatta gyümölcseit, melyek mindenben egyeztek a Nagy-Bányáról kapott gyümölcsökkel. Mint eredeti, önálló fajt főnebbi név alatt ezennel bemutatom körülményes leírásban.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

Alakja. Gömbölyded vagy két végén kissé belapított gömbalaku; elég szabályosan boltozott síkfölületű, de egyik oldalán néha hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik s mindkét sarkán elég szűk, de lapos karimában végződik. Szára igen rövid, fás, bunkósan végződő; többnyire szabályosan kikanyarított, szűk és nem mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falait finom, barnás, sugaras rozsdá szokta többnyire csak részben és nem egészen eltakarni. Kelyhe kicsi, nyílt vagy félig nyílt; fölálló vagy összehajló, rövid, törékenyhegyű és molyhos osztványaival szűk és elég mély csészealaku üregben ülő, melynek aljáról finom, lapos ránczok indulnak a karima felé, de ezek a karimát alig teszik hullámossá és a gyümölcs derekára szembetűnőleg ritkán vonulnak föl; miért is ennek kerekdedége rendszerint szabályos.

Szine. Bőre vékony, de szívós, sima, általában zsirostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sápadt zöld; értével citromsárga; napos oldalán, főkép a napnak jól kitett példányain szelid pirossal mosott vagy csak belehelt. Pontozata elég sűrű; szabálytalanul elhintett, apró, fahéjszínű vagy csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyecskékből álló, a gyümölcs értével alig szembe-tűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve fordul elő rajta.

Belseje. Húsa zöldesfehér, finom, tömöttes, roppanós; leve bő, czukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, a Török-Bálint almára emlékeztető fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; kissé nyílt, kagylóalaku fiókjaiban zömökötojasdad, pirosasbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve öblös hengeres, a gyümölcsbe egész a magtokig levonuló.

Fája. Mérsékeltnövési, de egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának inkább, mintsem gulafának. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól díszlik és ritka évben marad teljesen meddőn. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, elég vastagok vagy csak közép-vastagok; hegyök felé kissé elvékonyodók; elég egyenesek, merevek, alig könyökösök; szelíden bordázottak; elég sűrűn és finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, simák, fényesek, vörössel árnyalt sötétbarnák; apró, többnyire kerek, fakó pontokkal itt-ott sűrűbben; itt-ott gyérebben pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kissé duzzadthátuak, tompa-hegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; elég kiemelkedő, laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, tampahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Elég nagyok; elég vastag, de nem keményszövetűek; széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszas vagy rövidke, éles hegyben végződők; laposteknősek; alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előrehajló, elég éles fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők közép-hosszu, vastag, merev, finoman molyhos, tövénél sötét violaszínnel mosott; nyílt szögekben vagy rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái fonál- vagy ár-idomuak, kevésé tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, többnyire kerülékesek, csatornásak, íveltek; fölálló, rövidek, rugalmas nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Ekkorág még senkisé is írta le.

Észrevétel. Kellőleg nyirkos földben bárhol is megérdemelné, hogy minden kertben helyet juttassunk számára: de hazánk emelkedettebb fekvésű tájékain mégis ajánlatosabb volna tenyésztése, mintsem az alföldön; mert ott tartósabbak gyümölcsei; míg itt az alföldön téli gyümölcsből ősziékké válnak.

269. Téli citromalma.

(Reinette du roi; Winter-Citronenapfel.)

Származása. E becses alma valószínűleg Németországból származik; mert Frankóniában, a Rajna mellékén és Württembergben régóta nagyban el van terjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam dec. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű, néha pedig csaknem I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Rendszerint jókora nagy.

Alakja. Többnyire kúpos gömbalaku; egyik oldalán kissé hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon; különben csinos termetű. Zöme néha középtájjra, többnyire azonban alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödik s szára körül inkább vagy kevésbé széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhuzódva boltozódik és kissé ferdén csonkázott, kúpos végben enyészik el. Szára rövides, ritkán emelkedik a szármélyedés karimájának színvonala fölé, elég vastag vagy középvastag, fás, molyhos, bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és mély tölséralaku üregbe helyezett, melynek falai néha rozsdamentesek, néha pedig finom, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe zárt, néha pedig félig nyílt; bokrétásan fölálló, hosszas, hegyes, molyhos és többnyire törekeny-hegyű osztványaival kevésbé tágas, de többnyire elég mély üregben ülő, melynek falain szelíd, lapos ránczok nyúlnak a karima felé s ott szelíden hullámos emelkedéseket alkotnak, melyek majd szélesebb, majd keskenyebb, szabályos, lapos bordák alakjában az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Szine. Bőre elég vastag és szívós, síma, gyöngéd, csaknem zsirosta-pintatu, elég fényes; elejénte világos zöld; értével szép citromsárga; napos oldalán sárgás homályospirossal szelíden belehelt s a napnak jól kitett példányain világos vérpirossal is bemosott, mely színezet rendszerint hirtelen megszakad olyan helyeken, a hol a gyümölcsöt ág vagy levél takarta el. Pontozata ritkás, jókora nagy, fehéres pettyekből álló, s a piros színben elég szembetűnő. Rozsdaalakzatok vagy barnás ragyaszeplők csak gyéren fordulnak elő rajta.

Belseje. Húsa sárgásfehér, félfinom, kevésbé tömött, porhanyó; leve igen bő, czukros, üdítő savanyúval emelt, kellemes, noha nem mindenkor kellőleg fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; tágas és nyílt fiókjaiban hossz- szas, hegyes, barna, többnyire időtlenül fejlődött magvakat rejtő. Kehely- csőve tágas tölséralaku, a gyümölcsbe csak kevésbé lehatoló.

Fája. Fiatal korában vígan, később csak mérsékelten növvő, de egészséges és edzett; elég korán és bőven termő; rendetlenül föl- és szétálló, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, terjedelmes gömbalaku koronát alkotó. Mindenféle alma-alanyon díszlik; szálas fának és bokoralaku fának is alkalmas. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól tenyészik: de, mikép tapasztalom, gazdagon csak akkor képes itt teremni, ha az időjárás különösen kedvező az almatermesre. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; elég egyenesek, merevek, alig könyökösek; csaknem bordázatlanok; ritkán és finoman molyhosak, violaszínpirossal árnyalt barnák; napos felükön finom, fehéres hártáival bevontak; apróbb-nagyobb, kerek vagy hosszúak, fehéres pontokkal ritkán és nem szembe-tűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnyagok, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, röviden bordázott, elég széles talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok, tojásdadok, vagy hasaskúposak, tompahegyűek, aljuknál szemnyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Nagyok vagy csak középnyagok; vastag és elég keményszövetűek; széles tojásdadok; itt-ott széles kerületekese; hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; laposteknősek vagy laposvölgyesek; alig ívelték; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken előrehajló, éles fogakkal elég mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövides vagy középhosszu, igen vastag, merev, molyhos, tövénél violaszínnel befuttatott; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái áridomúak vagy lándsásak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak, laposak, rendetlenül szétállóak.

Hasonnevei. Königsreinette; Citron d' hiver (?) *)

Leirői. Diel, *Kernobtsorten*, VI. 264. és az almákat és körtéket tárgyzó II. 127.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 191.

Mas, *Le Verger*, IV. 27.

Észrevétel. Olyan mostoha viszonyok közt, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése: de kellőleg nyirkos talajban, bárhol is képes lesz hálásan kifizetni a helyet, melyet kerteinkben számára jutatunk.

*) A mit Diel, az itt idézett helyeken, e két hasonnev alatt leir, aligha azonos a főnebbivel; mert leirása lényeges vonásokban különbözik az Oberdieck és Mas leirásától.

270. Piros csörgő-alma.

(Rother Rasselapfel.)

Származása. E becses, háztartási gyümölcs valószínűleg Németországból származik. Diel, a ki először ismertette meg körülményes leírásban, Aschaffenburg mellől, Bajorországból kapta volt e fajt. Napjainkig nincs még kelőleg elterjedve. Ojtóvesszejet bold. Kövér Gusztáv, kincstári bérlőtől, Meggyes pusztáról kaptam 1874-ben. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódiságáról elég módon volt meggyőződöm.

Érésideje. Nálam nov. február; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy, néha igen nagy.

Alakja. Majd tompakupos, majd hosszashengeres; inkább vagy kevésbbé szeliden bordásföülletű. Zöme a középtájnál többnyire alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles és szeliden hullámos karimában végződik; kelyhe felé pedig inkább vagy kevésbbé szeliden fogyva boltozódik s kelyhe körül, néha még szélesebb karimában végződik, mintsem szára körül. Szára rövides vagy középhosszu, vékony, fás, néha husos; szabálytalanul kikanyarított, mély és szűk üregbe helyezett, melynek falait finom, sárgaras rozsdá szokta gyakran eltakarni. **Kelyhe** jókora nagy, nyílt vagy félig nyílt; összehajló vagy fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, elég hosszas, hegyes, molyhos és sokáig zölden maradó osztványával mély és szűk, ránczos vagy finoman bordásfalu üregben ülő, melynek karimáján hullámos emelkedések váltakoznak, a melyek inkább vagy kevesbbé szembetűnő, lapos bordák alakjában a gyümölcs derekára is átvonulnak s ennek kerekedségét megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, síma, elejénte száraz, de álltában zsirostapintatu, elég fényes; elejénte sáppadt zöld; értével bágyadt sárgászöld; napos oldalán és a napnak jól kitett példányain homályos vérpirossal inkább vagy kevésbbé szeliden bemosott s e színezetben kissé sötétebb-piros, szakadozott csikokkal is szeliden becsapkodott. Pontozata ritkás, szabálytalanul elhintett, barnás vagy csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyekből álló, elég szembetűnő. Rozsdá csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehér vagy zöldesfehér, elég finom, tömöttes roppanós és pezsgő; leve bő, cukros, finom savanygyal emelt, nem fűszeres ugyan, de igen kellemes-ízű. Magtokja nyílttengelyű; fiókjában ép vagy csak idétlen magvakat rejtő. Kehelycsőve kupalaku.

Fája. Erőtéljes, vígnövésű, edzett; elég korán, csaknem rendesen és igen bőven termő; kissé rendetlenül fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes gömbö alakú koronát alkotó. Díslik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának

és léczezet melletti művelésre is. Mindenütt jól díszlik ugyan: de, hogy rendszeren, szép és nagy gyümölcsöket bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei nagyságuk mellett is jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hossszak, elég vastagok, hegyök felé elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; hegyök felé bordázottak; elég sűrűn és finoman fehérmolyhosak, napos felőkön sötétbarnák, árnyas felőkön világos pirosasbarnák; apró, kerek, fehéres pontokkal aljuk felé sűrűbben, hegyök felé gyérebben pontozottak; rendetlen vagyis majd hosszas, majd középhosszu levélközűiek.

Rügyei. Középnagyok, itt-ott jókora nagyok, laposhátuak, tompahegyűek, lapulók, barnával tarkázottak, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, de elég szembetűnőleg bordázott, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, pirosas barnák, nagyrészt pedig sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok; vastag és igen keményszövetűek; hosszas tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződik; lapos völgyesek vagy csatornásak; nem íveltek; széleiken kissé fodrosak vagy hullámosak; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken többnyire kettős, tompa vagy kissé éles fogakkal elég mélyen és sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas vagy középhosszu, elég vastag és merev, molyhos, tövénél violaszínnel befuttatott; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái hosszas és keskenylándsásak, kissé szétállók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak, többnyire kerülekések, laposak szelíden hullámosak, nem íveltek; hosszas, rugalmas nyelökről mereven szétterülők.

Hasonnevei. Grosser rother Rasselapfel.

Leirói. Diel, *Kernobtsorten*, IV. 42. mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Fájának termékenysége s gyümölcseinek a földművelőnépnél kapós volta miatt megérdemelné, hogy hazánkban is mindazon helyeken, ahol a föld kellőleg nyirkos, egyetlenegy falusi kertből sem hiányozzék. Népes városok mellett, piaczi elárusítás végett, nyereséges volna nagyban is tenyésztünk.

271. Nyári csíkos fűszeres.

(Pigeonnet; Sommer-Zimmtapfel.)

Származása. Régi, bizonytalan. Különféle nevek alatt mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. végén, sept. elején; hűvösebb tájakon novemberig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Kisdéd; néha csaknem középnagy.

Alakja. Kissé változó; többnyire azonban zömök tojáshad vagy kupos gömbalaku; elég szabályosan boltozott síkfölületű; egyik oldalán csak néha hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül laposas karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összebb húzódva boltozódik s többnyire tompakupos véget alkot. Szára rövides vagy középhosszu, vékony, fás, néha pedig középvastag és husos; tágnylásu, de szűk és elég mély üregbe helyezett s néha egy-egy husosdudortól ferdére nyomott. Kelyhe zárt, néha félignyílt; fölálló vagy összeboruló, hosszas és molyhos osztványaival tágas, de sekély, néha azonban szűk és elég mély üregben ülő, melynek falain lapos ránczok és bordácskák láthatók, melyek néha a gyümölcs derekára is föl-vonulnak, de ennek kerekedségét ritkán zavarják meg.

Színe. Bőre finom, sima, fényes, fáján kissé hamvas; elejénte zöldes-sárga; értével szalmasárga, néha pedig elég élénk sárga, mely színezetből azonban csak az árnyas oldalon látszik ki tisztán egy-egy nagyobbka folt; mert csaknem az egész fölület szép, karminpiros, szakadozott csíkokkal sűrűn be van csapkodva s közben-közben szelidebbpirossal bemosva. Pontozataigen apró, a piros színben csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyecskékből álló, alig szembetűnő. Rozsda nincs fölületén; még szárüregének falain is csak néha mutatkozik némi finom, sugaras rozsdamáz; de feketés ragyaszeplők itt-ott, még is tűnnek elő rajta.

Belseje. Husa sárgás, néha csaknem rózsaszinbe játszó, finom, porhanyó; leve elég bő, czukros, gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; nyílt fiókjaiban szögletes, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve elég rövid tölcseralaku.

Fája. Fiatal korában vignövészű; később is egészséges és edzett; korán és a neki kedvező helyen bőven is termő; fölálló, de időjárástól lefelé konyuló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, terebélyes koronát alkotó. Díszlik mindenfelé alma-alanyon: de nagy fát nem nevel; alkalmas szál as fának is, törpe fának is. Mindenütt jól díszlik ugyan: de csak kellőleg nyirkos talajban terem bőven

és szépen kifejlődött gyümölcsöket, melyek mindenkor jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, karcsuak vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, hajlékonyak, alig könyökösek; csaknem bordázatlanok; ritkásan és finoman fehértolyhosak, napos felőkön pirosas barnák, árnyas felőkön olajszin-zöldek; apró, kerek, fehér pontokkal nem sűrűn, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, szélestalpu, rövidkuposak, kissé hegyesek, lapulók, sűrűn fehértolyhosak; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hosszúak karcsukuposak, csaknem hegyesek, fehértolyhos és kissé lazán álló pikkelyekkel takartak.

Levelei. Középnagyok; nem vastag, de elég keményszüvetűek; széles tojásdadok vagy csaknem kerekdedek; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúak, éles hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; alig vagy éppen nem íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman tolyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előrehajló, kissé tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészeseek. Levélnyelők középhosszu, középvastag, elég merev, finoman tolyhos; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, ár-idomuak vagy keskenylándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak, hullámosak; rövidek, merev nyelökről csaknem vízirányosan szétterülő.

Hasonnevei. Pigeonnet commun; Pigeon rouge d'automne; La Canelle; Rother Herbst-Taubenapfel; Gestreifter Sommer-Zimmtapfel. stb.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, V. 48. és VI. 65.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 231.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 562.

Ma s, *Le Verger*, V. 45. és sokan mások is.

Észrevétel. Olyan mostoha viszonyok közé, a milyeneket vidékemen talál, nem való e faj; mert itt ritkán és keveset terem: de kellőleg nyirkos talajban bárhol is képes lesz hálásan kifizetni a helyet, melyet számára juttatunk.

272. Peupion renetje.

(Reinette Peupion.)

Származása. Bizonytalan. Neve a hatvanas évek elején kezdett ismeretessé lenni. 1862-ben a namuri gyümölcskiállításon a Simon-Louis testvérek mutatták be először: tehát valószínű, hogy olyan francia gyümölcs, mely a leíró gyümölcsészek figyelmét csaknem egész napjainkig elkerülte. Öjtővesz-szejét 1886-ban kaptam meg Ottrubay Károly, akkoriban járásbíró, jelenleg pedig törvényszéki elnök, barátomtól, a kinél a fajt körülményesen leírtam s mint terjesztésre méltó, becses gyümölcsöt ezennel bemutatom.

Érésideje. Az alföldön oct. dec.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. I. rendű vagy csaknem I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy, vagy jókora nagy.

Alakja. Magasnak látszó kupos-gömbalaku, vagy csaknem tojásdadkupos; elég szabályosan boltozott sík-, néha pedig szeliden bordásfölvületű. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé elég szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább összehúzódva boltozódik s elég szűk és hullámos karimában enyészik el. Szára rövides vagy középhosszu, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de feneke felé mindinkább összeszűkülő, mely üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd pedig finom, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; összehajló vagy bokrétásan fölálló, hegyes és molyhos osztványaival szűk és elég mély tányéralaku üregben ülő, melynek falain finom ránczok, karimáján pedig szeliden hullámos emelkedések láthatók, melyek elenyészőleg a gyümölcs derekára is fölvonulnak, de ennek kevededségét alig zavarják meg.

Szine. Bőre vékony és nem szívós, sima, gyöngéd és álltában néha kissé zsirostapintatu, elég fényes; elejénte sárgás zöld; értékével élénksárga; napos oldalán aransárga és néha némi narancspirossal belehelt. Pontozataritkás; igen apró, alig szembetűnő pettyecskékből álló. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölvületén.

Belseje. Husa sárgás fehér, finom vagy elég finom, tömöttes, roppanós, de teljes értékével porhanyó; leve bő, vagy elég bő, czukros, gyöngéd savany nyál emelt, igen kellemes, noha nem mindenkor kellőleg fűszeresizű. Magtokja nyílttengelyű; zárt vagy csak kissé nyílt fiókjaiban hosszastojásdad, hegyes, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve tölcseralaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Vignővészű, egészséges és edzett; korán és bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak; elég lombos, de szellős, magas gömbalaku koro-

nát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, gulafának is. Mindenütt jól diszlik ugyan: de, hogy rendesen és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak vagy középhosszak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, alig könyökösek; szelíden bordázottak; sűrűn és finoman molyhosak, pirosasbarnák; apróbb-nagyobb kerek, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, laposhátuak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, röviden és laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, hosszúas tojásdadok, alig hegyesek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és keményszöve-tűek; hosszúas tojásdadok vagy kerülekések; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; laposvölgyesek vagy csatornások; kissé íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken kerekhegyű fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúas vagy középhosszu, középvastag, elég merev, molyhos, tövénél sötét violaszinnel mosott; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái ár-idomuak vagy keskeny lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülekések, laposak, hullámosak; hosszúas, vékony, rugalmas nyelökről rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Körülményesen, tudtommal, még nem írta le senki: de röviden jellemezték: *O b e r d i e c k*, *Monatsschrift*, X. évfolyam 39. lapján és *M a s*, *Pomol. générale*, X. kötet 162. lapján.

Észrevétel. Kellőleg nyirkos talajban megérdemelné, hogy minden valamire való kertben helyet juttassunk számára. Hogyan viselkedik majd vidékem mostoha viszonyai között? későbbi tapasztalat fogja megmutatni.

273. Tanyai piros alma.

Származása. E szép nagy és jó almát egy magonezről nyertem, melyet Gásdonki renettel beajtvá Sármezey Antal jó barátomnak a battonyai határban levő, tanyai kertébe ültettem ki. A gyümölcsfáinkra, országszerte oly balvégtetű, 187 $\frac{1}{2}$ -iki télen ezen ojtványomról annyira lerágták a nyulak a nemes részt, hogy azt csaknem földszint le kellett vágnom. Az alanynak a földből még kiálló tönkjéből csakhamar egy, hatalmas sarj fejlődött, mely nyár folytán már többszörösen is elágazott s már is egy, több éves gula-fácskának látszott. Nemes fajt sejtve benne, úgy természetnek, mint lombozatának szépsége arra indított engem, hogy hagyjam e fácskát ojtatlanul s várjam be termését. Termett is azóta több ízben is, még pedig valóban becses gyümölcsöket; minél fogva ezennel bemutatom ez új fajt körülményes leírásban is.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Szabálytalan gömbalaku vagy kupos gömbalaku; egyik oldalán gyakran hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, hommét szára felé többnyire hirtelen gömbölyödik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint kissé összehúzóva boltozódik s helyhe körül mindig szűkebb karimában fogy el, mintsem szára közül. Szára rövides, vékony vagy közép vastag, fás, néha kissé husos, bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és ritkán mély üregbe helyezett, melynek falait finom, áttetsző, szürkés, sugaras rozsdá szokta eltakarni. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; fölálló vagy összehajló, rövid, törékenyhegyű és molyhos osztványaival majd szabályosan, majd szabálytalanul kikanyarított, szűkebb vagy tágabb, de elég mély tányér-alaku üregben ülő, melynek falain ránczok és lapos bordák indulnak a karimára, melyet hullámossá tesznek s aztán inkább vagy kevésbbé szembetűnő, lapos bordák alakjában az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekedséget megzavarják.

Szine. Bőre finom, de szívós, sima, száraztapintatú, elég fényes; elejénte sárgás zöld; értével élénksárga, miből azonban csak ritkán tűnik elő tisztán egy-egy foltocska; mert az egész fölület itt-ott világosabb, itt-ott sötétebb pirossal van bemosva s e színezetben még sötétebb vérpiros, szakadozott csíkokkal is tarkázva. Pontozata nem sűrű; finom, apró, fehérés pettyecs-kékből álló, kevésbé szembetűnő. Rozsdalakzat csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér, finom, tömöttes, porhanyó; leve elég bő, czukros, finom savanyval emelt, igen kellemes renetszerű ízzel. Magtokja kissé nyílttengelyű; zárt vagy csak kissé nyílt, fiókjaiban szép tojás-

dad, pirosasbarna, ép magot rejtő. Kehelycsőve tölcseralakú, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Faja. Fiatal korában buján, később csak mérsékelten növő, de folyvást egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel sűrűn beruházkodnak elég sűrűlombos, magas gömbalakú koronát alkotó. Díslik mindenféle alma-alanyon; alkalmas szál as fának is, gulafának is. Mindenütt jól díslik ugyan de, hogy rendszeren és bőven teremhessen kellőleg nyirkos földre van szükség. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; szeliden bordázottak; egész hosszukban, sűrűn, de finoman fehérmolyhosak, itt-ott csupaszak, zöldesbarnák, napos felőkön pirosas szennyesbarnák; kissé, hosszúak, fehér pontokkal elég sűrűn, de kevésbé szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hosszaskuposak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt pedig sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok, zömötktojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyes-barnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok, jókora nagyok; vastag, de nem kemény-szövetűek; tojásdadok vagy itt-ott kerülekeseek; hirtelen elkeskenyedő, hosszúak és félrecsavarodó, éles hegyben végződők; többnyire laposak vagy széleiken kissé hullámosan és szeliden fölhajlók; alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, világos fűzöldek; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, vastag vagy igen vastag, merev, finoman szőrös, tövéből violaszín pirossal színezett; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpárhái hosszúak, igen keskenylándsásak, szétállók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak és alakúak, laposak, hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Mint újdonság még nincs leírva egyebütt.

Észrevétel. Kellőleg nyirkos talajban mindenütt képes lesz hálásan kifejezni a helyet, melyet számára juttatunk. Almatenyésztésre kedvezőbb helyeken gyümölcsei finomabb ízűek és tartósabbak lesznek, mint vidékem mostoha viszonyai közt. Megérdemli, hogy vele kísérletet tegyünk mindenfelé.

274. Székely zöldalma.

(Grüner Seckler.)

Származása. E becses alma a Székelyföldön, Csík megyében „Zöld jeges“ alma név alatt van elterjedve. Közel rokona lehet a németek „Stettini zöld“ és „Stettini téli sárga“ almájuknak: de, mert e két faj, bárha 1871. év óta van birtokomban, nálam még nem termett s így a főnebbivel tövéről, hegyére össze nem hasonlithattam és, miután a róluk közlött német leírásokat is fölülteseknek találom, határozott biztossággal meg nem mondhatom, hogy ezek mennyiben egyeznek a főnebbivel és mennyiben különböznek tőle. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam Márton Ferencz, kir. járásbíró barátomtól, Csík-Szent-Mártonból. Több ízben termett már nálam is. Mint olyan fajt, mely még vidékem mostoha viszonyai közt is termékenynek s így terjesztésre méltónak mutatkozott, ezennel bemutatom körülményes leírásban is.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon tél közepéig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran nagyobb is.

Alakja. Két végén kissé belapított gömbalaku vagy magasnak látszó gömbalaku; majd szabályosan, majd szabálytalanul boltozott s egyik oldalán többnyire hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme többnyire középtájra esik, honnét szára felé majd szelíden, majd hirtelen gömbölyödik s szára körül elég szűk, de laposas karimában végződik; kelyhe felé pedig majd szelíden fogyva boltozódik s elég széles, ferdén álló karimában végződik, majd hirtelen s mindinkább fogyva kelyhe körül szűk karimában enyészik el. Szára rövid vagy rövides, elég vastag vagy középvastag, fás, néha husos, nagyrészt barnamázos; inkább vagy kevésbé szűk, de ritkán mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falait finom, sugarakra oszló, barnás rozsdá szokta eltakarni. Kelyhe többnyire nyílt vagy félig nyílt; összehajló, rövid, törékenyhegyű és molyhos osztványaival többnyire tágas, de nem mély tányéralaku üregben ülő, melynek falai majd simák, majd szelíden ránczosak s karimájáról elenyésző lapos bordák nyulnak a gyümölcs derekára s ennek kerekdedségét inkább vagy kevésbé megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, sima, gyöngédtapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte bágyadt zöld; értével zöldessárga; napos oldalán is csaknem fehéres sárga és néha némi igénytelen pirossal kissé színezett. Pontozata ritkás; rendetlenül elszórt, fahéjszínű vagy csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyes-kékből álló, elég szembetűnő. Rozsdá nem, de egy-egy barnás ragya-szeplő vagy rozsdás szemölcs néha találkozók rajta.

Belseje. Husa fehéres vagy sárgásba és zöldesbe is játszó fehér, félfinom, keménykés, de nem tömött; leve bő vagy elegendő, igen czukros, gyöngéd savanygyal emelt, kellemes fűszeresízű. Magtokja kissé nyíltengelyű;

kissé nyílt, kisdud fiókjaiban apró, zömöktojásdad, rövidhegyű, pirosasbarna, ép, néha idéten magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcseralakú, a gyümölcsbe szűk hengerként, elég mélyen lehatoló.

Fája. Vignövésű, egészséges, igen edzett; elég korán és igen bőven termő; föl- és szétálló, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcsöző szer-
vekkel jól beruházkodnak, elég lombos, terjedelmes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; legalkalmasabb szálasfának. Mindenütt jól díszlik ugyan, de kötött és kellőleg nyirkos talajban terem csak rendesen és gazda-
gon. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; majd egyenesek, majd fölfelé görbülők, könnyökösök; szeliden bordázottak; ritkásan és finoman molyhosak, violaszin pirossal árnyalt barnák; igen apró, tojásdad vagy kerek, fehères pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok vagy jókora nagyok, kuposak, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák; aljuk felé ritkásan, hegyök felé sűrűbben fehér-molyhosak; elég kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hosszaskuposak, tompahegyűek, aljuknál szeny-
nyes-barnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és keményszöve-
tűek; tojásdadok vagy kerülekések; többnyire hirtelen elkeskenyedő, hosszas vagy rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek, széleiken kissé hullámosak; alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lap-
jukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos füzöldek; széleiken előrehajló, tompa vagy kissé éles, néha kettős, söt hároms fogakkal is, elég mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövides vagy közép-
hosszu, vékony vagy középvastag, elég merev, finoman molyhos, sötét viola-
szinnel inkább vagy kevésbé színezett; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái ár-
idomnak vagy keskenylándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő leve-
lei kisebbek, de aránylag hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön
levők, kerülekések, laposak, szeliden hullámosak; rendetlenül szétálló, vé-
kony, rugalmas nyelökről lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Zöld jeges.

Leirói. Eddig még bajosan irta le valaki.

Észrevétel. Zordabb vagy legalább mérsékeltabb-melegű vidékekre való
e faj inkább, mintsem az alföldre: hiszem azonban, hogy kellőleg nyirkos
talajban bárhol is, hálásan kifizeti a helyet, melyet számára juttatunk.

275. Tarkapiros rózsaalma.

(Rose rouge bariolée; Buntrother Rosenapfel.)

Származása. E jeles őszi almát Csoboth Fereucz, derék öcsém fedezte föl Al-Torján, egyik nagybátyja kertében, hová, — Csoboth öcsém vélekedése szerint, — nagybátyjának egyik testvére utján, a ki a kalocsai érseki uradalomban jószágigazgató volt, Kalocsa vidékéről kerülhetett. Mint termékeny és sajátzerü színezeténél fogva érdekes és kapós piaci gyümölcslől ojtóvesszőket és meghatározás végett több gyümölcspéldányt is küldött hozzám 1881-ben. Minthogy e fajt valóban értékesnek és becsesnek találtam; gyümölcsléírásokat tartalmazó, számos könyvben sokáig kutattam neve után: de hozzá hasonlót vagy vele azonosnak vehetőt, egyet sem találtam. Ismeretlen és valószínűleg hazai fajunk lesz tehát ezen alma is, melyet terjesztésre méltó voltánál fogva érdemesnek tartok főnebbi név alatt ezennel bemutatni.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon januárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és kapós piaci gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is.

Alakja. Szabálytalan gömb- vagy kupos gömbalaku; egyik oldalán rendszerint hízottabb és emelkedettebb mint a másikon és rendszerint szeliden bordásfölkületű. Zöme középtájra esik, honnét néha mindkét vége felé csaknem egyenlően, néha pedig kelyhe felé összébbhúzódva boltozódik s kelyhe körül többnyire szűkebb karimában fog el, mintsem szára körül. Szára középhosszu, vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély tölcseáralaku üregbe helyezett, melynek falait többnyire sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe zárt vagy félignyilt; rendetlenül fölálló, sokáig zölden maradó és molyhos osztványai-val inkább vagy kevésbé szűk és nem mély üregben ülő, melynek falain ránczok és bordácskák nyúlnak föl a karimára, a hol egyenetlen hullámos emelkedéseket alkotnak s aztán inkább vagy kevésbé kiemelkedő, lapos bordák gyanánt gyakran az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekdedségét inkább vagy kevésbé megzavarják.

Színe. Bőre finom, sima; álltában kissé zsírostapintatu, bágyadtan fenylő; elejénte bágyadt zöld; értével homályossárga, miből azonban csak a gyümölcs árnyas oldalán látható tisztán egy-egy foltocska; mert az egész fölkület sárgás- vagy itt-ott világos vérpirossal van bemosva s közben-közben kékes vérpirossal sűrűn márványozva. Pontozata ritkás, a piros színben elég szembetűnő; rendetlenül elszórt, jókora nagy, fahéjszínű pettyekből álló. Rozsda-foltok vagy alakzatok ritkásan bár, de majd minden gyümölcsön fordulnak elő.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér, finom, könnyű; elejénte roppanós és pezsögő; kellő érett korában porhanyó; leve bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja nyilttengelyű; nyílt fiókjaiban tojásdad, hegyes, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcser-alaku, a gyümölcsbe mélyen lehatoló.

Fája. Vignövész, egészséges, igen edzett; elég korán és bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, ritkás, szellős, terjedelmes koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; szálas fának alkalmasabb, mintsem gula-fának. Mindenütt jól tenyészik: de, hogy rendesen és gazdagon teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak vagy középhosszak, vastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, merevek, alig könyökösek; csaknem bordázatlanok; gyenge korukban finoman molyhosak; ért korukban csaknem csupaszak, pirossal kissé színezett szürkésbarnák; aljuktól kezdve jó darabon finoman fehérhártyásak; jókora nagy, hosszas vagy kerek, fehér pontokkal igen ritkásan és kevésbé szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, szélestalpu rövidkuposak, laposhátuak, tompahegyűek, lapulók, szürkével sűrűn tarkázott sötétbarnák; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, hasaskuposak, tompahegyűek, barnapirosak, hegyöknél fehér-molyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnyagok; vastag és keményszövetűek, merevek; kerektojásdadok vagy csaknem szívalakuak; hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződők; laposteknősek; nem íveltek; nyelőről csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, sötét zöldek; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal elég mélyen, de szabálytalanul fűrészesek. Lévélnyelők rövid vagy rövidek, vastag vagy elég vastag, merev, molyhos, tövénél szenyves pirossal színezett; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, fejletlenek, áridomnak, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszas tojásdadok, rendszerint keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, lapos-csatornásak, széleiken apró, éles fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek; nyelőről ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Czékla alma. (Csoboth öcsém ilyen név alatt terjesztette.)

Leirői. Tudtommal még eddig senki sem írta le.

Észrevétel. Hazánk emelkedettebb tájékain és mindenütt, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, különösen pedig népes városok közelében, piaci elárúsítás végett megérdemlené e szép és jó gyümölcs a nagyban való tenyésztést is. Hogy vidékem mostoha viszonyai között mennyire lenne érdemes a tenyésztésre? E kérdésre most még korai volna feleletet kockáztatnom.

276. Piros jeges alma.

(Herbst-Eisapfel.)

Származása. E jeles alma valószínűleg hazai faj. Kész ojtványban kaptam meg 1863-ban, Kis-Jenőről. József főherceg kertéből. Azóta mindenfelé kutattam, hogy merre lehet hazánkban leginkább elterjedve és mi lehet valódi gyümölcsészeti neve? de kutatásom eredménytelen volt. Erdélyben, a folyó század elején bold. legidősb Bodor Pál Őszi jeges alma-név alatt, valószínűleg ezen fajt terjesztette; mert catalogjának rövid jellemzése nagyon jól ráillik az én fajomra is. Lehet ennélfogva, hogy ezen alma is Erdélyből került hozzánk, Aradmegyébe is. Könyveimben hozzá hasonló vagy vele azonosnak vehető fajt egyet sem találván leírva, hazai fajnak tartom s mint ilyent körülményes leírásban ezennel bemutatom.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon hiszem, hogy tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy, néha igen nagy.

Alakja. Lapos, kerek, mint a Téli piros pogácsaalma, de ennél, — bárha egyik oldalán kissé hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon, — mégis szabályosabb termetű. Zöme középtájra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de kelyhe felé mégis kissé összébbhúzódva boltozódik és kelyhe körül szűkebb karimában végződik; mintsem szára körül, a hol rendszerint elég széles, lapos talpat alkot. Szára rövid, vastag, husos, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek többnyire rozsdamentes és kissé egyenetlen falait, néha-néha, finom, sugaras rozsdá szokta eltakarni. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; fölálló, rövid és molyhos osztványaival tágnylásu, de szűk és elég mély üregben ülő, melynek falain szelíd ránczok indulnak a karimára s ott elszélesedvén, lapos bordák alakjában az egész gyümölcsön végig nyújtóznak, de a gyümölcs kekedtségét csak alig zavarják meg.

Szine. Bőre vékony, de szívós, sima, álltában zsirostapintatu, ledörzsölve szép fényes; elejénte sápadt zöld; értével szalmasárga; napos oldalán szelíd-rozsaszínnel belehelt és élénkebb-piros, szakadozott csikokkal és foltokkal tarkázott. Pontozata ritkás, finom, alig szembetűnő. Rozsdaalakzatok csak elvétve mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa fehér, kisebb-nagyobb, áttetsző, jegedéses foltokkal ellátva elég finom, tömött, roppanós; leve bő, igen cukros, finom savanyúval emelt, elég kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja kissé nyílttengelyű; fiókjai mindenikében egy-két, tojásdad, barna, ép magot rejtő. Kehelycsőve majd öblös, majd hegyes kupalaku, a gyümölcsbe elég mélyen leható.

Faja. Vignővésű, egészséges és edzett; nem korán, de aztán a neki

kedvező helyen, igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, jellemzőleg sűrű, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és igen sűrűn beruházkodnak, szerfölkött sűrűlombos, terjedelmes gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; szálak fának alkalmasabb, mint bármely más-alaku fának; de koronája ritkítást kíván. Még vidékem mostoha viszonyai közt is elég jól díszik: de itt csak kedvező évjárások alkalmával, a mikor a földből a neki szükséges nedvesség nyáron át sem párologhat el, képes bőven teremni. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Igen számosak, középhosszak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, merevek, alig könyökösök; csaknem bordázatlanok; egész hosszukban sűrűn molyhosak, violaszín pirossal mosott barnák; apró, kerek, többnyire azonban kissé hosszal, fehér pontokkal sűrűn de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, háromszögűek, laposhátúak, alig hegyesek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; kissé duzzadt, röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hosszal és szögletes kuposak, alig hegyesek aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok; elég vastag és elég keményszövetűek; hosszal és széles tojásdadok; inkább vagy kevésbé hirtelen elkeskenyedő, hosszú vagy legalább hosszal, éles, hegyben végződik; lapos-völgyesek, széleiken rendetlenül hullámosak; kissé íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, csaknem fénytelenek, homályos fűződek; széleiken előrehajló elég tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levél nyelők rövid, vastag merev, molyhos, alsó oldalán violaszínnel mosott; elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái hosszalásadásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, keskenykerülékesek, völgyesek, íveltek, kissé hullámosak; rövid, merev nyelökről lekonyultan szétterülők.

Hasonnevei. Őszi jegesalma.

Leirői. Körülményesen, tudtommal, még senkisért irta le. Röviden jellemezte legidősb Bodor Pál 1826-ban kiadott német catalogja 1-ső lapján a 4-ik sz. alatt.

Észrevétel. Kötött, de termékeny és kellőleg nyirkos talajban rendkívül termékenynek és így piaci elárúsításra nyereségesnek ígérkezik e faj; de könnyen kiszáradó, laza talajban kevés haszonnal járna tenyésztése.

277. Poulseuri szép.

(Belle de Poulseur.)

Származása. E jeles alma valószínűleg Belgiumból származik. Gyümölcsleírásokat tartalmazó könyveimben még nevét sem találom megemlítve. Egyedül a Simon-Louis testvérek nagy katalógjában, a Guide pratique-ban található néhány szóval jellemezve és ott, eredetéről csak annyi van megemlítve, hogy „Lüttichből (franciául = Liège) került. Ojtóvesszejét ajándékban 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek gyümölcsfajokban igen gazdag telepéről, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Terjesztésre méltónak találván a fajt s bízva annak valódiságában, ezennel bemutatom körülményes leírásban.

Érésideje. Nálam oct. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a közepszerűnél; gyakran jókora nagy.

Alakja. Szabálytalan gömbalaku, néha pedig lapos gömbalaku; rendszerint buczkos, bordásfölvületű. Zöme többnyire középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mindig összebb húzódva boltozódik s kelyhe körül rendszerint szűkebb karimában végződik, mintsem szára körül. Szára rövid vagy középhosszu, vastag, fás, néha husos, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de csakhamar összeszűkülő, mély üregbe helyezett, melynek falait finom, sugaras rozsdá szokta borítani. Kelyhe zárt; bokrétásan fölálló, hosszu, keskeny és molyhos osztványaival rendetlenül kikanyarított, szűk és nem mély, többnyire ferdén álló üregben ülő, melynek karimáján szabálytalan hullámos emelkedések láthatók, a melyek inkább vagy kevésbbé kiemelkedő, lapos bordák alakjában az egész gyümölcsön végig vonulnak s annak kerekedségét megzavarják vagy legalább a gyümölcs egyik oldalát hízottabbá teszik, mint a másikat.

Szine. Bőre vékony, de szivós, sima, álltában igen zsirostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sáppadt zöld; értével zöldessárga; napos oldalán is csak néha-néha némi igénytelen pirossal belehelt. Pontozata ritkás, fahéjszínű, többnyire azonban csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyekből álló, elég szembetűnő. Rozsdá nem, de feketés ragyaszeplők néha találkoznak rajta.

Belseje. Husa fehér, néha pedig sárgásba és zöldesbe is játszó fehér, finom, tömöttes, roppanós vagy pezsgő; leve bő, cukros, finom savanyonnal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja nyíltengelyű; kissé nyílt fiókjaiban hosszashegyű, tojásdad, sovány, de ép, néha pedig csak idétlen magot rejtő. Kehelycsőve majd kup-, majd tölcseralakú, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Elég vignövésű, egészséges és edzett; elég korán és bőven termő; fölálló vagy elég nyílt szögekben rendetlenül szétálló ágaival, melyek gyü-

mölesző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, szabálytalan gömbalaku koronát alkotó. Díslik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának inkább, mintsem gulafának. Mindenütt jól tenyészik ugyan: de, hogy rendesen és gazdagon teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösök; bordázottak; sűrűn és finoman fehérmolyhosak, olajszínbarnák vagy zöldessárgák; apró, többnyire kerek, fehér pontokkal nem sűrűn és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, szélestalpu rövidkuposak, kissé duzzadthátuak, alig hegyesek, sűrűn fehérmolyhosak; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, pirosas szennyesbarnák, nagyrészt pedig fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy elég nagyok; elég vastag, de hajlékonyszövetűek; csaknem kerekdedek vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszú, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek; széleiken itt-ott hullámosak; alig vagy éppen nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken kerekhegyű fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszu, vastag, merev, molyhos; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy keskenylándsásak; elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd nagyobbak, majd kisebbek és vékonyabbszövetűek, mint a vesszőkön levők, többnyire széles kerületekesek, laposak, szeliden hullámosak, igen éles fogakkal szabálytalanul fűrészesek; rövidek, vastag, merev nyelokről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal, körülményesen még senkisé is írta le.

Észrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is mindannyiszor kielégítőleg terem; valahányszor az évjárás csak kissé is kedvező az almatermésre. Kellőleg nyirkos talajban, hiszem, hogy bárhol is hálásan ki fogja fizetni a helyet, melyet kertünkben számára juttatunk.

278. Schwöbber renetje.

(Reinette von Schwöbber.)

Származása. E jeles almát Münchhausen, lovaskapitány nyerte magról Boldagsenban. Oberdieck, a ki e fajt először ismertette meg, egyebet nem említett meg származásáról, pedig érdekes lett volna tudnunk, hogy mikor termett először a magról kelt anyafa? és ki volt az a Schwöbber, a kinek nevére elkeresztelték? — Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam ajándékban Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is, fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. derekán; hűvösebb tájakon januárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Csaknem kupos gömbalakú; bárha szeliden bordás, de azért szép szabályostermetű. Zöme középtájra vagy csak kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos és szeliden hullámos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül elég szűk, de szintén lapos és szeliden hullámos karimában enyészik el. Szára rövides, elég vékony, fás, tövénél néha husos, hegyénél bunkósan végződő; tágnylású, de elég mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falai néha rozsdamentesek, többnyire azonban finom, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe jókora nagy, zárt vagy félignyilt; rendetlenül fölálló vagy összehajló, rövides, törékenyhegyű osztványaival elég szűk, lapos és nem mély üregben ülő, melynek alján és falain finom ránczocskák mutatkoznak, melyek a karimán elszélesednek s az egész gyümölcsön végig nyújtóznak, de a gyümölcs kerekdedségét alig zavarják meg.

Szine. Bőre finom, de szivós, síma, álltában kissé zsírostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sárgás zöld; értével élénksárga vagy világos sárga; napos oldalán néha szelid pirossal színezett, többnyire azonban hiányzik róla a pirosság. Pontozata elég sűrű, finom, apró, fehérrel szegett fahéj-színű pettyescskékből álló, alig szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve fordul elő rajta.

Bejseje. Husa sárgásfehér, finom, tömöttes, porhanyó; leve bő, cukros, finom savanyonnal emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja inkább vagy kevésbé nyilttengelyű; kissé nyílt és tágas fiókjaiban tojásdad rövidhegyű, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcseralakú, a gyümölcsbe vékony hengerként, jó mélyen lehatoló.

Fája. Mérsékeltnövéssű, de elég egészséges és edzett; elég korán és a neki kedvező helyen bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég

lombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva, gulafának is. Hogy jól tenyész-hessék, rendesen és bőven teremhessen; kellőleg nyirkos földre van szük-sége. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé mind-mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek; elég szembetűnőleg bordázottak; elég sűrűn és finoman molyhosak, sárgás-zöldek, napos felőkön pirosas-barnák, apró, kerek vagy itt-ott kissé hosszúak, fehéres pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak, rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, hosszúak tojásdadok, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, hosszan és élesen bordázott tala-pon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, alig hegyesek, aljuknál pirosas szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; vékony és hajlékony szöve-tűek; elég hosszúak és elég széles tojásdadok; kissé hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; alig vagy éppen nem íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fény-lők, világos zöldek; széleiken apróbb-nagyobb, tompa fogakkal szabályta-lanul fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszu, elég vastag vagy középvastag, rugalmas, molyhos; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek ár-idomuak vagy keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körülvevő levelei keskeny kerülékesek vagy csaknem lándsásak, laposak, hullá-mosak; hosszúak, vékony, rugalmas nyelökről rendetlenül szétállók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Oberdieck, *Anleitung zur Kenntniss des besten Obstes.* 212. lapján. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Olyan mostoha viszonyok közé, a milyeneket vidékemen talál, nem való e faj; mert itt csak ritkán és keveset terem: de kellőleg nyirkos talajban, főképp hazánk hűvösebb légmérsékű tájain, hiszem, hogy semmi tekintetben sem lehet ellene panasz.

279. Stock renetje.

(Stock's Reinette.)

Származása. E jeles alma, mikép Stock Adolf, nyugalmazott százados egyik hozzám intézett levelében írja, a szász földön, Erdélyben régóta el van terjedve, a hol „Schmeckapfel“ hamis név alatt lappangott mindaddig, a míg Ongerth ev. lelkész és jeles gyümölcseész, a ki a szászföld gyümölcseit tüzetesen tanulmányozta, mint önálló és a Schmeckapfel-al éppen nem rokonfajt, a Nagy-Szeben szépitése körül sok érdemet szerzett Stock Adolf, nyugalmazott százados nevére el nem keresztelte. Ojtóvesszejét 1886. tavaszán kaptam Vajna Károly, árvaszéki ülnök, derék öcsémtől, Nagy-Enyedről. Minthogy Vajna öcsém leírásra alkalmas gyümölcsöket is küldött e fajról és ipja, Stock Adolf úr velem a növényzetre vonatkozó minden adatot közölni sziveskedett; már is bemutatathatom e jeles fajt körülményes leírásban is.

Érésideje. Nálam valószínűleg nov. dec.; Erdélyben tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Lapos gömbalaku; kissé szabálytalanul boltozott, szeliden bordás fölületű. Zöme középtájra, néha pedig kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül igen széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán hirtelen fogva boltozódik s kelyhe körül is elég széles, lapos és szeliden hullámos karimában enyészik el. S z á r a rövides vagy középhosszu, elég vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és igen mély üregbe helyezett, melynek falait finom, zöldes-barna, néha az üreg karimáján is túlterjeszkedő, sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. K e l y e kicsi, zárt; összehajló vagy kissé rendetlenül fölálló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé szűk és mély csészealaku üregben ülő, melynek falain lapos ránczok és barázdák nyulnak a karimára és onnan tovább, inkább vagy kevésbé kiemelkedő lapos bordák alakjában, az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Szine. Bőre vékony, de igen szívós, sima, száraztapintatu, elég fényes; elejénte élénk zöld; értével zöldessárga; napos oldalán barnás pirossal mosott vagy belehelt s e színezetben kissé élénkebbpiros, szakadozott csíkokkal is tarkázott. Pontozata ritkás, igen apró, alig észrevehető. Finom rozsdalakzatok elég gyakran fordulnak elő rajta és némelykor jókora nagy, feketés ragya-szeplők is bőven mutatkoznak fölületén.

Belseje. Húsa fehér vagy bőre alatt sárgásba, magtokja körül pedig zöldesbe játszó fehér, finom, tömött, roppanós; leve elég bő, igen czukros, gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes, sajátyszerűen illatos és fűszeresízű. Magtokja zárt vagy csak kissé nyílttengelyű; szűk fiókjaiban zömötköztéjád, ad,

rövidhegyű, pirosasbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve hegyes kúpalaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Mérsékelt vagy csaknem lassúnövésű, de egészséges és elég edzett; korán és bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának is, bokoralaku fának is. Kellőleg nyirkos talajban mindenütt jól diszlik. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, középhosszak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, hajlékonyak, alig könykösek; csaknem bordázatlanok; sűrűn és finoman fehérmolyhosak, itt-ott csupaszak, sárgás vagy vörhenyesbarnák; apró, kerek, fakó pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban középhosszu levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kissé hosszaskúposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt pedig fehérmolyhosak; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, szélestalpu, rövidkúposak, tompahegyűek, pirosasbarnák, nagyrészt azonban sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok vagy jókora nagyok; kissé vastag és kemény szövetűek; tojásdad-gömbölyűek vagy széles kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; nem íveltek; nyelökről majd vízirányosan, majd részunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken apró, kissé tompa fogakkal elég sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszu, elég vastag, merev, molyhos, tövénél violaszín-piros; nyílt szögekben elálló. Levélpálhái keskeny, fogaslándsásak, szétállóak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, laposteknősek, itt-ott szeliden hullámosak; elég hosszúak, középvastag merev nyelökről rendetlenül szétállóak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal még senkisért irta le.

Észrevétel. Mennyire válik be alföldi viszonyaink közé? E kérdésre csak bővebb tapasztalat után lehetne kielégítő feleletet adni. Hiszem azonban, hogy kellőleg nyirkos talajban mindenütt képes lesz hálásan kifizetni a helyet, melyet a kertben számára juttatunk.

280. Szöges rambúr.

Származása. E becses alma Szatmármegyében és a Szilágyságban van elterjedve. Guzman Dénes, barátom Misztótfaluból és ifj. Török József, törvénszéki iktató Zilahról küldöttek róla gyümölcsöket hozzám meghatározás végett. Minthogy könyveimben hozzá hasonló vagy vele azonosnak vehető fajt egyet sem találok; hiszem, hogy ez is olyan faj, mely hazánkban lépett a világra. Hol? mikor született? senkisémet jegyezte föl. Ojtóvesszejét 1879-ben kaptam Guzman Dénes barátomtól, Misztótfaluból. Több ízben termett már a fajfán nálam is. Mint terjesztésre méltó hazai fajunkat ezennel bemutatom körülményes leírásban.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy, vagy igen nagy.

Alakja. Többnyire lapos gömbalaku; majd szabályosan, majd szabálytalanul boltozott és sajátságosan bordásfölvületű. Zöme többnyire középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis kissé összébbhúzódva boltozódik s mindkét sarkán széles és hullámos karimában végződik. Szára igen rövid, vastag, húsos, néha pedig rövides, elég vékony fás; tágnylásu, de mély és szűk üregbe helyezett, melynek falait majd finom, majd érdes, cserepes, sugarakra oszló rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; összehajló, rövid, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival többnyire szabálytalanul kikanyarított, tágabb vagy szűkebb, de rendszerint mély üregben ülő, melynek falain inkább vagy kevésbé élesen kiemelkedő lapos bordák nyulnak a karimára s onnan tovább, a gyümölcs derekára, gyakran a szármélyedésig is, és ezek a gyümölcs kerekdedségét majd mindig megzavarják s azt szögletessé vagy gerezdessé teszik.

Szine. Bőre vékony, de igen szívós, síma, gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte bágyadt zöld; értével bágyadt aranyárga, miből azonban csak a gyümölcs árnyas oldalán látszik ki tisztán egy-egy nagyobbka folt; mert csaknem az egész fölvület szelid pirossal van belehelve s e színezetben sötétebbb piros, szakadozott csikokkal és pettyekkel is sűrűn tarkázva. Pontozata ritkás; rendetlenül elhintett, apró, fehérrel szegett barnás pettyecskékből álló, nem szembetűnő. Rozsdaalakzat a gyümölcs száras végét kivéve, csak elvétve találkozunk rajta.

Belseje. Húsa sárgásba, itt-ott pedig zöldesbe játszó fehér, félfinom, keménykés, roppanós; leve elég bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, elég kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; kissé nyílt és nem nagy fiókjaiban egy-két duzzadt-tojásdad, rövidhegyű, barna, ép, többnyire azonban idétlen magot rejtő. Kehelycsöve öblös kúpalaku.

Fája. Vignővésű, egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló, erős és merev ágaival, melyek gyümöl-

csösző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, terjedelmes koronát alkotó. Díszik mindenféle alma-alanyon; alkalmas szálas-fának és léczezet melletti művelésre is. Mindenütt jól díszik ugyan: de, hogy rendszeren és szépen kifejlődött, nagy gyümölcsöket teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei nagyságuk mellett is igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; egyenesek, merevek, kissé könyökösek; hegyök felé szeliden bordázottak; sűrűn és finoman felérmolyhosak, pirosasbarnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehér pontokkal ritkásan, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnyagok, duzzadthátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn felérmolyhosak; alig kiálló, csaknem bordázatlan, de a vesszők hegyénél szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn felérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy elég nagyok; elég vastag és elég keményszövetűek; széles tojásdadok vagy csaknem szívalakúak; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbbé éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek; kissé íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, élénk fűzőldek; széleiken tompa vagy itt-ott kissé éles fogakkal inkább vagy kevésbbé mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, merev, sűrűn molyhos, tövénél violaszínpiros; inkább vagy kevésbbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái lándzsásak vagy csak ár-idomuak, de elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei inkább vagy kevésbbé széles kerülékesek, csaknem laposak, kissé hullámosak; elég vastag, merev nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal eddig még senkisem irta le.

Eszrevétel. Termőre fordult fája rendkívül gazdagon köti gyümölcseit; minélfogva, hogy szépen kifejlődhessenek gyümölcsei, kötődésük után meg kell azokat ritkítanunk. A kinek kellőleg nyirkos földje van s a nagy gyümölcsökben gyönyörködik; nem fogja megbánni, ha e fajból is juttat kertében helyet egy-egy fának.

281. Téli széleske.

(Winter-Bredeke.)

Származása. E becses alma Hanoverában rég óta el van terjedve és ott Bredeke, Breike vagy Bredke-népies nevek alatt széltére ismeretes. Német gyümölcsészek ez alma nevéül elfogadták az irodalomban is a Bredeke népies nevet, mely magyarul annyi, mint Széleske és helyes német szóval: Breitchen vagy Breitling. Nekik tetszhetik ezen alnémet, „Bredeke“-szó, de a magyar fülben úgy hangzanék az, mint a béka-brekegés; minélfogva jobbnak láttam a német gyümölcsészeket nem utánozni, hanem ezen almafajt fonnebbi helyes magyar név alatt mutatni be. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Erésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Kerek, lapos, csaknem sajtalakú; szabályosan boltozott, síkfölületű, de egyik oldalán gyakran jóval hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé rendszerint összébbhuzódva boltozódik s kelyhe körül mindig kevésbé széles karimában végződik, mintsem száras végén. Szára rövid, középvastag, fás, bunkósan végződő; néha csak húsos buczokként jelenkező; tágnylású, de szűk és gyakran igen mély üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd barnás, sugaras rozsdával inkább vagy kevésbé takartak. Kelyhe zárt, gyakran pedig nyílt vagy félignyílt; rendetlenül fölálló vagy összehajló, hosszas, molyhos osztványaival többnyire sépen kikanyarított, elég tágas és mély üregben ülő, melynek többnyire ferdén álló karimáján csak néha mutatkoznak némi lapos emelkedések, melyek csak ritkán vonulnak föl szembetűnőleg a gyümölcs derekára is: de ennek kerekedségét mégis megzavarják kissé.

Szine. Bőre vékony, de szívós, sima, álltában kissé zsirostapintatu, elég fényes; elejénte sápadt zöld; értével zöldes citromsárga; napos oldalon, sőt a napnak jól kitett példányain csaknem köröskörül, szélesebb vagy keskenyebb, szakadozott, vérpiros csikokkal és pettyekkel oly sűrűn van becsapkodva, hogy az alapszín csak itt-ott csillámlik ki; árnyas oldalon nőtt példányain a pirosság csak a gyümölcs napos oldalán szokott jelenkezni. Pontozata ritkás; rendetlenül elszórt, jókora nagy fahéjszínű pettyekből álló, többnyire elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Húsa zöldesfehér, néha sárgásba játszó fehér, elég finom, porhanyó; leve bő, czukros finom savanygyal emelt, igen kellemes, noha kevésbé

fűszeresizü. Magtokja kissé nyilttengelyű; fiókjaiiban hosszas, barna, többnyire idétlen magot rejtő. Kehelycsöve tölcséralaku.

Fája. Vignővésű, egészséges és edzett; korán és bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, nagy, terjedelmes, gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának inkább, mintsem gulafának. Mindenütt jól tenyészik: de bőven és rendesen csak ott képes teremni, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vagy középhosszak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösök; szeliden bordázottak; sűrűn fehértolyhosak, pirossal árnyalt sötétbarnák; apróbb-nagyobb, kerek, fehéres pontokkal aljuk felé sűrűbben, hegyök felé ritkábban és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban kissé hosszas levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, szélestalpu kuposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, pirosas sötétbarnák, hegyöknél sűrűn fehértolyhosak; alig kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, zömöktőjásdadok, tompahegyűek, aljuknál szenyyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehértolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok; vastag és durvaszövetűek; inkább vagy kevésbé széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles, félre csavarodó hegyben végződők; inkább vagy kevésbé völgyesek; majd inkább, majd kevésbé ívelték; alsó lapjukon sűrűn molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, csaknem sötét zöldek; széleiken tompa vagy itt-ott kissé éles fogakkal mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövidek vagy középhosszu, vastag, merev molyhos, alsó felén violaszín pirossal inkább vagy kevésbé befuttatott; majd éles, majd nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak vagy keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kerülékesek, nyelők felé gyakran keskenyebbek, mint hegyök felé, csaknem laposak, hullámosak; föl- és szétálló nyelökről ívelten lefelé konyulók.

Hasonnevei. Winter-Breitling; Winter Breedke.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*. XI. 201.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obst.* I. 357.

Dr. Lucas, *Auswahl werthvollen Obsts*. IV. 53. lap.

Észrevétel. E becses alma inkább való hazánk hegyes-völgyes vidékeire, mintsem az alföldre; mert ott tartósabbak és valóban téliek lesznek gyümölcssei; míg az altöldön erőtelve és akkor érnek, a mikor itt jobbnál jobb gyümölcsökben, ha nem is bővelkedünk, de akarat és szorgalom mellett bizonyára bővelkedhetnénk.

282. Uj angol galambka.

(Pigeonnet anglais; Neuer Englischer Pigeon.)

Származása. Bizonytalan. Oberdieck valószínűnek tartja, hogy Angolországból származik; mert Schiebler német gyümölcsész, a ki Németországban először kezdette elterjeszteni, Angolhonból „Pigeon“ név alatt kapta volt e fajt. Nem annyira jósága, mint valóban mosolygó szép volta miatt, mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdieck-től, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érsideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon januárig is eltart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a közepszerűnél vagy rendszerint jókora nagy.

Alakja. Kissé változó; majd szabálytalan és kissé hengeres gömbalaku, majd tojásdad vagy kúpos gömbalaku; inkább vagy kevésbé szabálytalanul boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál inkább vagy kevésbé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, laposas és hullámos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán hirtelen, de behajlás nélkül fogyva, elég szűk és többnyire ferdén álló karimában enyészik el. Szára rövide, ritkán emelkedik a szárüreg karimája színvonalaig, elég vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait, finom, áttetsző, sugaras rozsdá fátyolozza be. Kelyhe zárt, néha félig nyílt; fölálló vagy összehajló, hosszas, törékenyhegyű és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé szűk és elég mély üregben ülő, melynek falain és karimáján ránczok és bordák nyújtózkodnak és e bordák, bárha nem szembetűnőleg, az egész gyümölcsön végig vonulnak s a gyümölcs gömbölydedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, sáma, gyöngéd- és álltában kissé zsíros-tapintatu, bágyadtan fénylő; alapszíne sárga, miből azonban csak a gyümölcs szár- és kehelyüregének falain látszik ki tisztán egy-egy foltocska; mert az egész fölület sötét karmínpirossal van bemosva, mely színezet csak a gyümölcs árnyas oldalán válik kissé szelidebbé és világosabbá. Pontozata elég sűrű, de kevésbé szembetűnő és többnyire csak a bőr alúl áttetsző, sárgás petytyecskékből álló. Rozsda nem szokott mutatkozni fölületén.

Belseje. Húsa hófehér, elég finom, nem tömött, kissé roppanós, de elég porhanyó; leve elég bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, sajátzerűen fűszeresízű. Magtokja nyíltengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt fiókjaiban tojásdad, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve öblös kúp-alaku, a gyümölcsbe csak kevésbé behatoló.

Fája. Fiatal korában vígan, később csak mérsékelten növő, de egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; inkább vagy kevésbé nyílt sző-

gekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és gulafának is. Mindenütt jól tenyészik; de bőven és rendszeren csak ott képes teremni, a hol a föld, nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé szelíden elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; csaknem bordázatlanok; egész hosszukban finoman molyhosak, szürkével és pirossal kissé árnyalt sötétbarnák; kerek, fehér pontokkal rendkívül gyéren pontozottak; rendetlen, többnyire azonban kissé hosszúas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, röviden és nem szembetűnőleg bordázott talpon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hasastojásdadok, alig hegyesek, szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vastag, de nem keményszövetűek; tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő hosszabb vagy rövidebb, éles hegyben végződők; laposak vagy igen laposvölgyesek; alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányban elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos fűzőldek; széleiken kerekhegyű fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, középvastag, merev, finoman molyhos, tövénél violaszínnel mosott; elég nyílt szögekben elálló. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak, itt-ott pedig lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire keskenykerülékesek vagy csaknem lándsásak, laposak, kissé hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Grosser Jungfernapfel; Böhmischer grosser Jungfernapfel.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obst.* IV. 251.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 557. Mások todtommal még nem irták le.

Észrevétel. Jósága mellett szépsége végett is mindenütt, a hol a föld almatenyésztésre kedvező, tehát legalább is kellőleg nyirkos, nyereséges volna, nagyban is tenyésztenünk. Annyi azonban bizonyos, hogy inkább való hazánk magasabban fekvő vidékeire, mintsem az alföldre.

283. Véralma.

(Cousinotte rouge d' hiver; Blutapfel.)

Származása. Bizonytalan. Valószínűleg azonban Németországból származik, a hol különféle nevek alatt, régóta nagyban el van terjedve. Mikép Oberdieck az „Illustrirtes Handbuch der Obstkunde“-hoz irt „Zusätze“-című munkájában (a 32. lapon) bőven kifejti; maga Diel, mindig más-más fajnak gyanítva a főnebbit, sok féle név alatt írta le körülményesen, mely nevek közül azokat, a melyek napjainkig is fönnt maradtak, alább, a hasonló nevek közt fogom elszámolni. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Csakhamar termőre fordult nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is, nagyobb is.

Alakja. Kissé változó; többnyire azonban tojásdad vagy kúposgömbalaku; egyik oldalán többnyire hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon; különben rendszerint elég széptermetű. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig inkább vagy kevésbbé összehúzódva boltozódik s kelyhe körül többnyire ferdén álló és elég szűk karimában enyészik el. Szára rövides, ritkán emelkedik a szárüreg karimája színvonaláig, vékony vagy középvastag, fás, néha kissé húsos és kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de fenekén összeszűkülő, mély üregbe helyezett, melynek szelíden és laposan barázdolt, zöldes falait finom, sugaras rozsdá csak néha szokta eltakarni. Kelyhe jókora nagy, zárt, néha félignyilt; összehajló és bokrétásan fölálló, hosszas, zöldes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbbé szűk és ritkán mély üregben ülő, melynek falain finom lapos ránczok s karimáján szelídemelkedések láthatók, a melyek néha lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekára is felhuzódnak, de ennek kerekdedségét alig zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, de igen szívós, síma, gyöngéd és álltában néha kissé zsirostapintatu; elég fényes; elejénte sárgás zöld; értékével citromsárga, miből azonban ritkán láthatni egyegy foltot tisztán; mert az egész fölület inkább vagy kevésbbé sötét vérpirossal van bemosva és sűrűn csikozva. E csíkok azonban gyakran csak a gyümölcs árnyas oldalán tűnnek kissé szembe. Pontozata elég sűrű; apróbb-nagyobb, szürkés pettyecskék alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve találkozik rajta.

Belseje. Húsa sárgás, néha zöldesfehér és gyakran szelíd pirossal is színezett, elég finom, elejénte roppanós; értékével elég porhanyó vagy velős; leve bő, czukros, finom savanyúval emelt, elég kellemes, noha nem mindenkor kellőleg fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; zárt vagy csak kissé

nyílt fiókjaiban kised, duzzadt, hegyestojásdad, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve tölcésáralaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Vignővészű, erőteljes, igen edzett; korán és, ha évenként nem is, de aztán rendkívül bőven termő; fölfelé törekvő, számos ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, magasra törő, csaknem jegenyyszerű koronát alkotó. Díslik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és gulafának is. Mindenütt jól díslik ugyan, de kellőleg nyirkos talajban rendesebben és bővebben is terem, mintsem könnyen kiszáradó, laza talajban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, hegyök felé szeliden bordázottak; föllállók vagy kissé nyílt szögekben csaknem függőlegesen fölfelé törekvők; aljuk felé ritkásan, hegyök felé sűrűn fehér-molyhosak, pirosasbarnák; apró, kerek, fakó pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban középhosszu levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, laposhátúak, kúposak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, két szélén röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok, a vesszők alján pedig jókora nagyok; nem vékony, de elég hajlékonyszövetűek; kerülékesek vagy tojásdad kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő inkább vagy kevésbbé hosszúak, éles hegyben végződők; laposak vagy laposteknősek; kissé íveltek, itt-ott rendetlenül hullámosak; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, de csaknem fénytelenek, sötét zöldek; széleiken előrehajló, kissé tompa fogakkal elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, elég vastag, merev, molyhos és tövénél violaszín pirossal színezett; éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái elég hosszúak, lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, hosszúak-kerülékesek, laposak, itt-ott hullámosak; rövidek, vékony, de merev nyelökről kissé lekonyulva szétterülők.

Hasonnevei. Cousinotte rouge pourpre; Purpurrother Cousinot; Purpurrother Winter-Cousinot; Englische Büschelreinetten; Jagdapfel; Grosser rother Palgrim stb.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, II. 176. és almákat és körtéket tárgyazó V. 30. és még több helyt is.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 187. és IV. 243.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 244.

Mas, *Le Verger*, IV. 133. és többben mások is.

Észrevétel. Bárha még vidékem mostoha viszonyai közt is hálásan kifizeti a helyet, melyet a kertben elfoglal; mégis inkább való hazánk magasabb fekvő tájékaire, mintsem az alföldre. Nagy városok mellett, piaci elárúsítás végett, bárhol is nyereséges volna tenyésztése.

284. Richard sárga almája.

(Richard jaune; Gelber Richard.)

Származása. Bizonytalan. Kliefoth, diedrichshageni lelkész szerint, Mecklenburgban, f. század elején, Korchowból kezdett elterjedni s azóta meglehetősen elterjedt már mindenfelé a világon. Ojtóvesszejét Oberdiecktól kaptam 1870-ben Jeinsenből. Azóta nálam is több ízben termett. Fajom valódi-sága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Jókorá nagy; néha alig nagyobb a közepszerűnél.

Alakja. Változó; többnyire azonban inkább vagy kevésbé magasnak látszó, kúpos gömbalaku; egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedetebb mint a másikon; különben elég széptermetű. Zöme rendszerint a közép-tájnál alább, a kelyhes vég felé esik, honnét szára felé majd szeliden, majd hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig szeliden, de mindinkább fogyva boltozódik s rendszerint tompakúposan enyészik el. Szára rövid vagy rövides, vékony vagy középvastag, fás, molyhos, kissé bunkósan végződő; inkább vagy kevésbé szűk, de elég mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falait finom, sugaras rozsa szokta borítani. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; bokréta-szerűen fölálló, hosszas, keskeny és molyhos osztványával majd szűk, majd kissé tágas, de ritkán mély üregben ülő, melynek szeliden hullámos karimájáról elenyészőleg némi lapos bordák nyulnak a gyümölcs derekára is, de annak kerekdedségét ritkán zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, de elég szívós, síma, gyöngédtapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte fehéres zöld; értével halvány citromsárga; napos oldalán is csak kissé élénkebb sárga és néha-néha némi igénytelen pirossal is belehelt. Pontozata ritkás; apró, barnás, a piros színben sárgásfehérrel szegett petytyeस्कéből álló; ritkán szembetűnő. A gyümölcs árnyas oldalán, rendetlenül összefolytan, számos, fehéres petytyek vagy foszlányok tűnnek elő a bőr alul, melyek közül a zöldes alapszín csak szakadozott sugarakban tűnik ki tisztán. Rozsa a szárüreget kivéve csak elvétve fordul elő fölületén.

Belseje. Húsa fehér, néha sárgásfehér, magtokja körül zöldes erekkel, finom vagy elég finom, elejénte roppanós, értével porhanyó; leve bő, cukros, finom, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden fűszeresízü. Magtokja többnyire nyílttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt fiókjaiban kevés ép, hosszas, sovány, barna magot rejtő. Kehelycsőve hegyes kúpalaku, a gyümölcsbe meglehetősen mélyen lehatoló.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges és edzett; nem korán, de aztán, ha elérte termő korát, rendszeren és bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt sző-

gekben fölfelé törekvő, de később szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, terjedelmes koronát alkotó. Vadonczon szép egyenestörzsű szálasfákat nevelhetni róla. Mindenütt jól diszlik ugyan, de, hogy gazdagon teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, karcsuak, középvastagok, hegyök felé elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, röviden bordázottak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban elég sűrűn, de finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, pirosasbarnák; apró, kerek, fehéres pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, laposhátuak, csaknem kerekhegyűek, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, röviden bordázott talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, tojásdad-kúposak, alig hegyesek, sűrűn fehérmolyhosak.

Leveli. Középnyagok; elég vastag és elég keményszövetűek; hosszú tojásdadok, itt-ott pedig kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, hosszú, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos-völgyesek; alig észrevehetőleg íveltek; széleiken rendetlenül hullámosak; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos fűzőldék; széleiken előre hajló, éles fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak, vékony vagy középvastag, rugalmas, finoman molyhos; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái ár-idomuak vagy keskeny- és rövid lándzsásak, fölfelé állók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, többnyire keskeny-kerülékesek, laposak, hullámosak; hosszú, hajlékony nyelőről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Körkower Grand-Richard.

Leirői. Flotow, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 99.

Kliefoth, *Monatsschrift für Pomologie*. 1857. évf. 105. lapján.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 754.

Észrevétel. Kellőleg nyirkos talajban megérdemli, hogy minden kertben helyet juttassunk számára: de hazánk emelkedettebb tájékain termékenyebb lesz és gyümölcsei szebbek, finomabb és tartósabbak is lesznek bizonyára, mintsem az alföldön. Nálam csak akkor termett, a mikor az évjárás éppen kedvező volt a gyümölcs-termésre.

285. Őszi piros kalvil.

(Calville rouge d'automne; Rother Herbstcalvill.)

Származása. Régi, bizonytalan. Őszi piros kalvil gyanánt sokféle, hozzá hasonló és tőle lényegesen nem is különböző gyümölcsöt emlegetnek a gyümölcsész-írók; de azt, hogy a sok közül melyik a valódi Őszi piros kalvil? az általuk közlött leírások nyomán bajos volna elhatározni. El van terjedve már mindenfelé a világon. Ojtó vesszejét 1872-ben kaptam Reutlingenből, bold. dr. Lucas Edétől. Gyakran termett már nálam is. Gyümölcseim nagyon jól egyeztek azon leírással, melyet róla Flotow, német gyümölcsész közölt. Az újabbnakori franczia gyümölcsészek valószínűleg más almafajt ismernek Őszi piros kalvilnak és nem azt, a mit a németek. Az én fajom határozottan az, a mit a németek ismernek ezen név alatt.

Érésideje. Nálam sept. végén, oct. elején; hűvösebb tájakon karácsonig is eltart.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. Nagy, vagy jókora nagy.

Alakja. Igen változó; majd magasnak látszó s két végén belapított gömbalaku, majd kúpos gömbalaku; rendszerint kalvilszerűen bordásföülletű és egyik oldalán gyakran hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme majd középtájra, majd jóval alább, a száras vég felé esik, honnét mindkét sarka felé majd egyenlően, de kelyhe felé mégis kissé összébb húzódva boltozódik, majd pedig kelyhe felé mindinkább fogyva, tompa-kúpos véget alkot és kelyhe körül rendszerint szűkebb karimában fogy el, mintsem szára körül. Szára a rövides vagy középhosszu, középvastag, fás, bunkósan végződő, tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek finom, de néha kissé érdes, sugaras rozsdával bevont falait és karimáját is, inkább vagy kevésbbé mély barázdák és kiemelkedő lapos bórdák szagatják meg. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; fölálló vagy összehajló, hosszas, molyhos és sokáig zölden maradó osztrványaival majd tágas, majd szűk, de többnyire sekély üregben ülő, melynek molyhos alján apró dudorkák és kezdődő ranczok láthatók, melyek mindinkább kiemelkedve az üreg oldalai és karimája síkját szagatottá teszik és észrevehetőleg az egész gyümölcsön végig nyújtózkodnak.

Színe. Bőre vékony, de szívós, síma, értével és álltában igen zsíros-tapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte zöldes, értével pedig sárga alapszínéből csak ott tűnik ki tisztán egy-egy foltocska, a hol más gyümölcs vagy valamely ág szorosan ráfeküdt a gyümölcsre; egyebütt az egész fölület feketés vagy sötét bársonypirossal van eltakarva, mely színezetben világosabb piros foltok csak itt-ott és ritkásan mutatkoznak. Pontozata ritkás, apró, sárgás-piros pettyecskékből álló, többnyire alig szembetűnő. Rozsdalakzatok csak elvétve találkoznak rajta.

Belseje Husa fehér, nagyrészt azonban világos vérvörössel színezett, igen finom, könnyű és velős vagy gyöngéden porhanyó; leve bő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes gyöngéd málna- vagy eperillattal áradozó. Magtokja nyílttengelyű; nyílt, tágas és nagy fiókjában tojásdad, pirosasbarna, ép, gyakran pedig időtlen magvakat rejtő. Kéhelycsöve öblös hengerlaku, a gyümölcsbe egész a magtokig behatoló.

Fája. Vignővésű, egészséges és edzett; korán és bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes koronát alkotó. Dísztlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának és nyesés alatt tartva formafának is. Mindenütt jól dísztlik, de, hogy rendesen és gazdagon teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, elég vastagok vagy csak középvastagok; hegyök felé mind-mind inkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, bordázatlanok; finoman fehérmolyhosak vagy csaknem hamvasak, zöldesbarnák, hegyök felé pedig pirosasbarnák; apróbb-nagyobb, kerek, fehérés pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, szélestalpu rövidkúposak, tompahegyűek, lapulók, szenyyesfehér molyhozattal sűrűn eltakartak; alig kiálló, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, zömöktojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szenyyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok; elég vékony és hajlékony szövetűek; szélestojásdadok vagy széles kerületesek; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé rövid, többnyire félregöbölő, éles hegyben végződők; laposak vagy széleiken csak kissé fölhajlók; alig vagy éppen nem íveltek; itt-ott szelíden hullámosak; nyelőkkel csaknem egy irányban, rézszt föl felé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előrehajló, többnyire éles fogakkal nem mélyen, de elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak, középvastag, elég merev, finoman molyhos, tövénél világos pirossal színezett; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fonál- vagy áridomuak s ez esetben nem tartósak: de az erősebb hajtásokon szép lándsásak, szétállók, hegyökkel a nyél felé kanyarodók, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak, hullámosak; hosszúak, rugalmas nyelökről rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Braunrother Himbeer-ápfel; Edel-König; Grosser rother Himbeerápfel; Roi très-noble és több más is.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, III. 8. s ugyanazon művében, más nevek alatt, több helyt is.

Flotow, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 41. és sokan mások is.

Észrevétel. A hol a föld kellőleg nyirkos; megérdemli, hogy kerteinkben mindenütt helyet juttassunk számára. Népes városok mellett, piaczi elárúsítás czéljából, nyereséges volna nagyban is tenyésztünk.

286. Millet csörgője.

(Pomme de Baratte; Millet's Schlotterapfel.)

Származása. E jeles alma valószínűleg Belgiumból származik. Nagysága és színezetének szépsége által, a Namurban tartott nemzetközi gyümölcsészeti congressus alkalmával, 1862-ben vonta először magára a német gyümölcsészek figyelmét. Millet, tirlemonti gyümölcsész, mint magról kelt új gyümölcsöt „Pomme de Baratte” név alatt állította ki az ugyanakkor, szeptember végén, Namurban rendezett gyümölcstárlaton. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Reutlingenből, Dr. Lucastól. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. végén, oct. elején; hűvösebb tájakon nov. végéig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Igen változó; többnyire azonban hosszás, hengeres tojásdad vagy hengeres kupalaku; egyik oldalán többnyire hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon; rendszerint szabálytalanul bordásfölvületű. Zöme néha csaknem középtájra esik, a mikor aztán mindkét sarka felé hordóalakulag fogva boltozódik; többnyire azonban a középtájon alul, a szárás vég felé esik, honnét szára felé elejénte szeliden, aztán hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég szűkes karimában végződik, kelyhe felé pedig rendszerint összébb húzódba boltozódik s inkább vagy kevésbbé hosszás, vastag, tompa kupos végben enyészik el. Szára rövid, ritkán emelkedik a szárüreg karimája színvonaláig, vékony vagy középvastag, fás, molyhos, kissé bunkósan végződő; mély és szűk üregbe helyezett, melynek finoman rozsdás falai ritkán vannak szépen kikanyarítva. Kelyhe zárt, néha pedig nyílt vagy félig nyílt; bokrétásan föllálló, keskeny, molyhos és sokáig zölden maradó osztványaival többnyire szűk és inkább vagy kevésbbé mély üregben ülő, melynek falain éles-ormós ránczok és mély, lapos barázdácskák váltakoznak, s ezek a karimát hullámossá téve majd inkább, majd kevésbbé szemebetűnőleg az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekedségét gyakran megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, síma, száraztapintatu, fáján kissé hamvas, elejénte zöldessárga; értével szép sárga, miből azonban csak elvétve tűnik elő tisztán egy-egy foltocska; mert az egész fölvület meggyszín-pirossal van bemosva és sötétebb pirossal is tarkázva. Pontozata ritkás, egyenlően elszórt, de csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyecskek alakjában jelenkező, majd alig, majd eléggé szembetűnő. Rozsda, a szárüregét kivéve, nem szokott mutatkozni fölvületén.

Belseje. Husa sárgás, néha zöldes-fehér, nem finom, laza, de keménykés, értével azonban elég porhanyó; leve bő, de nálam, száraz évjáráskor, alig

elegendő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, elég kellemes, noha nem mindenkor kellőleg fűszeresízü. Magtokja nyílttengelyű; nagy és nyílt fiókjai-ban tojásdad, világos-barna, ép magvakat rejtő, mely magvak a gyümölcsben, ha ezt rázzuk, csörögni szoktak. Kehelycsöve hosszas tölcseralakú, a gyümölcsbe jó mélyen lehatoló.

Fája. Elég vüjnövésű, egészséges és edzett: korán és a neki kedvező helyen rendszeren és bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló, hajlékony ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, terebélyes koronát alkotó. Mindenféle alma-alanyon jól díszlik; alkalmas szálafának is, de léczezet melletti művelésre, hajlékony ágainál fogva mégis legalkalmasabb. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól díszlik: de száraz évjáráskor az eszelények (Rhynchites) mindig idő előtt leszüretelik róla a szépen mutatkozó termést. Gyümölcssei különben nagyságuk mellett is jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyők felé elvékonyodók, hajlékonyak; könyökösek bár, de elég egyenesek, finoman bordázottak: gyenge korukban sűrűn fehérmolyhosak; ért korukban is csak aljuk felé csupaszak, csaknem fényesek, zölde-s-barnák, nagyrészt azonban világos-pirossal mosottak; apró, fehér pontokkal igen ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, háromszögűek, tompahegyűek, laposhátúak, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, hárombordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadkúposak, tompahegyűek, aljuknál szennyes-barnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy elég nagyok; elég vastag, de lágyszövetűek; hosszas tojásdadok vagy széles kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, hosszas és félreecsavarodó, éles hegyben végződők; laposak vagy igen laposvölgyesek; széleiken, itt-ott, kissé hullámosak, kissé íveltek; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, elég sínák, homályos-zöldek; széleiken előrehajló, tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas, igen vastag, hajlékony, molyhos, tövénél violaszín-pirossal mosott; rézszt fölfele vagy csaknem vízirányosan elálló. Levélpálhái változó nagyságúak, többnyire lándsásak, szétálló vagy hegyökkel egymásfelé sarlóalakban visszafordulók, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek, keskenyebbek, de aránylag hosszabbak, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, laposak, kissé hullámosak; hosszas, hajlékony, pirosas nyelökről rendetlenül szétállóak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Jahn. *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 397. Mások tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. E szép, nagy és elég jó alma is inkább való hazánk magasabban fekvő vidékeire, mintsem az alföldre. Ott bizonyára évenként rendszeren és gazdagon teremne: míg itt, az alföldön, száraz évjáráskor, alig marad szépen kötődött gyümölcseiből egy-egy példány mutatónak a fán; mert itt, száraz évjáráskor rengeteg sok a kártékony rovar, melyek a mutatkozó termést idejekorán képesek megsemmisíteni.

287. Fűszeres koronaalma.

(Zimmtartiger Kronenapfel.)

Származása. Bizonytalan. Valószínűleg azonban Hollandiából származik; mert Diel, a ki körülményes leírásban először ismertette meg, Harlemből kapta volt egyik barátjától, Steintől. Németországban meglehetősen el van már terjedve. Termékenysége s jóízű gyümölcseinél fogva megérdemli, hogy hazánkban is elterjeszszük. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktől, Jemsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. végétől dec. elejéig; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb is, kissébb is.

Alakja. Változó; legtöbbször gömbölyded vagy tojásdad gömbölyű; egyik oldalán gyakran hizottabb és emelkedettebb kissé, mint a másikon, de különben elég széptermetű. Zöme középtájra vagy kissé alább, száras vége felé esik, honnét szára felé az egyik oldalon hirtelen, a másikon szelíden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég szűk, de lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhuzódva boltozódik s kelyhe körül inkább vagy kevésbé szűk karimában enyészik el. Szára rövid, vékony vagy kövérvastag, fás, kissé bunkósan végződő; szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait némi finom, sugaras rozsdá csak néha szokta borítani. Kelyhe félig nyílt, a kissébb példányoknál pedig zárt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé tágas és nem mély üregben ülő; melynek falain lapos ránczok vagy bordácskák nyulnak föl a karimára, melyet szelíden hullámossá tesznek és aztán a gyümölcs derekára is, — noha kevésbé szembetűnőleg, — fölvonulnak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, sima, gyöngédtapintatu; fáján kissé hamvas, ledörzsölve elég fényes; elejénte világos zöld; értével citromsárga, miből azonban csak néha látszik ki tisztán egy-egy nagyobbka folt; mert az egész fölület szakadozott, apró, sötétpiros csíkokkal sűrűn be van csapkodva s közben-közben halványabb pirossal is befuttatva; néha a pirosság a napos oldalon annyira össze van folyva, hogy benne a csíkokat alig vehetni észre. Pontozata elég sűrű; a bőr alul áttetsző fehér pettyecskék alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Rozsdá csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Husa sárga, finom, gyöngéd, velős; leve bő, cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja nyíltengelyű; kissé nyílt fiókjaiban szép tojásdad, rövidhegyű, sötétbarna, több-kevesebb ép magot rejtő. Kehelycsöve karcsu, hegyes kupalaku, a gyümölcsbe elég mélyen behatoló.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges és elég edzett; elég korán és bőven termő; kuszáltan föl- és szétálló, számos ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, széles gömbalakú koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és formafának is. Mindenütt jól diszlik ugyan, de kellőleg nyirkos talajban bővebben, szebb és jobb gyümölcsöket terem, mintsem könnyen kiszáradó, laza talajban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, hegyök felé finoman bordázottak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; ritkásan és finoman molyhosak, pirossal színezett sárgásbarnák; apró, kerek, fehéres pontokkal fölöttébb ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid lezélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, duzzadhatóak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, két szélén röviden bordázott talpon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vékony, de erős szövetűek; tojásdadok vagy kerülékesek; nyelők felé gyakran keskenyebbek, mint hegyök felé; többnyire hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos-völgyesek; nem íveltek, de hegyökkel lefelé görbülők, kissé hullámos szélűek; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon sem egészen csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos fűzőldék; széleiken tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövid, középvastag elég merev, molyhos, tövénél violaszín-pirossal mosott; nyílt szögekben elálló. Levélpálhái kicsinyek, áridomnak vagy keskenylándsások, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kisebbek és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők; rövid, vékony, rugalmas nyelőkről rendetlenül szétállóak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Diel, *Kernobstsorten*, almákat és körtéket tárgyzó. I. 32.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 61. Mások tudtommal még nem írták le. Dittrich leírta ugyan; de az ő leírása inkább csak szóról szóra való lemásolása a Diel leírásának.

Észrevétel. Még alföldi kerteinkben is, a hol a föld kellőleg nyirkos, megérdemli, hogy helyet juttassunk számára egy-egy fának. Hazánk emelkedettebb fekvésű vidékein nyereséges volna nagyban is tenyésztenünk.

288. Kelp almája.

Származása. E becses almafajt nem régiben fedezték föl Erdélyben, a besztercei evang. lelkészség kertében. Magról kelt-e ott? vagy más vidékről került-e oda? nem tudja senki: de annyi bizonyos, hogy oly önálló almafaj, melyet a névvel bíró almafajok egyikével sem talált azonosnak korunk legkitünőbb gyümölcsismerője, a bold. Dr. Lucas sem, a kihez Kelp, besztercekerületi evang. esperes meghatározás végett mutatót küldött e fájról és Lucas terjesztésre méltónak találván azt, fölfedezője, Kelp nevére keresztelte el. Ojtóvesszejét 1879-ben kaptam Vályi Elek, ref. esperes barátomtól, Kentelkéről. Több ízben termett már nálam is. Mint igen becses gyümölcsöt ezennel bemutatom körülményes leírásban is.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piacos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Magas gömbalaku vagy kupos gömbalaku; elég szabályosan boltozott, noha szeliden bordásföülletű s egyik oldalán gyakran hízottabb kissé és emelkedettebb is, mint a másikon. Zöme középtájra vagy kissé alább, száras vége felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden aztán mindmind inkább fogyva elég szűk, de lapos és kissé ferdén álló, hullámos karimában enyészik el. Szára rövid vagy középhosszu, vékony, fás, molyhos; tágnylásu, de mindinkább összeszűkülő, mély tölcséralaku üregbe helyezett, melynek rozsdamentes falai sokáig zölden szoktak maradni. Kelyhe zárt vagy félignyilt; majd fölálló és egymásba boruló, majd hegyökkel hátragörbülő, többnyire rövides és molyhos osztványaival szabálytalanul kikanyarított, tágasabb vagy szűkebb, de elég mély üregben ülő, melynek falain finom ránczok vagy szeliden bordás emelkedések nyújtóznak föl az üreg karimájára s onnan tovább, noha elenyészőleg a gyümölcs derekára, néha a szármélyedésig is levonulnak s a gyümölcs gömbölydedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre elég finom, de szívós, sima, gyöngédtapintatu, fáján ritkásan hamvas, ledörzsölve szép fényes; elejénte sáppadt zöld; értével zöldessárga, miből azonban tisztán, még az árnyékban nőtt gyümölcsökön sem látszik ki egy-egy nagyobbka folt: mert az egész fölület szakadozott, homályospiros csikokkal van becsapkodva s közben-közben derültebb pirossal márványozva vagy pontozva. Pontozata elég sűrű; a bőr alul áttetsző, fehéres pettyecskék alakjában jelenkező, elég szembetűnő; mert ezen pettyezet kisebb nagyobb foltokba van összefolyva s e foltok sajátyszerűen tarkázzák be a piros fölületet. Rozsda nem, de barnás ragyaszeplők gyakran mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa zöldesfehér, elég finom, tömött, porhanyó; leve bő vagy csak elegendő, cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresizű. Magtokja inkább vagy kevésbbé nyilttengélyű; zárt vagy csak kissé nyilt fiókjaiban számos, apró, tojásdad, hegyes, pirosasbarna,

ép magot rejtő. Kehelycsöve szűk tölcseáralaku, a gyümölcsbe mélyen lehatoló.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges, igen edzett; korán és igen bőven termő; kuszáltan föl- és szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcs-pecekkel hamar és sűrűn beruházkodnak, ritkás lombozatu, terebélyes, lapos gömbalaku koronát alkotó. Díslik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és lécezet melletti művelésre formafáknak is; mindenütt jól díslik és még vidékem mostoha viszonyai közt is ritkán marad meddőn. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; nem egyenesek, hanem kissé görbék, és könyökösek, bordázottak; hegyök felé elég sűrűn és finoman molyhosak; aljuk felé nagyrészt csupaszak, pirosasbarnák; igen apró, kerek, fehéres pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, hosszaskuposak, laposhátuak, tompahegyűek, lapulók, pirossal árnyalt szenyyes-barnák, itt-ott fehérmolyhosak; kissé kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Jókorá nagyok, hosszaskuposak, alig hegyesek, pirossal árnyalt sötétbarnák, nagyrészt pedig fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok; kissé vastag és durvaszövetűek; tojásdadok, de a vesszők alján kerülékesek; többnyire hirtelen elkeskenyedő és kissé félre is görbülő, hosszas éles hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; alig íveltek; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, világos zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas vagy középhosszu, középvastag, rugalmas; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskeny, fogas lándsásak, kevésbé tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire nagyobbak, hosszabbak mint a vesszőkön levők, kerülékesek, itt-ott kissé hullámosak, élesen fogazottak; hosszas, rugalmas nyelökről lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal, körülményesen még senkisért írta le.

Észrevétel. Megérdemli, hogy hazánkban bárhol is, minden kertben helyet juttassunk számára.

289. Angersi édes.

(Doux d'Angers ; Süßapfel von Angers.)

Származása. Bizonytalan. Angers vidékén, Franciaországban régóta el van terjedve s valószínűleg ott is lépett a világba. Napjainkban is terjed mindenfelé. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből. Nálam is több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. végétől nov. végéig; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jókora nagy.

Alakja. Két végén belapított gömbalaku; egyik oldalán rendszerint hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon; szabálytalanul boltozott, bordás, néha azonban elég síkfölületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé elég hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összehúzódik s kelyhe körül széles ugyan, de mindig szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövid vagy igen rövid, elég vastag, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de fenekén összeszűkülő, inkább vagy kevésbé mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falai majd rozsdamentesek, majd finom, sugaras rozsdával inkább vagy kevésbé fátyoizottak. Kelyhe többnyire zárt; néha félig nyílt; összehajló, hosszas és molyhos osztványaival tágas, lapos és ritkán mély üregben ülő, melynek aljáról sugaralakban ránczok indulnak ki s ezek a karimán kalvilszerű bordás emelkedéseket alkotnak s aztán elszélesülten és inkább vagy kevésbé szembetűnőleg az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre finom, igen sima, gyöngédtapintatu, fényes; elejénte sápadt vagy fehéres zöld; értével világos- vagy citromsárga; napos oldalán kissé élénkebb sárga s a napnak jól kitett példányain szelid pirossal belehelt s élénkebb piros pettyekkel ritkásan behintett. Pontozata ritkás; apró, barna vagy csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyecskékből álló, itt-ott alig szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Husa fehér, finom, gyöngéd; elejénte roppanós; később velős vagy csaknem olvadó; leve igen bő, igen czukros, alig észrevehető, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja nyíltengelyű; tágas és kissé nyílt fiókjaiban jókora nagy, szélestojásdad, ép, néha pedig csak idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve rövid kupalakn.

Fája. Erőteljes, egészséges, igen edzett; elég korán és bőven termő; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyü-

mölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Dísztlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas-fának és nyesés alatt tartva egyéb alaku fáknak is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól dísztlik ugyan: de itt csak kedvező évjárások alkalmával képes teremni. Kellőleg nyirkos talajt kíván, a mit pedig nálam nem talál mindenkor. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, elég hosszúak, középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, finoman bordázottak; ritkán és finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, csaknem fényesek, pirosas-barnák; apró, kerek, itt-ott hosszúak, fehér pontokkal elég sűrűn, de nem szembetünőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, hegyöknél sűrűn fehér molyhosak; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, tompahegyűek, szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Középnagyok vagy elég nagyok; elég vastag és keményszöve-tűek; inkább vagy kevésbé hosszúak és széles tojásdadok; elég szabályosan elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; csatornásak vagy laposvölgyesek; inkább vagy kevésbé íveltek; széleiken itt-ott rendetlenül hullámosak; hegyök felé csavarosan elgörbülők; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken nagy és igen tompa fogakkal elég mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők elég hosszúak, elég vastag, rugalmas, finoman molyhos, tövénél violaszínpirossal mosott; többnyire éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái aprók, ár-idomuak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek, mint a vesszőkön levők, de egymás közt változó nagyságúak, keskeny-kerületesek és nyelők felé gyakran keskenyebbek, mint hegyök felé, laposak, hullámosak; szétálló, hosszúak, vékony rugalmas nyelökről ívelten elterülők.

Hasonnevei. Doux d'argent; Ostogate.

Leirői. H e n n a u, *Annal. de pomol.* V. 23.

L e r o y, *Dict. de pomol.* III. 266.

M a s, *Le Verger*, IV. 101.

O b e r d i e c k, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 21. és sokan

mások is.

Észrevétel. A kik az édes almát szeretik; ennél jobbat aligha találhatnak. Hol a talaj kellőleg nyirkos; hazánkban, — főképp népesebb városok közelében, — nyereséges volna e jeles almát nagyban is tenyésztenünk. Annyi azonban bizonyos, hogy inkább való ez is a fölvidékre, mintsem az alföldre.

290. Amerikai dinnye-alma.

(Melon d' Amerique; Amerikanischer Melonenapfel.)

Származása. Valószínűleg újabbkori, amerikai gyümölcs; de származásával még az amerikai gyümölcscsészék sincsenek tisztában. Némelyek Uj-Yorkból, némelyek ismét Connecticutból származottnak mondják. Európában még kevéssé van elterjedve, noha pedig úgy fájának termékenysége, mint gyümölcseinek jósága végett nagyon megérdemelné az elterjesztést. Ojtó-vesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. oct.; hűvösebb tájakon jannárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a közészerűnél; gyakran jókora nagy.

Alakja. Két végén inkább vagy kevésbé belapított gömbalaku, néha pedig inkább csak lapos gömbalaku; majd szabályosan, majd szabálytalanul boltozott síkfölületű; gyakran az egyik oldalán hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme néha középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik, néha pedig kissé alább, száras vége felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig kissé összébbhúzódva boltozódik s kelyhe körül inkább vagy kevésbé szűk, de szintén lapos karimában fog el. Szára rövides vagy középhosszu, vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait finom, zöldesbarna, sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe zárt, néha félignyilt; összehajló, rövid, molyhos és sokáig zölden maradó osztványaival szűk és nem mély üregben ülő, melynek falain egyenetlen lapos ránczok és barázdák nyúlnak föl a karimára és ezt hullámossá tevén, inkább vagy kevésbé szembetűnő, lapos bordák gyanánt az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s ennek kerekdedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngéd-, néha pedig száraztapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte világos vagy sárgás zöld; értével szép sárga; napos oldalán gyöngéd pirossal belehelt s e színezetben élénkebbpiros, szakadozott csíkokkal és pettyekkel is becsapkodott. Pontozata elég sűrű; igen apró, barna, a piros színben fehérrel szegett pettyecskékből álló, a mikor aztán elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve, de barnás ragyaszeplők gyakrabban mutatkoznak fölületén.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, gyöngéd, porhanyó; leve bő vagy elegendő, cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, sajátságos fűszeresízű. Magtokja nyilttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt fiókjában jókora nagy, szélestojasdad, feketés, ép, néha pedig csak idétlen magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid kúpalaku.

Fája. Elég vignövésű, egészséges és edzett; korán és bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás, szellős, terjedelmes koronát alkotó. Díslik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és léczezet melletti művelésre, formafának is. Mindenütt jól díszlik; de, hogy rendszeren és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, elég vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek, hegyök felé szeliden bordázottak; ritkásan és finoman fehérmolyhosak; aljuk felé nagyrészt csupaszak, olajszerű sárgásbarnák s itt-ott igénytelen szennyespirossal színezettek; kissé kiemelkedő, kerek, fakó pontokkal sűrűn, de kevésbé szembeütően pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszúas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kissé duzzadthátnak, igen tompahegyűek, lapulók, szennyesbarnák, nagyrészt azonban fehérmolyhosak; alig kiemelkedő, rövidebben vagy hosszabban bordázott, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, szennyesbarnák, de hegyőknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; többnyire kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, rövidke vagy néha hosszúas és félreccsavarodó, éles hegyben végződők; laposak vagy igen lapos-völgyesek; inkább vagy kevésbé ívelték, nyelökről vízirányosan el- vagy kissé rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előrehajló, jókora nagy, tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövides vagy középhosszu, közép-vastag, elég merev, finoman molyhos; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái ár-idomuak vagy keskenylándsásak, a nyél tövétől kissé fölebb, a nyélre helyezettek, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, többnyire hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak, hullámosak; rendetlenül fölfelé álló nyelökről ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Norton's Melon; Watermelon.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 147. Az európai gyümölcsészek közül másoktól még nem olvastam leírását.

Észrevétel. Hüvösebb tájakon termékenyebb s gyümölcsei későbbben érnek és ízesebbek is, mintsem itt, az alföld melegében s könnyen kiszáradó, laza talajában, hol szépen kötődött gyümölcseit a kártékony rovarok évenként, idő előtt le szokták szüretelni. Ott, hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat; még az alföldön is megérdemli, hogy számára legalább egy-egy fának helyet juttassunk kerteinkben.

291. Grange parménja.

(Granges Pearmain; Granges Parmäne.)

Származása. Angolországból származik. Mikor lépett a világba? Ki nyerte magról s hozta forgalomba? arról hallgat még a krónika. Amerikai gyümölcsészek ismertették meg először. Lehet, hogy azok bővebb ismerettel is bírnak származásáról. Azok, a kik Hogg Róbert és Downing munkáit bírják; majd megmondhatják, hogy a főnebbi kérdésekre, mit felelnek e kitűnő gyümölcsészek. Európában még csak most kezd elterjedni e jeles almafaj, melynek ojtó vesszejét 1874-ben ajándékban kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon januárig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Mint minden nagy gyümölcsnek, változó; majd lapos-, majd magasnak látszó kupos gömbalaku; egyik oldalán rendszerint hízottabb, mint a másikon; de egyébként elég síkfölületű. Zöme majd középtájra, majd jóval alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhúzódva boltozódik s majd széles és lapos, majd elég szűk és többnyire ferdén álló karimában fogy el. Szára rövid vagy középhosszu, középvastag, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és elég mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falait finom, barnás vagy fahéjszinű és néha az üreg karimájára, sőt tovább is felhuzodó, sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; összehajló vagy bokrétasan fölálló, rövid, törékenyhegyű és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé tágas, lapos és nem mély üregben ülő, melynek falai szeliden ránczosak s karimájáról elenyésző lapos bordák nyulnak a gyümölcs derekára s annak kerekdedségét néha kissé megzavarják.

Színe. Bőre szivós, sima, értével és álltában zsírostapintatu, bágyadtan fénylő, elejénte halványzöld; értével zöldessárga; napos oldalán is csak kissé élénkebb sárga s a napnak jól kitett darabjain elejénte komor, később derültebb vérpiros, szakadozott csikokkal és pettyekkel szeliden és nem sűrűn becsapkodott. Pontozata nem sűrű; apró, fahéjszinű vagy csak a bő alul áttetsző, fehéres pettyek alakjában jelenkező, itt-ott elég szembetűnő. Rozsda a száras véget kivéve, egyebütt csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Husa sárgásba, néha pedig zöldesbe játszó fehér, forró nyár után kissé nagyobb, áttetsző jegeczes foltokkal, félfinom, kissé laza, porhanyó; leve elég bő, czukros, finom savanygyal emelt, elég kellemes fűszerezésű. Magtokja kissé nyíltengelyű; fiókjaiban hosszas, hegyes, sovány, pirosasbarna, többnyire idéetlen magot rejtő. Kehelycsöve hosszas tölcseralaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Fiatal korában vigan, később csak mérsékelten növvő, de egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, terebélyes koronát alkotó. Díslik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, formafának is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól díslik: de, hogy rendesen és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei nagyságuk mellett is igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, középhosszak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek, itt-ott szeliden bordázottak; egész hosszukban finoman molyhosak, zöldes-barnák, hegyök felé violaszínű pirossal árnyalt barnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott kissé hosszás, fehéres pontokkal, többnyire ritkásan, de elég észrevehetőleg pontozottak; rövides levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek rövidek, kissé duzzadhatóak, igen tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, két szélén röviden bordázott, elég széles talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, csaknem gömbölydedek vagy zömöktojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vastag, de hajlékonyszövetűek; kerektojásdadok vagy szívalakúak; inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek; széleiken itt-ott, rendetlenül hullámosak; nem íveltek; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, bágyadtan fénylők, elég világoszöldek; széleiken apró, kissé tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, merev, tövénél sötétviolaszínnel mosott; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, keskenylándsásak, szétállóak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei egymásközt változó nagyságúak, laposak, rendetlenül hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Grange.

Leirói. M a s, *Pomol. générale*. IX. 147. Másoktól még nem olvastam leírását.

Észrevétel. Nem való az alföldre; mert itt kötődött gyümölcseit, minden száraz és meleg évjárással, idő előtt lepusztítják a kártékony rovarok. Aztán gyümölcsei erőtetve érnek s csak a gyümölcsstermésre különösen kedvező évjárással képesek ízük finomságát kellőleg kifejteni. Hazánk magasabb tájékain hiszem, hogy ellene semmi tekintetben sem lehet panasz: tegyük tehát vele kísérletet s tenyészszük ott, a hol haszonnal lehet tenyésztenünk.

292. Thouin renetje.

(Reinette Thouin ; Thouin's Reinette.)

Származása. E rendkívül termékeny, becses alma faj, mikép Leroy írja, magról kelt Gillet de Laumont kertében, Montmorencyhoz közel, Beaumontban és 1822-ben termett először. A párisi fűvészkert (Jardin des plantes) igazgatójának, a tudós kertészeti tanár (†. 1824) Thouinnak nevééről elkeresztelve elejénte „Bonne Thouin“, név alatt terjesztették, később 1832-ben már a főnebbi nevet adták neki s jelenleg is ezen név alatt terjed mindenfelé. Ojtvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres telepéről, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. dec. ; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. I rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Szabálytalan gömbalaku vagy kupos gömbalaku; egyik oldalán hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon és gyakran szeliden bordásfölkületű. Zöme középtájra és néha kissé alább, száras vége felé esik, honnét néha mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik, rendszerint azonban kelyhes vége felé kissé összébbhuzódik s kelyhe körül mindig szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövid vagy rövides, elég vékony vagy középvastag fás, néha kissé husos, többnyire kissé bunkósan végződő; rendszerint elég mély és szűk üregbe helyezett s oda néha husosdudortól beszorított. Kelyhe néha zárt, többnyire azonban nyílt vagy félig nyílt; rendetlenül föllálló, rövid, hegyes és molyhos osztványaival tágas és ritkán mély üregben ülő, mely üregnek falai majd simák, majd szeliden ránczosak és barázdások s karimáján hullámos emelkedések láthatók, melyek elenyésző, lapos bordák alakjában a gyümölcs derekára is levonulnak s annak kerekdedségét inkább vagy kevésbé megzavarják.

Szine. Bőre kissé vastag és igen szívós, sima, száraztapintatú, bágyadtan fénylő, elejénte világos zöld; értével élénksárga; napos oldalán narancssárga és néha némi gyöngéd pirossal is belehelt vagy színezett. Pontozata elég sűrű; egyenlően elhíntett, kissé kiemelkedő, barnás vagy fahéjszínű pettyescskékből álló, többnyire elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölkületén; de szára körül, kissé nagyobb darabon, néha az üreg karimáján túl is terjeszkedve, finom, zöldesbarna vagy fahéjszínű, sugaras rozsda-máz majd mindenkor szokott elterülni.

Belseje. Husa fehéres vagy sárgásba játszó fehér, finom vagy elég finom, tömött és roppanós, teljes értével azonban eléggé porhanyó; leve bő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja kissé nyíltengelyű; zárt fiókjaiban szép tojásdad, pirosasbarna,

ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcseralaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Erőtlen, vígnövésű, igen edzett; elég korán és szerfölött bőven termő; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé törekvő, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel és különösen gyümölcspeczkekkel igen sűrűn beruházkodnak, szép lombos, de kellőleg szellős, magas gömbalaku koronát alkotó. Mindenféle almaalanyon jól díszlik; alkalmas szálasfának is, gulafának is. Mindenütt jól díszlik; de kellőleg nyirkos talajban terem csak gazdagon és szépen fejlődött gyümölcsöket. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, merevek, alig könyökösek, alig észrevehetőleg bordázottak; csaknem egész hosszukban finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, olajszínű vagy zöldes-barnák; apró kissé hosszúak vagy kerek, fakó pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, duzzadthátuak, igen tompahegyűek, lapulók, fehér molyhozattal igen sűrűn takartak; elég kiemelkedő, szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, rövid tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég kicsinyek; nem vastag, de keményszövetűek; kerektojásdadok vagy kerülekeseek; többnyire igen rövidke, szurós hegyben végződők; laposak vagy lapos-völgyesek; széleiken itt-ott, rendetlenül hullámosak; nyelökről többnyire rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, sötét zöldek; széleiken apró, hegyes fogakkal nem mélyen, de igen sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszu, elég vastag és merev, finoman molyhos és tövénél violaszín pirossal mosott; elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái lándsásak, szétállók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei jóval kissébbek és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak hullámosak; fölálló, hosszúak, merev nyelökről bokrétáson elterülők.

Hasonnevei. Bonne Thouin.

Leirői. L e r o y, *Dict. de pomol.* IV. 740.

M a s, *Pomol. générale*, VIII. 49.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 107.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt is vetekedik termékenység dolgában bármely almafajjal: minélfogva hiszem, hogy hazánk mindazon vidékein, a hol az almafák gazdagon szoktak teremni, nyereséges lesz e fajt nagyban is tenyésztenünk.

293. Luiza királyné.

(Reine Louise ; Königin Louisenapfel.)

Származása. E jeles almát 1803-ban kapta Diel a Herrnhauseni híres faiskolából. Egyéb adatot máig sem jegyeztek föl származásáról a gyümölcsész-írók. Diel 1806-ban ismertette meg először körülményes leírásban. Főnnebbi névre, valószínűleg Károly, Mecklenburg-Strélitz hercegének leányáról, a ki később porosz királynő lőn, keresztelte el. Napjainkban mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Dr. Lucastól, Reutlingenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. első felében; hűvösebb tájakon decemberig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is.

Alakja. Magas- vagy kúpos-gömbalaku; néha csaknem hengeres gömbalaku; szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül laposas karimában végződik; kelyhe felé pedig szeliden fogya boltozódik s kelyhe körül szintén laposas karimában enyészik el. Szá r a rövid, néha pedig csaknem középhosszu, elég vastag, fás, néha husos; szabályosan kikanyarított, szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait néha finom, sugaras rozsdaszokta eltakarni. K e l y h e zárt vagy félig nyílt; hosszas, keskeny, molyhos, sokáig zölden maradó, bokrétásan fölálló osztványaival elég tágas és elég mély üregben ülő, melynek aljáról szelíd, lapos ránczok indulnak a karima felé, de itt hullámos emelkedéseket alig alkotnak s észrevehetőleg a gyümölcs derekára sem vonulnak föl.

Színe. Bőre finom, sima, fényes, mintha csiszolt volna; értével kissé zsírostapintatu; elejénte zöldes-fehér; később citromsárga; napos oldalán kissé élénkebb sárga s néha némi gyöngéd sárgáspirossal árnyalt, mely piros-ság azonban többnyire hiányozni szokott a gyümölcsről. Pontozata elég sűrű, többnyire csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyekből álló, nem szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehér, néha sárgásba játszó fehér, elég finom, könnyű porhanyó; leve bő vagy elegendő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt kellemesízű. Magtokja majd nyílt, majd csaknem zárttengelyű; fiókjaiban tojásdad, barnás, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve rövid kupalaku.

Fája. Erőtelmes, vígnövésű, igen edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, szép lombos, gömbalaku koronát alkotó. Dísztlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és léczezet melletti műve-

lésre is. Mindenütt jól díszlik: de, hogy rendesen és bőven teremhessen, kelőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyők felé lassudan elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; bordázatlanok; finoman és ritkásan molyhosak, nagyrészt pedig csupaszak, simák, csaknem fényesek, világos barnás-pirosak; apró, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, csaknem háromszögűek, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kúposak, tompahegyűek, szennyesbarnák, hegyők-nél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyon vagy jókora nagyon; elég vastag és keményszövetűek; tojásdadok, a vesszők alján pedig kerülékesek vagy hosszúak tojásdadok; elég hirtelen elkeskenyedő, hosszúak és kissé félrecsavarodó, éles hegyben végződők; laposak vagy lapos-tekősek; kissé íveltek és hullámosak; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos fűzöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, elég vastag, merev, molyhos, violaszín-pirossal inkább vagy kevésbé színezett; elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái hosszúak ár-idomnak, itt-ott lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszúak és keskeny-kerülékesek, laposak, hullámosak; nyelökről lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Diel, *Kernobtsorten*. VIII. 229.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 365.

Leroy *Dict. de pomol.* IV. 610.

Mas, *Pomol. générale*. X. 9. és mások.

Észrevétel. Nem való az alföldre, mert itt korán és erőtetve érnek gyümölcsei. Hazánk hűvösebb tájékain tegyük vele kísérletet, a hol bizonyára bőven ki fogja fizetni a helyet, melyet számára juttatunk.

294. Middelburgi renet.

(Reinette de Middelbourg; Reinette von Middelburg.)

Származása. Bizonytalan. Valószínű azonban, hogy Hollandiából származik; mert Diel, a ki először írta le körülményesen, főnebbi neve alatt Dietzből kapta Gödecke, pénzügyi tanácsostól, a kihez a fajt sógora küldötte volt meg Hollandiából. Napjainkban meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből, Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is.

Alakja. Kupos gömbalaku vagy csaknem hengeres csonka-kupos; rendszerint magasnak-látszó; elég szabályosan boltozott síkfölületű, de egyik oldalán kissé hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra vagy néha jóval alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szelíden, majd hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos talpban és néha a száriüregt is betöltő s ennél fölebb emelkedő, húsos dudorban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint szelíden összébbhuzódik s kelyhe körül inkább vagy kevésbé szűk és ferdén álló karimában fogy el. Szára majd középhosszu, középvastag, fás, bunkósan végződő, és ilyenkor tágas, de nem mély tölcseralaku üregbe helyezett, majd pedig rövidke, husos bucczokként a felszínre helyezett s néha ferdére is nyomott. Kelyhe félig nyílt, néha pedig egészen nyílt; fölálló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaiival tágas és egészen lapos, néha azonban kissé bemélyedő üregben ülő, melynek alján és falain csak szelíd, lapos ránczocskák láthatók, melyek azonban a karimán elenyésznek s észrevehetőleg majd sohasem vonulnak föl a gyümölcs derekára is.

Szine. Bőre finom, de szívós, síma, álltában kissé zsírostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sárgás világos-zöld; értével szép citromsárga; napos oldalán aransárga és néha némi igénytelen narancspirossal színezett. Pontozata elég sűrű; apróbb-nagyobb, fahéjszínű pettyekből álló, rendszerint elég szembetűnő. A gyümölcs derekára néha márványzatos, száras végén pedig vízirányosan fekvő, szakadozott, vonalszerű rozsdás sűrűbben vagy ritkábban, majd minden gyümölcsön mutatkozik; néha egy-egy rozsdás szemölcs is találkozik fölületén.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásfehér, finom, tömött, keménykés, roppanós, de teljes értével porhanyó; leve bő, igen czukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Maktokja kissé nyílttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt, tágas fiókjaiban számos, tojásdad, világos-barna, ép, gyakran pedig csak idétlen magot rejtő. Kehelycsőve rövid kupalaku.

Fája. Csaknem bujanövésű, egészséges és igen edzett; elég korán és igen bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, szép lombos, terjedelmes, gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; legalkalmasabb szálas fának. Mindenütt jól díszik: de rendszeren és bőven teremni csak kellőleg nyirkos földben képes. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok vagy elég vastagok, hegyők felé mindmindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek; itt-ott szelíden bordázottak; egész hosszukban sűrűn, de finoman molyhosak, sötét violaszínnel árnyalt pirosak; apróbb-nagyobb, kerek vagy kissé hosszúak, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, kuposak, laposhátúak, alig hegyesek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; alig kiálló, röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, alig hegyesek, szennyes-barnák, nagyrészt pedig fehér molyhosak.

Levelei. Nagyok vagy elég nagyok; elég vastag és elég keményszövetűek; hosszastojásdadok; rövidke, félrecsavarodó hegyben végződők; csatornásak vagy laposvölgyesek; itt-ott, rendetlenül hullámosak; alig íveltek; nyelőről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, elég élénk fűzőldék; széleiken apró, tompa fogakkal elég sűrűn, de nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszu, elég vastag vagy középvastag, elég merev, molyhos; majd vízirányosan, majd nyílt szögben elálló. Levélpálhái ár-ídomuak vagy lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek és aránylag hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak, hullámosak; vékony, rugalmas nyelőről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, XXI. füzet, 94. lap.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 277.

Mas, *Le Verger*, IV. 81.

Észrevétel. Kedvező évjárással, még vidékem mostoha viszonyai közt is, elég termékenynek mutatkozott: minélfogva hazánkban is mindenütt, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, nyereséges volna nagyban is tenyésztünk.

295. Montdespic.

(Pomme de Montdespic.)

Származása. E jeles alma Franciaország Gironde-nevű megyéjéből származik, honnan az ötvenes évek vége felé kezdett elterjedni. Nevét azon kastélytól kapta, melynek közelében fölfedezték. Még napjainkig is folyvást az újdonságok közé tartozik. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Fajfámon, nálam is, több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. A közészerűnél jóval nagyobb.

Alakja. Többnyire hengeres gömbalaku; kissé szabálytalanul boltozott és rendszerint bordásfömlületű. Zöme középtájról vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig szelíden összehúzódva boltozódik s kelyhe körül szintén elég széles és többnyire kissé ferdén álló, hullámos karimában fogyl. Szára rövid vagy rövides, rendszerint elég vastag, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de fenekén összeszűkülő elég mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó, szelíden bordás falait finom, barnás, sugarakra foszladozó rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe nyílt; fölálló, rövid, törékenyhegyű és molyhos osztványaival többnyire elég tágas és elég mély üregben ülő, melynek aljáról finom lapos ránczok vagy bordácskák nyulnak a karimára, a hol szembetűnő hullámos emelkedéseket alkotnak s aztán elég szembetűnő, lapos bordákként az egész gyümölcsön végig nyujtónak s annak kerekdedségét megzavarják.

Színe. Bőre vastag és szívós, sima, álltában inkább vagy kevésbé zsirostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos zöld; értével sárgás zöld; napos oldalán is csak zöldes sárga és néha némi gyöngéd, sárgáspirossal is színezett. Pontozata itt-ott ritkás, itt-ott elég sűrű; apróbb-nagyobb barnás vagy fahéjszínű pettyecskekből álló, nem szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Husa fehéres, vagy sárgásba játszó fehér, finom, tömött roppanós, de elég porhanyó; leve bő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes sajátságos fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; zárt fiókjaiban hosszastojásdad, hegyes, barna, sovány, de ép magot rejtő. Kehelycsöve hegyes kupalaku.

Fája. Fialtal korában vígan, később csak mérsékelten növlő, de egészseges és edzett; elég korán és bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvlő, de később szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, ritkás lombozatu, gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle

almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól tenyészik ugyan: de, hogy bőven és rendszeren teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, rövidek vagy középhosszak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; elég egyenesek, alig könyökösek; finoman bordázottak; egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak, homályos pirosasbarnák, itt-ott zöldesbarnák; apró, többnyire kerek, fehéres pontokkal itt-ott sűrűbben, itt-ott ritkábban és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hasastojásdadok, alig hegyesek, aljoknál világos vagy szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vékony és hajlékonyszövetűek; szélestojásdadok; inkább vagy kevésbé rövid, félrecsavarodó, éles hegyben végződők; csatornásak vagy laposteknősek; széleiken rendetlenül hullámosak; kissé íveltek; nyelőkkel egy irányban rézsunt fölfelé állók, de hegyökkel hanyatt görbülők; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, világos fűzöldek; széleiken előrehajló, kissé éles fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők hosszas, elég vékony vagy középvastag, rugalmas, finoman molyhos; többnyire éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái ár-idomuak vagy keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek, de aránylag hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, keskenykerülékesek, laposak vagy laposvölgyesek, hullámosak; nyelőkről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 473. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Az alföldön, nagyobb folyóvizeink mellékén és mindenütt, ahol a föld kellőleg nyirkos, haszonnal tenyészthetnők: de oly mostoha viszonyok közt, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

296. Moss páratlana.

(Incomparable de Moss ; Moss Incomparable.)

Származása. Bizonytalan. Bivort szerint valószínűleg Angolországból származik, honnan az ötvenes évek elején kezdett elterjedni. Bárha megérdemlené; még napjainkban sincs kellőleg elterjedve. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov. ; hűvösebb tájakon martiusig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Változó; többnyire azonban kúpos vagy hengeres gömbalakú; rendszerint szabálytalanul boltozott s egyik oldalán hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé többnyire elég hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos és szeliden hullámos karimában végződik; kelyhe felé pedig majd kúposan, majd félgömbalakúlag összehúzódik s kelyhe körül elég szűk, lapos és szeliden hullámos karimában fogy el. Szára rövid, középvastag, fás, néha kissé husos, bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, mely üreget néha egy-egy husos duzzadás egészen betölt. Kelyhe zárt, néha félig nyílt; rendetlenül összehajló, keskeny, hegyes, sokáig zölden maradó és molyhos osztványaival majd tágas, majd szűk és többnyire rendetlenül kikanyarított, elég mély üregben ülő, melynek falai szelíden ránczosak s karimájáról széles lapos bordák nyúlnak a gyümölcs derekára s ennek kerekdedségét inkább vagy kevésbé megzavarják.

Szine. Bőre vékony, de szívós, sima, száraztapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte bágyadt zöld; értével bágyadt citromsárga; napos oldalán csaknem arany-sárga, többnyire azonban szelíd pirossal belehelt s e színezetben élénkebbpiros, szakadozott csikokkal, pettyekkel vagy foltokkal sűrűn tarkázott. Pontozata ritkás; egyenlőtlenül elhintett, apró, szürkés pettyecskékből álló, nem szembetűnő. Finom, sugaras rozsdá még szárüregének falain is csak ritkán mutatkozik, egyebütt pedig éppen nem jelenkezik rajta.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér, finom, kissé laza, porhanyó; leve bő, czukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja, nyílttengelyű; kissé nyílt fiókjában tojásdad, hosszas és igen hegyes, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcseralakú, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges és edzett; elég korán, nem rendszeren, de elég bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, gömbalakú koronát alkotó. Diszlik mindenféle alma-alanyon; alkalmas szálafának és törzefának is. Minde-

nütt jól tenyészik ugyan: de, hogy rendesen és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, középhosszak, elég vastagok vagy középvas-tagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, kissé könyökösek: itt-ott finoman bordázottak; egész hosszukban elég sűrűn, de finoman molyhosak; sötét viola-színnel árnyalt barnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy hossz-szas, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kúposak, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, pirosas barnák, nagyrészt pedig sűrűn fehérmolyhosak; elég kiemelkedő, két szélén röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, hasastojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok; elég vastag és durva-szövetűek; szélestojasdadok vagy tojásdad-gömbölyűek; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszas, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, élénk zöldek; széleiken előrehajló, tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, elég merev, sűrűn molyhos; majd vízirányosan, majd rézsunt elálló. Levélpálhái majd fejletlenek és áridomúak, majd lándsásak és tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságuak, többnyire kerülékesek, laposak szelíden hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonevei. Nincsenek.

Leirói. Bivort, *Annal. de pomol.* VII. 39.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 479.

Mas, *Pomol. générale* IX. 45. és mások.

Észrevétel. Inkább való hazánk hegyes-völgyes vidékeire, mintsem az alföldre; mert az alföld melegében erőtetve érnek s így nem is lehetnek oly finomizűek gyümölcsei, mintsem a felföldön, a hol bizonyára nem őszi, hanem téli gyümölcsök lesznek azok hazánkban is.

297. Nagy barátalma.

(Grosser Mönchsapfel.)

Származása. E jeles háztartási és piaczos gyümölcs Németországból származik, a hol Beek környékén, Ruhrort mellett nagyban tenyésztik és gyümölcseit aszaltványnak vagy pedig almaszörpnek használják föl, mely célra, Oberdieck szerint, az ismert édes almák legtöbbjénél alkalmasabb. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam szeptember végétől novemberig; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Magasnak látszó kupos gömbalaku vagy tompa kupalaku; egyik oldalán gyakran hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon; aztán elég szembetűnőleg bordázottfölvületű. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szeliden, majd hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos és szembetűnőleg hullámos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán minndinkább fogyva boltozódik s rendszerint tompakupos véget alkot. Szára rövid, középvastag, fás, igen bunkósan végződő; tágnylásu és elég mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek néha rozsdamentes, néha pedig finom, sugaras rozsdával bevont falait lapos barázdák teszik gerezdessé. Kelyhe zárt, néha félig nyílt; bokrétásan fölálló, hosszas, hegyes, és sokáig zölden maradó, molyhos osztványaival kissé tágas, lapos és ritkán mély üregben ülő, melynek aljáról, a karima felé mindinkább elszélesedő, lapos ránczok és barázdák indulnak ki és ezek, inkább vagy kevésbé kiemelkedve az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekdedségét megzavarják.

Szine. Bőre vastag és szívós, síma, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos vagy sárgás zöld; értével élénksárga; napos oldalán arany-sárga s a napnak jól kitett példányain igénytelen sárgáspirossal inkább vagy kevésbé színezett; árnyékban nőtt példányain rendszerint nyoma sincs a pirosságnak. Pontozata elég sűrű; rendetlenül elszórt, apró pettyekből álló; itt-ott alig, itt-ott pedig elég szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehéres, elég finom, porhanyó; leve elegendő, igen czukros, csak igen gyöngéd savanyúval emelt, kellemes fűszeresízü. Mogtokja zárt vagy kissé nyílttengelyű; fiókjaiban kised, tojásdad, pirosasbarna, ép, néha pedig csak idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve tölcseralaku, a gyümölcsbe, vékony hengerként, elég mélyen lehatoló.

Fája. Fiatal korában vigan, később csak mérsékeltén növvő, de egészséges és edzett; elég korán és igen bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő, később szétálló, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, széles gömbalaku koronát alkotó. Dísztlik mindenféle almaalanyon; legalkalmasabb szálas fának. Mindenütt jól tenyészik: de szépen fejlődött gyümölcsöket bőven és rendszeren teremni csak ott képes, a hol a föld nyáron át sem veszti el kellő nyirkosságát. Gyümölccsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, merevek, alig könyökösek; itt-ott finoman bordázottak; egész hosszukban elég sűrűn, de igen finoman molyhosak, violaszín-pirossal árnyalt sötétbarnák; tövük felé és árnyas oldalukon zöldes-barnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy kissé hosszás, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidkuposak, laposhátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, röviden és laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, alig hegyesek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Nagyok; elég vastag és elég keményszövetűek; a vesszők alján széles és hosszú tojásdadok, főleg pedig tojásdadgömbölyűek; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; laposvölgyesek; alig íveltek; széleiken itt-ott rendetlenül hullámosak; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, csaknem fénytelenek, világos zöldek; széleiken előrehajló, éles fogakkal elég mélyen és sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag és merev, molyhos; majd vízirányosan, majd rézsunt elálló. Levélpálhái áridomuak vagy lándsások, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változónagyságúak, csaknem laposak; merev nyelökről bokrétáson szétállók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 485. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Piaczi elárúsításra és háztartási célokra megérdemlené, hogy hazánkban is, mindenütt, a hol a föld almatenyésztésre kedvező, tehát kellőleg nyirkos, minden kertben helyet juttassunk számára. Olyan mostoha viszonyok közt azonban, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

298. Nehéz alma.

(Swaar; Schwererapfel.)

Származása. E kitűnő alma Amerikából származik. A Hundson mellékén hollandi telepítvényesek nyerték magról s minthogy a vele egyenlő nagyságu almáknál súlyosabbnak találták: elkeresztelték nehéz almának („Swaar,” hollandi nyelven annyi, mint nehéz, súlyos). Napjainkban meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valóságos kétségtelen.

Érésideje. Vidékemen nov. jan.; hűvösebb tájakon martiusig is eltart.

Minősége. Csaknem kitűnőleg I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; kedvező viszonyok közt jóval nagyobb is.

Alakja. Lapos gömbalaku vagy két végén inkább vagy kevésbé belapított gömbalaku; elég szabályosan boltozott: de egyik oldalán néha húzótabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme többnyire középtájra esik, hommát mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis kissé szébbhúzódva boltozódik és itt szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára hosszas vagy középhosszu, vékony vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és elég mély üregbe helyezett, s néha egy-egy husos dudortól oda, mintegy beszorított. Ezen üreg falai néha rozsdamentesek és sokáig zölden maradók, néha pedig finom, barnás, sugaras rozsdával takartak. Kelyhe zárt vagy csak néha félignyílt; bokrétásan fölálló, rövides és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé tágas, lapos és alján szintén molyhos üregben ülő, melynek falain csak némi nyomai mutatkoznak a ránczos emelkedéseknek, melyek az üreg karimáját alig teszik hullámossá s gyümölcs derekára, észrevehetőleg, ritkán vonulnak föl.

Színe. Bőre kissé vastag és szívós, síma, álltában csaknem zsirostapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte sárgás-zöld; értével elég élénksárga; napos oldalán csaknem arany-sárga s néha némi igénytelen pirossal szakadozottan belehelt. Pontozata ritkás; egyenlően elhintett, apróbb-nagyobb, barnás vagy fahéjszíni pettyekből álló, elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölületén: de barnás ragyaszeplőcskék gyakrabban jelenkeznek rajta.

Belseje. Husa sárgás-fehér, finom, tömött, porhanyó; leve elég bő, igen ezukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszerezésű. Magtokja inkább vagy kevésbé nyílttengelyű; zárt vagy kissé nyílt fiókaiban hosszas-tojásdad, hegyes, pirosas-barna, ép, néha pedig idétlen magvakat rejtő. Kehelycsőve töleséralaku, a gyümölcsbe mélyen lehatoló.

Fája. Nálam csak mérsékelt-növésű, de egészséges és edzett; elég korán

és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól berubázkodnak, elég lombos, de szellős, gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának és bokor alaku fának is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól díszik és almatermésre kedvező évjárással, még itt is, gazdagon terem. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, középvastagok, hegyök felé mind-mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, alig könyökök; hegyök felé finoman bordázottak; egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak, sötét violaszín-barnák; igen apró, kerek, fehér pontokkal sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, hosszusak, kissé duzzadthátuak, alig hegyesek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kupostojásdadok, kissé hegyesek, aljuknál pirosas szennyes-barnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; tojásdadok vagy csaknem kerülékesek vagy lándzsás tojásdadok; kissé hirtelen elkeskenyedő, hosszú, éles hegyben végződők; csatornásak vagy laposvölgyesek; alig vagy éppen nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, élénk fűzőldek; széleiken kissé előrehajló, jókora nagy és elég éles fogakkal mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy rövides, középvastag, merev, molyhos, tövé-nél violaszín-pirossal színezett; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái elég hosszúak, elég széleslándzsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszúak és keskenykerülékesek, csaknem laposak; szétálló, rugalmas nyelökről csaknem vízirányosan elterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 83.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 834.

Ma s, *Pomol. générale*, IX. 25. és mások.

Észrevétel. A hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos és így alma-tenyésztésre kedvező; nyereséges volna e jeles fajt nagyban is tenyésztenünk. Vidékem mostoha viszonyai közt is bőven terem; de itt gyümölcsei ritkán képesek kellő nagyságra növekedni: míg Aradon, Ottubay Károly barátomnál, még e tekintetben sem lehet ellene panasz.

299. Nemes piros.

(Rouge-noble; Edelrother.)

Származása. E jeles gyümölcs Tyrol déli részén volt sokáig nagyban elterjedve: napjainkban, a mióta Dr. Lucas körülményes leírásban megismertette, mindenfelé kezd már elterjedni. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is, de sokáig csak apró, teljesen kormos gyümölcsöket; minél fogva fajom valódiságában kételkednem kellett: hanem aztán 1885-ben, egy jól megerősödött anyafán, a leírásokkal teljesen egyező, kellő nagyságu gyümölcsöket teremvén, meggyőződtem, hogy fajom mégis valódi; minél fogva ezennel bemutatom körülményes leírásban is.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon s kedvezőbb viszonyok közt, mártiusig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval kisebb is és néha nagyobb is.

Alakja. Hengeres csomkakupos vagy kupos gömbalaku; szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, száras vége felé esik, honnét szára felé majd szelíden, majd hirtelen gömbölyödik s szára körül lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig szelíden és mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül inkább vagy kevésbé szűk karimában enyészik el. **Szára** a rövides vagy középhosszu, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; többnyire szépen kikanyarított, tágnylásu, de elég szűk és elég mély tölcser-alaku üregbe helyezett, melynek falait részben vagy egészen is, finom, fahéjszínű, sugaras rozsdá szokta eltakarni. **Kelyhe** zárt és csak nagy ritkán félignyílt; fölálló vagy összehajló, de hegyökkel hátragörbülő, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival szépen kikanyarított, szűk és elég mély csészealaku üregben ülő, melynek falain csak néha mutatkoznak némi szelíd, lapos ránczok és barázdák, de ezek a karimán elenyésznek és a gyümölcs derekára nem vonulnak föl.

Színe. Bőre vékony, de szívós, síma, gyöngédtapintatu, fényes; elejénte zöldesfehér; értével szalmasárga; napos oldalán sárgás-pirossal belehelt s a napnak jól kitett példányain barnás-pirossal márványozott vagy csak szakadozott csikokkal szelíden tarkázott. Pontozata nem sűrű; ritkásan elszórt, fahéjszínű pettyecskékből álló, a piros színben elég szembetűnő. Rozsdá csak elvétve, néha azonban elég sűrűn mutatkozik rajta; itt-ott néha egy-egy rozsdás szemölcs is jelenkezik fölületén.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér, finom, tömött, porhanyó; leve bő, vagy elegendő, igen czukros, gyöngéd savanygyal emelt, igen kellemes, a Masánszki almára emlékeztető fűszeresizzel. Magtokja nyilttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt fiókaiban számos, hosszas, karcsutojásdad, hegyes, barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve hegyes-kupalaku.

Fája. Nálam csak mérsékelt-növészű, de egészséges és igen edzett; korán és a neki kedvező helyen igen bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkáslombozatu, magasgömbölyű koronát alkotó. Vadonczon inkább díszlik, mintsem doucin vagy paradicsom alma-alanyon; alkalmas szálas fának is, gulafának is. Kellőleg nyirkos talajban díszlik legjobban és terem legszebb gyümölcsöket, melyek mindenkor jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, középvastagok, hegyök felé mind-mindinkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; bordázottak; ritkásan és finoman molyhosak, barnás-pirosak; apróbb-nagyobb, kerek, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban középhosszu levélközüiek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, kissé duzzadthátuak, alig hegyesek, lapulók, sötét-pirosak, nagyrészt pedig sűrűn fehér-molyhosak; kissé kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadkuposak, kissé hegyesek; sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Inkább kicsinyek, mintsem középnagyok; nem vastag, de keményszövetűek; tojásdad-gömbölyűek; hirtelen elkeskenyödő, inkább vagy kevésbé rövidke, éles hegyben végződők; laposteknősek vagy csaknem kanálformán öblözöttek; nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, élénk fűzőldek; széleiken kettős, sötét hármassal fogakkal is, tompán és szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövides vékony vagy középvastag, rugalmas; rézsunt fölfelé álló. Levélpárhái többnyire fejletlenek, ár-idomuak vagy rövid, keskeny és sarlós lándsásak s ez utóbbi esetben elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei kicsinyek, hosszúak, keskenykerülékesek vagy lándsásak, laposak, széleiken apró, éles fogakkal sűrűn és szabályosan fűrészesek; fölfelé álló, vékonyka, rugalmas nyelökről kissé lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Noble rouge.

Leirói. Lucas, *Illustr. Handb. der Obst.* I. 103.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 491.

Mas, *Pomol. générale*, VIII. 97.

Észrevétel. Hazánk magasabban fekvő vidékein, valamint nagyobb folyóvizeink mellékén, az alföldön is megérdemlené, hogy minden kertben helyet juttassunk számára: de olyan mostoha viszonyok közt, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

300. Nikitai masánczki.

(Nikitaer Borsdorfer.)

Származása. E becses almát a nikitai császári kertek igazgatója, Hartwiss nyerte magról, ezelőtt néhány évtizeddel. Daczára annak, hogy már a hatvanas évek derekán körülményes leírásban ismertette volt, napjainkig sincs még érdeme szerint elterjedve. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Dec. febr.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási- és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Gömbölyded vagy inkább vagy kevésbé kupos gömbalaku; elég szabályosan boltozott, de mégsem egészen sík, hanem kissé bordásfömlüetű. Zöme középtájra, néha kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig elejénte szelíden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s többnyire szűk és hullámos vagy ormós karimában fogy el. Szára közép-hosszu, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait majd finom, majd érdes, sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe kicsi, zárt; összehajló, rövides és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé szűk üregben ülő, melynek falain és karimáján ráncos és bordás emelkedések láthatók, melyek a gyümölcs derekára szembetűnőleg nem vonulnak föl s annak kerekdedségét alig zavarják meg.

Színe. Bőre finom, de szívós, síma, száraztapintatu, elég fényes; elejénte zöldes-sárga; értével világos-sárga; napos oldalán inkább vagy kevésbé szelíd barnás-pirossal színezett s e színezetben, néha élénkebb piros, szakadozott csíkokkal is tarkázott. Pontozata elég sűrű, szürkés, szögletes pettyecskékből álló, többnyire elég szembetűnő. Rozsdaalakzat néha fölületén is szokott mutatkozni.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér, finom, tömöttes, porhanyó; leve bő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja kissé nyilttengelyű; szűkes fiókjaiban hosszas, hegyes, tojásdad, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve rövid kúpalaku.

Fája. Mérsékelt-növéssű, de egészséges és edzett; korán és bőven termő; föl- és szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkáslobozatu, terebélyes, lapos gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának és bokoralaku fának is. Nálam a tartós szárazságot kissé megsínylette, miből méltán következtethetem, hogy víg tenyészte és termékenységehez kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, középhosszak, vékonyak és hegyök felé méginkább elvékonyodók; egyenesek, hajlékonyak, kissé könyökösek; csaknem bordázatlanok; sűrűn és finoman fehérmolyhosak, pirossal árnyalt barnák; apró, kerek, itt-ott kissé hosszás, fehéres pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban kissé hosszás levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kissé dáz zadhatóak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, hegyőknél sűrűn fehérmolyhosak; kissé kiemelkedő, két szélen röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kissé hosszaskuposak, alig hegyesek, pirossal és sötétbarnával tarkázottak, nagyrészt pedig sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Csaknem középnagyok; vékony, de nem hajlékonyszövetűek; tojásdadok vagy csaknem kerülékesek; inkább vagy kevésbé rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak, itt-ott laposvölgyesek; alig íveltek; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, csaknem fénytelenek, világos-zöldek; széleiken többnyire tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszu, elég vastag és merev, molyhos; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak vagy keskenylándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak és alakúak, többnyire kerülékesek, laposak vagy széleiken kissé főlhlók; hosszás, vékony, rugalmas nyelökröl rendetlenül szétterülök.

Hasonnevei. Nikitaer Winter-Borsdorfer.

Leiröi. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 483. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Olyan mostoha viszonyok közt, mint a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése; de kellőleg nyirkos talajban, hiszem, hogy bárhol is hálásan ki fogja fizetni a helyet, melyet számára juttatunk.

301. Hawthorndeni őszi alma.

(Hawthornden; Apfel aus Hawthornden.)

Származása. E becses őszi alma Skótszágból származik, a hol Edingburghoz közel, Hawthorndenban lépett a világba. Nevét Leslie és Anderson, edinburgi gyümöleskertészek 1780-ban emlegették föl először. Napjainkban mindenfelé el van már terjedve. Ojtó vesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Gyakran termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. végétől sept. közepéig; hűvösebb tájakon dec. elejéig is eltart.

Minősége. Háztartási czélokra I. rendű; de csemege-gyümölcsnek csak II. rendű.

Nagysága. Jókora nagy.

Alakja. Két végén belapított gömbalaku; néha csaknem sajtalaku; szeliden bordás ugyan, de különben elég szabályosan boltozott széptermetű. Zöme középtájra esik, hommét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis kissé összébbhuzódva boltozódik s kelyhe körül rendszerint szűkebb karimában végződik, mintsem száras végén. Szára rövid vagy rövides, vastag vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk, és elég mély üregbe helyezett, melynek falait többnyire majd finom, majd érdes, sugaras rozsdamáz takarja el. Kelyhe zárt, néha pedig félig nyílt; rendetlenül fölálló vagy összehajló, széles, hosszashegyű, molyhos osztványai-val inkább vagy kevésbbé szabálytalanul kikanyarított, elég tágas, de nem mély tányéralaku üregben ülő, melynek aljáról szelid, lapos bordák indulnak a karima felé, a hol aztán hullámos emelkedéseket alkotnak és onnan tovább az egész gyümölcsön, — bárha kevésbé szembetűnőleg, — végig nyújtóznak, de annak kerekedségét alig zavarják meg.

Szine. Bőre vékony, de szivós, sima, gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte zöldesfehér; értével viaszfehér; napos oldalán kissé sárgásfehér és néha szép rózsaszínnel belehelt vagy színezett. E színezetben némi nyomai láthatók sötétebbpiros csikoknak is. Pontozata igen apró, alig észrevehető; többnyire csak a bőr alól áttetsző, fehéres pettyeskékből álló. Rozsda nem, de egy-egy rozsdás szemölcs néha mutatkozik rajta.

Belseje. Husa szép fehér, elég finom, keménykés, roppanos, de teljes értével elég porhanyó; leve bő vagy elegendő, czukros, üdítő savanyúval emelt elég kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; inkább vagy kevésbbé nyílt fiókaiban szép tojásdad, hegyes, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tágas, de rövid kúpalakú.

Fája. Vidékem mostoha viszonyai közt rövidéletű: de kedvezőbb viszonyok közt elég vignövésű, egészséges és edzett: korán és oly rendkívül bőven termő, hogy termékenységből vele talán egy almafaj sem vetekedhetik; nyílt

szögekben föl és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és sűrűn beruházkodnak, elég lombos, terebélyes, gömbalakú koronát alkotó. Vadonczon inkább díszlik, mint egyébbféle alma-alanyon; alkalmas szálafának és törpefáknak is. Kellőleg nyirkos talajra van szüksége ahhoz, hogy vígan tenyészszék és tartóséletű legyen. Gyümölcsői jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; elég egyenesek, kissé könyökösek; itt-ott finoman bordázottak; egész hosszukban sűrűn, de finoman fehérmolyhosak, barnáspirosak; apró, kerek, fehér pontokkal elég sűrűn, de kevésbé szembeütően pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, három rövid bordával jelzett, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Jókorá nagyok, kupostojásdadok, alig hegyesek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy csak középnagyok; nem vastag, de elég durvaszövetűek; szélestojsádadok vagy csaknem kerekdedek; rövidke, éles hegyben végződők; laposteknősek; alig vagy éppen nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöld; széleiken többnyire kettős, tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészeselek. Levélnyelők hosszas vagy középhosszu, vastag, merev és molyhos, tövénél jó darabon sötét-violettzinnel mosott; inkább vagy kevésbé részunt fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek; lándsásak vagy áridomuak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszúak, keskenykerülékeselek, laposak vagy széleiken kissé fölhajlók; hosszas, hajlékony nyelökről kissé lekonyultan és rendetlenül szétállók.

Hasonnevei. White Hawthorndean; Weisse Hawthonden-Apfel.

Leirői. Hennau, *Annal. de pomol.* III. 29.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 375.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 376.

Mas, *Pomol. générale*, IX. 37. és mások.

Észrevétel. Bárha vidékem mostoha viszonyai közt hamar kimerül; mégis hálásan kifizeti itt is a helyet, melyet a kertben elfoglal. Hazánk magasabban fekvő, hűvösebb tájékain, bizonyára csak oly haszonnal tenyészthetnek, mint hazájában, Skótországbán és Angolországban is.

302. Hollandi rózsa-alma.

(Rose de Hollande.)

Származása. E becses téli alma eredetéről Liron, kitűnő francia gyümölcsész, a ki körülményes leírásban először ismertette meg, csak annyit jegyzett föl, hogy Hollandiából származik, a hol széltere ismeretes. Még napjainkban sincs érdeme szerint elterjedve. Ojtóvésszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam dec. mart.; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege-, háztartási- és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Rendszerint elég nagy.

Alakja. Szabálytalan gömbalaku; egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon és többnyire szeliden bordásfölkületű. Zöme középtájra esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összebhuzódva boltozódik s kelyhe körül elég szűk és hullámos karimában fogy el. Szára rövid, ritkán emelkedik a szárüreg karimája színvonaláig, vékony vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait néha finom, sugaras rozsdá szokta borítani. Kelyhe kicsi, zárt, néha félignyilt; fölkálló, hosszas, keskeny, hegyes, sokáig zölden maradó és molyhos osztványaival többnyire szűk és ritkán mély üregben ülő, melynek falai sűrűn és szembetűnőleg ránczosak s karimáján ormós emelkedéskék láthatók, melyek inkább vagy kevésbé kiemelkedő, lapos bordákként a gyümölcs derekán is végignyújtóznak s ennek kerekdedségét inkább vagy kevésbé megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, síma, gyöngéd és néha kissé zsírostapintatu, fáján kissé hamvas, ledörzsölve igen fényes; elejénte zöldes-sárga; értével bágyadt arany-sárga; napos oldalán majd gyöngéd, majd élénk karmin-piroszal mosott vagy itt-ott csak belehelt és márványozott. Pontozata ritkás, alig szembetűnő; de a piros színben, a bőr alul áttetsző, fehér petytyek alakjában jelenkező s elég szembetűnő. Rozsdá nem, de egy-egy rozsdás szemölcs vagy forradás néha mutatkozik rajta.

Belseje. Husa fehéres vagy sárgásba játszó fehér; gyöngéd és nem tömött, porhanyó; leve elég bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja nyiltengelyű; zárt vagy kissé nyílt fiókaiban több-kevesebb, tojásdad, pirosas-barna, ép magot rejtő. Kehelycsőve hegyes kupalaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Vignővészű, egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölkálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló és lefelé is görbülő, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól bernházkod-

nak, ritkás-lombozatu, nagy, terebélyes koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; szálásfának alkalmasabb, mintsem gulafának. Mindenütt jól díszik ugyan: de, hogy rendesen és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyők felé lassudan elvékonyodók; elég egyenesek, alig könyökösek; finoman bordázottak; egész hosszukban elég sűrűn és finoman molyhosak, violaszín-pirossal árnyalt barnák, árnyas felőkön zöldesbarnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott kissé hosszás, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; többnyire hosszás levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, csaknem háromszögűek, laposhátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; alig kiemelkedő, két szélén és közepén kissé bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, hosszás, karcukuposak, alig hegyesek, szürkével árnyalt szennyesbarnák.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vékony és hajlékony-szövetűek; tojásdad-gömbölyűek vagy csaknem kerekdedek; inkább vagy kevésbé rövid, félregömbülő hegyben végződők; laposak, hullámosak; alig íveltek, de hegyökkel lefelé görbülők; nyelőkről majd vízirányosan el, majd rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, csaknem fénytelenek, világos-zöldek; széleiken tompa vagy itt-ott kissé éles fogakkal elég sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők hosszás, elég vastag, rugalmas, molyhos és tövénél jó darabon violaszín-pirossal színezett; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak vagy rövid és keskeny lándzsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülekesekek, nyelők felé gyakran keskenyebbek, mintsem hegyők felé, laposak, hullámosak; fölfelé álló, hosszás, rugalmas nyelőkről ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Pomme de Cadillac; Rose de la Bénauge; Rose tendre.

Leirói. Liron. *Annales de pomol.* III. 37. Mások, tudtommal, még nem irták le.

Észrevétel. E becses almát nemcsak hazánk emelkedettebb tájain, hanem még az alföldön is mindenütt, a hol a föld nyáron át sem veszi el kellő nyirkosságát, nyereséges volna nagyban is tenyésztenünk. Vidékem mostoha viszonyai közt csak kedvező évjárasok alkalmával képes kielégítőleg teremni.

303. Fekete tányéralma.

Származása. E jeles alma Erdélyben mindenfelé el van terjedve és így valószínűleg ez is egyike Erdély ős gyümölcseinek. Vályi Elek, ref. esperes, kedves barátom, az én gyümölcsészeti törekvéseim hűséges támogatója valóban is, mint ilyen mutatta be nekem e fajt 1879-ben, a mikor róla gyümölcspéldányokat is, ojtó vesszőt is küldött volt nekem. Nagyon valószínűnek tartom, hogy a Szász-tányér alma, melyet bold. Nagy Ferencz tanár Erdély ős gyümölcsei közt főlemleget, azonos lesz a Fekete tányér-almával; mert e két faj növényzete nálam teljesen egyező; de, mert nálam még csak a főnebbi mutatta be termését és így a két fajt gyümölcseiben is összehasonlítani még nem volt módomban; határozott véleményt a köztük levő azonosságról még nem merek kockáztatni.

Érésideje. Nálam dec. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy legalább jókora nagy.

Alakja. Igen lapos és szabálytalan gömbalaku; egyik oldalán rendszerint hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis kissé összébbhúzódva boltozódik s mindkét sarkán széles, lapos és egyenetlen hullámos karimában végződik. Szára rövid vagy rövides, vastag vagy elég vastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágas és elég mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek lapos bordákkal és barázdákkal megszaggatott falain finom, áttetsző, sugaras rozsdamáz szokott elterülni. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; rendetlenül fölálló vagy összehajló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival tágas és többnyire elég mély, tányéralaku üregben ülő, melynek falain és karimáján egyenetlen lapos bordák vonulnak át a gyümölcs derekára, melyet azok inkább vagy kevésbé szembetűnőleg gerezdessé tesznek és így kerekdedségében megzavarnak.

Szine. Bőre elég vastag és szívós, síma, száraz vagy kissé gyöngéd-tapintatu, igen fényes; elejénte világos zöld; értével élénksárga; napos oldalán, sőt gyakran csaknem köröskörül is, inkább vagy kevésbé homályos barna-pirossal mosott s e színezetben csaknem feketés-pirossal szakadozottan csikozott néha pedig sötét-piros színezetéből a csikoknak még nyomai sem láthatók. Pontozata ritkás; kiemelkedő fehéres pettyecskékből álló, a piros színben elég szembetűnő. Rozsdaalakzatok vagy forradásszerű rozsdás szemölcsök többnyire csak ott látszanak fölületén, a hol a bőr, fejlődés közben sérülést kapott.

Belseje. Husa sárgás vagy zöldesfehér, finom, tömöttes, roppanós, teljes értével azonban porhanyó; leve bő vagy elegendő, igen czukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja többnyire zárttengelyű; szük

fiókjaiban kevés, tojásdad, vörhenyes-barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid kupalaku.

Fája. Vignövésű, egészséges, igen edzett; korán és bőven termő; föllálló vagy nyílt szögekben szétálló, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás, szellős, terebélyes koronát alkotó. Díszlik mindenféle alma-alanyon; alkalmas szálas fának inkább, mint bármely más-alaku fának. Mindenütt jól díszlik: de, hogy rendesen és bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok, vagy csak középvas-tagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, alig könyökösök, finoman bordázottak; egész hosszukban elég sűrűn fehérmolyhosak, pirossal árnyalt sötét-barnák; aljuk felé és árnyas felőkön zöldes-barnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy kissé hosszúak, fehérés pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, laposhátuak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég duzzadt, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, alig hegyesek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Igen nagyok vagy jókora nagyok; elég vastag, és elég keményszövetűek, merevek; széles tojásdadok vagy széles kerülekések; többnyire hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; laposteknősek; alig vagy éppen nem íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, élénk zöldek; széleiken jókora nagy, igen éles fogakkal, elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, igen vastag, merev, molyhos, tövénél sötétviolaszínnel mosott; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái elég kifejlődöttek, keskenylándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, vékonyabb szövetűek, mint a vesszőkön levők, kerülekések, csaknem laposak, hullámosak; hosszúak rugalmas nyelökről kissé lekonyultan szétterülők.

Hasonnevei. Szász tányéralma (?).

Leirói. Tudtommal még eddig senkisé is írta le.

Észrevétel. Hazánk emelkedettebb tájékain piaci elárúsításra mindenütt haszonnal tenyészthetnők. Az alföldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén, a hol a föld nyáron át sem veszti el kellő nyirkosságát, volna előnyös tenyésztése. Vidékem mostoha viszonyai közt csak kedvező évjáráskor terem kielégítőleg.

304. Francia arany renet.

(Reinette d'orée; Französische Goldreinette.)

Származása. E jeles almát Diel „Reinette d'orée“ név alatt, több helyről is megkapta Franciaországból, a hol, — mikép erről őt a francziák, a kiknek a nála termett gyümölcsöket bemutatta, biztosították — széltere el van terjedve és keresett gyümölcs. Az arany renet (= Reinette d'orée) egy népes almacsalád neve levén a többiektől való megkülönböztetés végett szükségesnek találta Diel a főnebbit „francia“-jelzővel ellátni. Minthogy a nálam meglevő francia gyümölcsészeti művekben „Reinette d'orée“ név alatt a főnebbitől lényegesen különböző fajt találok leírva; kételkednem kell, hogy Diel a valódi „Reinette d'orée“-t írta volna le a főnebbi név alatt: de annyi bizonyos, hogy fajom, melyet ojtóvésszőkben, főnebbi név alatt 1872-ben kaptam meg Oberdiecktól, Jeinsenből, valóban az, melyet Diel főnebbi név alatt írt le.

Érésideje. Nálam dec. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Kisded; néha csaknem középnagy.

Alakja. Lapos gömbalaku; néha kissé kúpos gömbalaku; többnyire szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájra vagy csak kissé alább, száras vége felé esik, homnét szára felé többnyire hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint kissé összébbhuzódva boltozódik s kelyhe körül szintén elég széles és lapos karimában fog el. Szára rövides, vékony, fás; gyakran pedig csak rövidke husos buczokként jelenkező; tágnylásu, de szűk és inkább vagy kevésbé mély üregbe helyezett, melynek falait többnyire finom, fahéjszínű, sugaras rozsa szokta borítani. Kelyhe félignyílt, néha pedig zárt; fölálló vagy összehajló, hegyes osztványaival, melyek néha hiányzanak is, tágas, lapos és ritkán mély üregben ülő, melynek alján és falain csak igen szelíd, lapos ránczok mutatkoznak, melyek az üreg karimáját alig teszik kissé hullamossá s a gyümölcs derekára, szembetűnőleg, majd sohasem vonulnak föl.

Színe. Bőre vékony, de elég szívós, síma, száraz és kissé érdestapintatu, elég fényes; elejénte zöldessárga; értével szép aransárga; napos oldalan inkább vagy kevésbé élénk karmínpirossal mosott s e színezetben sötétebbpiros, szakadozott csíkokkal is tarkázott; néha a napnak jól kitett példányain a pirosság csaknem az egész fölületen el van terjedve, de az árnyékban nőtt példányokon csak gyöngéd árnyalatként jelenkezik. Pontozata elég sűrű; apróbb-nagyobb, fahéjszínű pettyekből álló, de csak a rozsdamentes helyeken szembetűnő. Finom, néha pedig kissé érdes, fahéjszínű rozsa minden gyümölcsön bőven fordul elő és pedig majd szakadozott, hálózatos foszlányokban, majd sűrűbben összefolyva, kisebb-nagyobb terjedelmű foltokban.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, tömött, porhanyó; leve bő vagy elegendő, igen czukros, finom savanyval emelt, igen kellemes fűszeresízü. Magtokja kissé nyilttengelyű; zárt vagy kissé nyílt fiókjában számos, szélestojásdad, rövidhegyű, barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid kúpalaku.

Fája. Mérsékeltnövéssű, de egészséges és edzett; korán és a neki kedvező helyen igen bőven termő; fölálló vagy inkább kevésbé éles szögekben fölfelé törekvő, nyulánk, de elég merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős, gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és törpefáknak is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól diszlik: de itt, a gyakran több évig is eltartó szarazság miatt, termőrügyes peczkei előbb elhalnak, hogysen virágot vagy gyümölcsöt hozhatnának; ebből látszik, hogy kellőleg nyirkos földre, és mérsékelt éghajlatra van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, hegyök felé finoman bordázottak; egész hosszukban finoman molyhosak, zöldessárgák, napos felőkön pedig sárgáspirossal árnyalt barnák; apró kerek, fakó pontokkal sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, laposhátuak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehértmolyhosak; kissé kiemelkedő, három rövid bordával ellátott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, elég karcukúposak, kissé hegyesek, pirosasbarnák, hegyöknél sűrűn fehértmolyhosak.

Levelei. Kicsinyek; nem vastag, de kissé durvaszövetűek; szabálytalan, többnyire széles tojásdadok; tányérjök egyik fele rövidebb és keskenyebb marad, mintsem a másik; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszszas, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken hullámosan fölhajlók; kissé íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos-zöldek; széleiken többnyire éles fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszu, vékony vagy középvastag, merev, molyhos, inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy rövid és keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei egymásközt változó nagyságúak, csaknem laposak, kissé hullámosak; vékony rugalmas nyelkről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, IV. 128.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 513.

Észrevétel. Hazánk hegyes-völgyes vidékeire inkább való ezen almafaj, mintsem az alföldre. Hiszem azonban, hogy kellőleg nyirkos talajban bárhol is képes lesz kifizetni a helyet, melyet számára juttatunk.

305. Cornwallis-i szegfű alma.

(Calville d' Angleterre; Cornwalliser Nelkenapfel.)

Származása. E becses almát a mult század vége felé egy kertben fedezték föl Truro közelében, Angolhon Cornwallis-nevű megyéjében. Napjainkban mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Dr. Lucastól, Reutlingenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érsideje. Nálam sept. nov.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy rendszerint nagyobb a közepszerűnél.

Alakja. Tojásdad gömbalaku; néha elég magasnak látszó kupos gömbalaku; többnyire szabálytalanul boltozott és kelyhes végén rendszerint bordás fölületű. Zöme a középtájnál inkább vagy kevésbbé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhuzódik s többnyire ferdén csonkázott kupos véget alkot. Szára elég hosszú, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; szűk és elég mély üregbe helyezett vagy oda egy-egy husos dudortól beszorított. Kelyhe zárt; fölálló, de hegyökkel rendetlenül hátragörbülő, elég széles, hosszas, hegyes, sokáig zölden maradó és molyhos osztványaival szűk és nem mély üregben ülő, melynek falain és karimáján inkább vagy kevésbbé kiemelkedő ránczok és bordák láthatók, a melyek gyakran a gyümölcs derekáig is fölvonulnak, de ennek kerekedségét alig zavarják meg.

Szine. Bőre kissé vastag és szívós, elég sima, de száraz és itt-ott érdes-tapintatú, elég fényes; elejénte bágyadt zöld; értével zöldessárga, itt-ott pedig élénksárga; napos oldalán sárgás pirossal inkább vagy kevésbbé színezett s e színezetben élénkebbpiros, elmosódó, hosszabb vagy rövidebb, szakadozott csikokkal is elég sűrűn becsapkodott. Pontozata elég sűrű; rendetlenül elszórt, apróbb-nagyobb, fehérrel szegett fahéjszínű pettyekből álló; itt-ott alig, itt-ott pedig elég szembetűnő. Rozsdaalakzatok majd finom, hálózatos foszlányokban, majd sűrűbben is összetolyva és márványzatosan, majd minden gyümölcsön találkozhatnak.

Belseje. Husa sárgás, néha némi zöldessel árnyalt, finom, tömött, porhanyó; leve bő vagy elegendő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, sajátzerűen illatos és fűszeresízű. Magtokja nyilttengelyű; zárt vagy kissé nyílt, tágas fiókjaiban kevés ép, karcutojásdad, hegyes, pirosasbarna magot rejtő. Kehelycsöve hosszas tölcseralaku, a gyümölcsbe jó mélyen lehatoló.

Fája. Mérsékelt-növésű, de egészséges és edzett; elég korán, nem rendszeren és csak mérsékelt termő; kuszáltan föl és szétálló vagy lefele is

görbülő, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel csak gyéren ruházkodnak be, ritkás, szellős, lapos gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és léczezet melletti művelésre is. Mindenütt jól diszlik; de, hogy kielégítőleg teremhessen, kellőleg nyirkos földre van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, karsuak, hajlékonyak, hegyök felé kissé elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; itt-ott szeliden bordázottak; finom, fehér molyhozattal, csaknem egész hosszukban sűrűn takartak, pirosasbarnák; apró, kerek, sárgásfehér pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Igen aprók, rövidek, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiemelkedő, két szélén röviden bordázott talapon ülők. Jellemző e fajnál, hogy a megelőző évben nőtt vesszőkön a rügyek csaknem mind alva maradnak és csak a vesszők hegyénél levők hajtanak ki és fejlesztenek új vesszőket.

Virágrügyei. Középnagyok, hosszaskuposak, kissé hegyesek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Kicsinyek; kissé vastag és keményszövetűek; hosszúak és keskeny tojásdadok; kissé hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; többnyire csatornásak, széleiken kissé hullámosak; alig vagy éppen nem ívelték; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken előrehajló, tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők hosszúak, középvastag, rugalmas, molyhos és tövénél violaszínnel mosott; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, nyelők felé gyakran inkább elkeskenyedők, mintsem hegyök felé, csaknem laposak, hullámosak; hosszúak, vékony, rugalmas nyelökről bokrétáisan szétállók.

Hasonnevei. Cornish Gilliflower; Cornish July Flower; Regalans.

Leirői. Lucas, *Illustr. Handb. der Obstkunde*, I. 201.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 168.

Mas, *Le Verger*, IV. 17. és sokan mások is.

Észrevétel. Inkább való hazánk emelkedettebb fekvésű vidékeire, mintsem az alföldre; mert az alföldön a tulságosan elszaporodott kártékony rovarok, majd mindig, idő előtt leszüretelik a rajta mutatkozó termést.

306. Elzászi piros renet.

(Elsasser rothe Reinette.)

Származása. E jeles alma eredetéről csak annyit jegyzett föl Diel, a ki körülményes leírásban először ismertette meg, hogy Elzászból, egyik kedves, akadémiai barátjától, Buchsweilerből, 1872-ben kapta meg e fajt. Németországban meglehetősen el van már terjedve: de francia gyümölcsészek még nem vettek róla tudomást. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam meg Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett nálam is, egy szenvedő próbafámon: de leírásra alkalmas gyümölcs példányokat csak tavaly kaptam Aradról, Ottrubay Károly barátomtól. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Vidékemen dec. jan.; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Két végén belapított gömbalaku vagy csonkakupos gömbalaku; rendszerint szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál többnyire kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szeliden, majd kissé hirtelen gömbölyödik s szára körül inkább vagy kevésbbé széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint kissé összehúzódva boltozódik s kelyhe körül inkább vagy kevésbbé szűk karimában fogy el. Szára rövides vagy középhosszu, elég vékony, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait finom, sugaras rozsdá szokta részben vagy egészen is borítani. Kelyhe többnyire zárt, néha pedig félig nyílt; összehajló, széles és molyhos, sokáig zölden maradó osztványaival elég széles, lapos és nem mély üregben ülő, melynek alján csinos dudorkák és lapos ránczok észlelhetők, és szeliden hullámos karimájáról a gyümölcs derekára csak néha vonulnak föl némi lapos bordák, melyek azonban a gyümölcs kerekdedségét alig zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, száraz vagy kissé gyöngédtapintatu, elég fényes; elejente világos zöld; értékével citromsárga, miből azonban csak néha, itt-ott tűnik tisztán szembe egy-egy foltocska; mert az egész fölület szelid barnáspirossal van bemosva és sötétebbpiros, szakadozott csíkokkal is tarkázva; néha azonban oly élénk a pirosság rajta, hogy abban a csíkok észre sem vehetők. Pontozata elég sűrű; igen apró, fehéres pettyes-kékből álló, nem szembetűnő. Rozsdá csak elvétve, de feketés ragyaszplélok itt-ott, gyakrabban mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa sárgás, finom, tömött, porhanyó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanygyal emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja zárt vagy csak kissé nyílttengelyű; zárt fiókjában majd ép, hosszas, hegyes, lapos, barna, majd idétlen magvakat rejtő. Kehelycsőve igen rövid kupalaku.

Fája. Fialat korában vígan, később csak mersékelten növe, de folyvást egészséges és edzett; elég korán és a neki kedvező helyen igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, terebélyes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és lécezet melletti művelésre is. Mindenütt jól fényészik ugyan: de szépen kifejlődött gyümölcsöket bőven és rendszeren csak ott képes teremni, ahol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; elég egyenesek, kissé könnyök; szeliden bordázottak; gyenge korukban sűrűn fehérmolyhosak; ért korukban inkább csak hamvasak, pirossal árnyalt sötétbarnák; apróbb-nagyobb kerek, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, kissé duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, szürkével és sötétpirossal árnyalt barnák; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok, tojásdadok vagy csaknem gömbölydedek, igen tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok; vékony és hajlékonyszövetűek; széles tojásdadok, itt-ott kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; laposak vagy igen lapos-völgyesek, alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők homályos fűződek; széleiken előre hajló, igen éles fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövides, elég vastag vagy középvastag, merev, molyhos; csaknem vízirányosan elálló. Levélpálhái többnyire fejletlenek, ár-idomuak, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kerülékesek, laposak, szeliden hullámosak; rövides, vékony, merev nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Elsasser rothe Winterreinette.

Leirői. Die l. *Kernobstsorten*, almákat és körtéket tartalmazó VI. kötet 92. lapján.

Dittrich, *Obstkunde*, I. 394.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 313.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt ritkán és keveset terem: de Aradon, a Marosnak hajdani iszaplerakódásából álló talajban rendszeren és bőven terem; miért is hiszem, hogy kellőleg nyirkos talajban, bárhol is, hálsán kifizeti a helyet, melyet számára juttatunk.

307. Apion.

Származása. E jeles almát századok óta tenyésztik Franciaország délszaki megyéiben, a hol kicsisége daczára egyike a legkapósabb gyümölcsöknek a piaczkon. Leroy 1873-ban ismertette meg először s kezdette elterjeszteni mindenfelé. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek jóhírű gyümölcssteleperől, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. — febr.; hűvösebb tájakon májusig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Kicsiny vagy kisdéd; ritkán közelíti meg a közép nagyságot.

Alakja. Hengeres gömbalakú; elég szabályosan boltozott síkfölületű.

Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik s mindkét sarkán csaknem egyenlően széles, tompa karimában végződik. Szára rövides vagy középhosszú, elég vékony, fás, tövénél többnyire husos; szépen kikanyarított, tágas és inkább vagy kevésbbé mély üregbe helyezett, melynek falai többnyire rozsdamentesek. Kelyhe többnyire zárt, néha pedig nyílt vagy félignyílt; fölálló vagy összehajló, rövides, keskeny, törékenyhegyű és molyhos osztványaival tágas és inkább vagy kevésbbé mély üregben ülő, melynek alja és falai finoman ránczosak s szelíden hullámos karimájáról elenyésző lapos bordák nyúlnak a gyümölcs derekára, de ennek kerekedségét alig zavarják meg.

Szine. Bőre vékony, de szívós, sima, álltában kissé zsírostapintatú, elég fényes; elejénte zöldes-sárga; értével élénksárga; napos oldalán arany-sárga és néha némi gyöngéd pirossal is belehelt. Pontozata elég sűrű; egyenlően elszórt, apróbb-nagyobb, fahéjszínű vagy csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyescskékből álló, szembetűnő. Rozsda nem, de néha egy-egy barnás ragyaszeplő vagy rozsdás szemölcs szokott mutatkozni rajta.

Belseje. Husa sárgás, finom, igen tömött, roppanó; leve elegendő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, élénken illatos és fűszeresízű. Magtokja zárt vagy csak kissé nyílt-tengelyű; szűk fiókjai mindenikében egy-két rövid, hegyes tojásdad, pirosas-barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid tölcseralakú.

Fája. Vignővésű, egészséges és edzett; elég korán és igen bőven termő; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, de kellőleg szellős, magas gömbalakú koronát alkotó. Díslik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálás fának és nyésés alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díslik ugyan: de csak kevlőleg nyirkos talajban terem rendesen és mindig gazdagon. Gyümölcssei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak és elég hosszúak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek és hajlékonyak, alig

könyökösek; itt-ott és csak röviden bordázottak; csaknem egész hosszukban sűrűn, de finoman molyhosak; aljuk felé itt-ott csupaszak, violaszín-barnák; apróbb-nagyobb, többnyire tojásdad, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hosszaskuposak, laposhátúak, elég hegyesek, lapulók, pirosas-barnák, nagyrészt azonban sűrűn fehér molyhosak; elég kiemelkedő, röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, hosszas és elég karcsukuposak, alig hegyesek, sötétbarnák, nagyrészt azonban sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Középnagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; kerülékesek vagy hosszastojásdadok; többnyire rövidke, éles hegyben végződők; lapos-völgyesek vagy széleiken kissé fölhajlók; alig íveltek; nyelökről hanyatt görbülten fölfelé állók; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, homályos füzöldek; széleiken előreahajló, kissé éles fogakkal elég mélyen és sűrűn, de nem elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, középvastag, elég merev és molyhos, tövénél és alsó felén sötét-vioलाszínnel mosott vagy belehelt; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái középhosszak, keskenylándsásak, szétállók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek vagy lándsásak, csaknem laposak; fölfelé álló, rugalmas nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. *Apium*; *Api jaune*; *Apion jaune*.

Leirői. *Leroy, Dict. de pomol.* III. 73. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Nagyobb folyóvizeink mellékén és mindenütt, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, megérdemli, hogy helyet juttassunk számára kerteinkben legalább egy-egy fának. Olyan mostoha viszonyok közt, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

308. Ágnes téli almája.

Származása. E becses téli almát ugyanazon magvetésből nyertem, a melyikből e munka III-dik kötetében leírt Jolánka és Pétery Károly-nevű almákat nyertem volt. A magról kelt csemetéről, melyben nemes fajt sejtettem, vesszőt vágtam s fajfára helyeztem, a hol teljes termő képességét 1881-ben érte el. Minthogy fáját erőteljesnek és rendkívül termékenynek, gyümölcsseit pedig nemcsak piaczos és háztartási, hanem meglehetősen jó csemegegyümölcsnek és így a fajt terjesztésre is méltónak találtam; egyik, volt kedves tanítványom, Sármezei Ágnes nevére kereszteltem el és ezennel bemutatom körülményes leírásban is.

Érésideje. Nálam dec. mart.; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy késő tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Többnyire lapos gömbalakú vagy két végén inkább vagy kevésbé belapított gömbalakú; elég szabályosan boltozott síkfölületű, de egyik oldalán többnyire kissé hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét szára fele szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül majd inkább, majd kevésbé széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejente szeliden, aztán mindinkább összébbhúzódva boltozódik s kelyhe körül nem széles, de szintén lapos karimában fogy el. Szára rövides, ritkán emelkedik a szárüreg karimájának színvonala fölé, vékony vagy középvastag, fás, néha kissé husos és csak rövidke buczokként jelenkező; tágnylásu, de mély és szűk üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falain csak néha mutatkozik némi finom, sugaras vagy foszlányos rozsdamáz. Kelyhe zárt, néha félig nyílt; bokrétásan fölálló, keskeny és molyhos osztványaival többnyire szűk és ritkán mély üregben ülő, melynek falain csak szelid, lapos ránczok mutatkoznak, melyek a karimán elenyésznek s a gyümölcs derekára, észrevehetőleg, nem vonulnak föl.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejente sárgás zöld; értével bágyadt sárga; napos oldalán aranyárga, többnyire pedig vörhenyes pirossal inkább vagy kevésbé bemosott vagy csak belehelt. Pontozata elég sűrű, igen apró, fahéjszínű vagy csak a bőr alul áttetsző, fehérés pettyecskék alakjában jelenkező; itt-ott elég szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Husa fehérés vagy sárgásba játszó fehér, elég finom, tömött, roppanós, teljes értével azonban porhanyó; leve bő, cukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű;

nyílt fiókjában számos, barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve hosszas hengeres, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Erőteljes, egészséges, igen edzett; elég korán, rendszeren és igen bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, terjedelmes, lapos gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és lécezet melletti művelésre is. Vidékem mostoha viszonyai közt is jól díszlik és ritka évben marad teljesen meddőn. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak és elég hosszúak, középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, hajlékonyak, kissé könyökösek; finoman bordázottak, elég sűrűn, de igen finoman fehértolyhosak, violaszín-pirossal mosott szennyesbarnák, árnyas felőkön pedig zöldes-barnák; igen apró, kerek, fehéres pontokkal sűrűn és, kivált aljuk felé, elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Jókorá nagyok, kúposak, tompahegyűek, lapulók; aljuk felé sötét-pirossal árnyalt barnák, hegyök felé sűrűn fehértolyhosak; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdad-kúposak, tompahegyűek, szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehértolyhosak.

Levelei. A vesszők alján jókorá nagyok, egyebütt pedig csak közép nagyok; elég vastag és keményszövetűek; tojásdadok; többnyire hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos-völgyesek; alig íveltek, de hegyökkel lefelé és földre is görbülők; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég símák fényesek, világos zöldek; széleiken éles fogakkal sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas vagy középhosszu, merev csaknem csupasz, alsó felén sötétvérpírossal csaknem végig bemosott; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái többnyire fejletlenek, kevésbé tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszas-kerülékesek, laposak, hullámosak; fölálló, merev nyelőkről vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Ekkoráig még senkisé is irta le.

Észrevétel. Népes városok mellett, piaci elárúsításra, nyereséges volna nagyban is tenyésztünk. Bő termésével bárhol is képes lesz hálásan kifizetni a helyet, melyet a kertben elfoglal.

309. Téli csíkos sólyomalma.

Származása E becses alma hazája, Erdély keleti részén Háromszék-megye, a hol régidő óta nagyban el van terjedve. Mikép Benkő Dénes, altorjai birtokos barátom egyik, hozzám írt levelében mondja, Karatnán, Altorján és Fel-Torján ismer e fajból olyan fákat, melyek mindenikéről, egyegy gyümölcstermő évben 80—90 véka almát is szüretelnek. A „Sólyom alma” elnevezés éppen oly népszerű, kedvelt gyümölcsnév a Székelyeknél, mint nálunk a Sívári alma. Benkő a sok közt a főnebbit tartja legérdemesebbnek arra, hogy széles körben elterjedjen; mert ennek fája rendkívül nagyra fejlődik és tartóséletű; gyümölcsei pedig késő tavaszig eltarthatók s igen kapósak a piacokon. Nálam még nem termett: de, minthogy Benkő Dénes barátom több ízben is küldött róla gyümölcsöt hozzám, melyekről a fajt leírhatam, már is bemutatathatom azt körülményes leírásban is.

Érésideje. Febr. ápril. Vidékem mostoha viszonyai közt valószínűleg nov. december.

Minősége. II. rendű csemege-, de jeles háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kissebb is, nagyobb is.

Alakja. Tojásdad gömbölyű vagy tojásdad kupos; egyik oldalán kissé hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon; gyakran csaknem kalvilszerűen bordásfölvületű. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödik s szára körül kissé széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szelíden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül elég szűk és ferdén álló karimában enyészik el. Szára majd rövid és vastag, majd középhosszu, középvastag, fás, de tövénél többnyire husos, végig finoman molyhos; inkább vagy kevésbbé tágas és elég mély tölcseralaku üregbe helyezett. Kelyhe kicsi, zárt; rendetlenül fölálló vagy egymáshoz tapadó, molyhos osztványáival szűk és nem mély csészealaku üregben ülő, melynek falain ránczok és apró bordák nyulnak föl a karimára s ott hullámos emelkedéseket alkotnak s aztán inkább vagy kevésbbé elszélesedve a gyümölcs derekára is levonulnak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre kissé vastag és igen szívós, síma, kissé zsírostapintatu, elég fényes; elejénte sáppadt zöld; értével szalmasárga; napos oldalán karminpiros, szakadozott, keskeny csíkokkal mintegy bevonalzott s közben-közben halaványabb pirossal mosott vagy belehelt. Pontozata ritkásan elhintett, fehéres, csakis a piros színben tűnik kissé szembe. Rozsda-alakzatok nem, de kisebb-nagyobb, barnás ragyaszeplők néha mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa fehéres vagy zöldes-fehér, elég finom, kevésbé tömött, még teljes értével is inkább roppanós, mintsem porhanyó; leve elegendő, cukros, gyöngéd savanyúval emelt, szelíden illatos, kellemes fűszeresízű.

Magtokja nyílttengelyű; tágas és nyílt fiókjaiban számos, hosszas-tojásdad, sötét gesztenyeszínű, ép magot rejtő. Kehelycsöve kupalaku.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges, igen edzett; korán, rendszeren és szerfölött bőven termő; föllálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő ágai-
val, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrű-
lombos, de kellőleg szellős koronát alkotó. Alkalmas szálasfának és nyesés
alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díszlik; de, hogy folyvást gazdagon
teremhessen, hiszem, hogy kellőleg nyirkos talajra lesz szüksége ennek is,
mint minden almafajnak.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindin-
kább elvékonyodók: de hegyöknél többnyire bunkósan végződők; egyenesek,
noha elég könyökösek, bordázatlanok; egész hosszukban hamvasak, inkább,
mintsem molyhosak; aljuknál zöldesbarnák, hegyöknél pirosasbarnák; apróbb-
nagyobb, kerek vagy hosszas, fehéres pontokkal aljuk felé sűrűbben és szem-
betűnőleg, hegyök felé ritkábban és nem szembetűnőleg pontozottak; több-
nyire hosszú levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, kissé duzzadhatóak, tompahegyűek,
lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiemelkedő, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, rövidkuposak, tompahegyűek, aljuknál szennyes-
barnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy csak középnagyok; elég vékony, de kissé
keményszövetűek; hosszas tojásdadok vagy kerülékesek; majd szabályosan,
majd kissé hirtelen elkeskenyedő, hosszas és kissé félrecsavarodó, éles hegy-
ben végződők; laposak vagy laposvölgyesek, alig íveltek; nyelökről csak-
nem vízirányosan elállók; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapju-
kon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos-zöldek; széleiken
előrehajló, tompa vagy kissé éles fogakkal nem mélyen és nem szabályosan
fűrészeseek. Levélnyelők középhosszu, elég vastag vagy középvastag, merev,
finoman molyhos, tövénél sötét viola-színnel mosott; nyílt szögekben fölfelé
álló. Levélpálhái áridomuak vagy keskenylándsásak, elég tartósak.
Virágrügyet körítő levelei változónagyságúak, de rendszerint keskenyeb-
bek, mint a vesszőkön levők, völgyesek, kissé hullámosak; rézsunt fölfelé
álló, rövidek, merev nyelökről ívelten lefelé hajlók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Körülményesen még senkisért írtam le.

Észrevétel. Mennyire válik be alföldi viszonyaink közé? későbbi tapasztalat fogja megmutatni. Hiszem azonban, hogy hazánk magasabban fekvő vidékein csak oly becsesnek bizonyul be, mint szülőföldén.

310. Benkő boralmája.

Származása. E becses almát al-torjai birtokos, Benkő Dénes barátom ez előtt 21 évvel a báró Apor családnak egy, régóta fennálló gyümölcsösében, Al-Torján fedezte föl. Mikép hozzám 1880. évi maj. 6-ról írt levelében mondja, az anyafa már elpusztult: de neki van belőle 3 darab termőfája. Boralmának cselédjei nevezték el, a kik almaszüret alkalmával már az édes musthoz hasonló, igen kellemes ízűnek találták azt. Minthogy sem a gyűjteményemben meglevő almafajok közt, sem könyveimben leírva, hozzá hasonlót vagy vele azonosnak vehetőt nem találtam; valószínűnek tartom, hogy ez is egyike azon magról keletkezett számos fajoknak, melyekkel Pomona édes hazánkat ajándékozta meg. Mint terjesztésre méltó, becses almafajt ezennel bemutatom körülményes leírásban.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon májusig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Lapos gömbalaku, néha kupos gömbalaku; elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé szeliden, de kelyhes vége felé többnyire kissé összébbhúzódva gömbölyödik s mindkét sarkán csaknem egyenlően széles és lapos karimában végződik. Szára rövid, vastag vagy néha elég hosszas vékony, fás, bunkósan végződő, csupasz, néha husos dudorkák vagy görcsök is mutatkoznak rajta; szabályosan kikanyarított tágnylású, de szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falai simák és csak néha némi finom barnás sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe kicsi, zárt, néha pedig nyílt vagy félig nyílt; bokrétásan fölálló, rövide és molyhos osztványaival elég tágas, de ritkán mély tányéralaku üregben ülő, melynek falain és karimáján csak ritkán mutatkozik némi nyoma a bordás vagy hullámos emelkedéseknek s a gyümölcs kerekedsége rendszerint szabályos.

Színe. Bőre elég vékony, de szívós, sima, kissé zsírostapintatu, elég fényes, elejénte bágyadt zöld; értével szalmasárga; napos oldalán néha igénytelen narancspirossal belehelt. Pontozata finom, alig észrevehető. Rozsdaalakzatok nem, de kisebb-nagyobb barnás ragyaszeplők néha mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa fehér, magtokja körül zöldes erekkel, finom, kissé laza, porhanyó; leve bő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, fűszeres-ízű. Magtokja nyílttengelyű; zárt vagy kissé nyílt, lapos kagylóalaku fiókjaiban, zömök tojásalaku, sötét gesztenyeszínű, ép, de kevés magot rejtő. Kehelycsöve szűk tölcseralaku, a gyümölcsbe csaknem a magtokig lehatoló.

Fája. Vignövesű, erőteljes, igen edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkoznak, szép lombos, kellőleg szellős, magas gömbalaku koronát alkotó. Jól díszlik mindenféle almaalanyon; alkal-

mas szálasfának és gulafának is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is vígan tenyészik. Gyümölcssei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, karcsuak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek; alig észrevehetőleg könyökösek; bordázatlanok; finoman és ritkásan molyhosak, pirossal árnyalt sötétbarnák, aljuk felé pedig zöldesbarnák; apró, többnyire kerek, fehér pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, kuposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt azonban sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, zömök tojásdadok, alig hegyesek, aljuknál szennyesbarnák, hegyőknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy középnagyok; kissé vastag, de elég hajlékony-szövetűek; széles tojásdadok; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; kissé íveltek és hullámos-szélűek; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, csaknem sötét zölddek; széleiken előre hajló, többnyire kettős, éles fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelök rövid vagy középhosszu, vastag vagy középvastag, merev, molyhos, alsó felén sötét violaszínnel mosott; többnyire éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskenylándsásak, szétállók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd nagyobbak, majd kisebbek és többnyire keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, szelíden hullámosak; rövidek vagy középhosszu, vékony, rugalmas nyelökről bokrétásan föl-emelkedők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Körülményesen még senkisé ismerte.

Észrevétel. Abból ítélve, hogy fája még vidékemen is egészségesebb, mint bármely almafa, aztán, hogy gyümölcsöző szervekkel jól be van ruházkodva, hiszem, hogy mindenütt, a hol az almafa rendesen és bőven szokott teremni, hálásan ki fogja fizetni a helyet, melyet a kertben elfoglal. Jó lélekkel merem ajánlani nemcsak a gyümölcsstenyésztők, hanem minden gyümölcsész figyelmébe is.

3II. Tordai piros kalvil.

Származása. E kitünő, tartós, téli almafaj valószínűleg Erdélyben jött napvilágra. Dr. Wolf Gyula, a Torda-aranyosi gazd. egylet jeles titkára, a ki velem 1881-ben ezen almafajt megismertetni szíveskedett, azt írja róla, hogy Torda-vidéken egyetlenegy, százados fája van, mely évenként gazdagon terem: de gyümölcsészeti neve ismeretlen. Több év óta szorgosan kutattam gyümölcsészeti neve után remélve, hogy a könyveimben leírt gyümölcsök kitünőbbjei közt, bizonyára ott szerepel ez is: de hasztalan kutattam; mert hozzá hasonlót vagy vele azonosnak vehetőt egyet sem találtam. Minthogy terjesztésre kiválólag méltónak találom; főnebbi nevet adva neki, körülményes leírásban ezennel bemutatom.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon ápril végeig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy, néha nagyobb is kissébb is.

Alakja. Változó; majd kupos gömbalaku, majd szabálytalan tojásdad vagy hengeres gömbalaku; ritkán sík, hanem szabálytalanul bordázott fölületű; egyik oldalán gyakran hizottabb kissé és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik s mindkét sarkán szűk karimában fogy el; többnyire azonban száraz végén szélesebb a karimája, mintsem kelyhes végén, a hol a gyümölcs kissé összébbhúzódik s többnyire kissé ferdén álló, hullámos karimában enyészik el. Szára elég hosszú, vékony vagy középvastag, fás, nagyrészt azonban husos és hajlékony; fényes, piros mázzal csaknem végig befuttatott; elég szabályosan kikanyarított szűk és mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falait néha, finom, sugaras rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe elég nagy, nyílt vagy félignyílt; fölálló, rövid és molyhos osztványával elég tágas, de nem mély üregben ülő, melynek alját, falait és karimáját inkább vagy kevésbé kiemelkedő, lapos ránczok vagy bordák és barázdák szagatják meg s a gyümölcs derekára is áthaladva, ennek kerekdedségét majd mindig megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de igen szívós, síma, fényes, aransyárga, miből azonban csak az árnyas oldalon és árnyékban nőtt gyümölcsöknél látszik ki tisztán egy-egy folt; mert az egész fölület sötét és kékes pirossal van eltakarva s csakis az árnyékban nőtt gyümölcsöknél gyöngédebb a piros szín s ez is szakadozott, hosszás, és sűrű csíkokban szokott jelentkezni. Pontozata nem éppen sűrű, de szabályosan ellíntett, apró, fehéres pettyekből álló, elég szembetűnő, rozsdalakzatok nem, de feketés ragyafoltok itt-ott mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér, magtokja körül zöldes erekkel, finom, tömöttes, roppanós vagy pezsgő, de a szájban csaknem teljesen szétolvadó;

leve bő, czukros gyöngéd savanynyal emelt, igen kellemes, élénk eperillatu és fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; nem nagy, kagylóalakú, nyílt fiókjaiban tojásdad, hegyes, sötétbarna, ép vagy idétlen magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid kupalaku.

Faja. Erőtéljes, igen edzett; nem éppen korán, de aztán rendesen és igen bőven termő; kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, szép lombos és kellőleg szellős, gömbalakú koronát alkotó. Mindenféle almaalanyon jól diszlik; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva gulafának is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól diszlik: de itt csak akkor terem bőven, ha gyökereivel a földben s leveleivel a légben, nyáron át is talál nyirkosságot. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé lassudan elvékonyodók, elég egyenesek, noha kissé könyökösek, szeliden bordázottak; egész hosszukban finoman molyhosak, pirosas-barnák vagy csaknem sötétbarnák; apró, kerek, itt-ott hosszás, fehéres pontokkal ritkásan és nem szemebetünőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszás levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kissé duzzadthátuak, háromszögűek, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiemelkedő, három-bordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hosszás, karcsutojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és keményszövetűek, merevek; szélestojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken kissé fölhajlók; a vesszők hegye felé azonban csatornásak; nem íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, és elég fényesek, világos zöldek; széleiken előrehajló, jókora nagy, tompa fogakkal elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszu, vastag merev, molyhos, tövénél violaszínpirossal mosott vagy belehelt; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, laposak vagy laposteknősek; csaknem vízirányosan és mereven szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal, körülményesen még senkisért irta le.

Észrevétel. Finomízű gyümölcssei végett megérdemli, hogy minden kertben helyet juttassunk számára legalább egy-egy fának. Nagyban való tenyésztése azonban csak ott járna haszonnal, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat vagyis almatenyésztésre kedvező vidékeken.

III. SZILVÁK.

108. Szigeti zöld szilva.

(Isle-verte; Grüne Inselpflaume.)

Származása. Régi, bizonytalan. Neve alatt többféle, egymástól lényegesen különböző szilvafajok lehettek forgalomban; mert a róla közlött leírások lényeges vonásokban különböznek egymástól. Dittrich német gyümölcsész „Handbuch der Obstkunde“ című munkája II-dik kötetének 223-dik lapján másképp írja le a Szigeti zöld szilvát, mint Leigel „Kenntniß der Pflaumen“ című munkája II. kötetének 73-dik lapján. Mas Alfonz „Pomologie générale“ című munkájában szintén lényeges vonásokban különbözöleg írja le e szilvát, mint az imént említett német gyümölcsészek. Melyik írta le e három gyümölcsész közül a valódit? bajos volna megmondani. Hozzám e faj ojtóvesszőkben, még 1873-ban bold. Glocker, barátomtól, Enyingről került. Több ízben termett már nálam. Mint terjesztésre méltó, becses szilvafajt ezenel bemutatom körülményes leírásban.

Érésiideje. Nálam aug. első felében; hűvösebb tájakon szeptemberig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy, mint az Olasz zöld szilva.

Alakja. Csaknem kerülékes, elég szép-termetű. Zöme középtájra esik honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően boltozódik: de száras végén rendszerint rövidke csúcsban, hegyénél pedig meglehetősen tompán végződik. Előrése és hátsó vagy vágányos része kevésbbé domború, mintsem két oldala s így a gyümölcs inkább széles, mint vastag. Vágánya sekély és igen lapos, rendszerint csak egy kékes vonal által jelzett, mely a gyümölcsöt kissé egyenetlen félre szokta osztani. Szára rövid vagy csaknem középhosszu, vékony vagy középvastag, bunkósan végződő, sűrű és finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcs csúcsán, kissé oldalt, csekély és szűk üregcsébe helyezett, melyet karimás talpával egészen betölt. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, csekélyke mélyedésben látható.

Színe. Bőre kissé vastag és szívós, a gyümölcscről, még ennek teljes értével sem egy könnyen hámozható le; elejénte haragos zöld; értével bágyadt zöld; napos oldalán homályos kékesvörössel belehelt. Pontozata igen sűrű; többnyire a bőr alul áttetsző fehér pettyecskék alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Hamva inkább vagy kevésbbé sűrű, kékesfehér.

Belseje. Husa világos zöld, csaknem áttetsző, sugaras, tömöttes, de csaknem teljesen szétolvadó; leve igen bő, igen czukros, gyöngéd savanynya

emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magva, mely húsától nem válik el, a gyümölcs nagyságához mért, hosszas kerülékes; két oldala igen lapos és érdes; háta elég széles és tompa; taréja csak a száras vég felé emelkedik ki egy kissé és itt elég éles.

Fája. Vignóvésű, egészséges, igen edzett; elég korán és, habár nem rendszeren, de igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, igen sűrűlombos, felfordított kúpalaku koronát alkotó. Alkalmas szálafának és nyesés alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díszlik. Gyümölcsei teljes érésük idejéig jól állják helyöket a fán; de, ha megérték, önmaguktól is könnyen lehullanak.

Vesszei. Számosak, hosszúak, elég vastagok, vagy középvastagok, hegyök felé mind-mindinkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; itt-ott és csak alig észrevehetőleg bordázottak; egész hosszukban sűrűn és finoman szőrösek, violaszín-pirossal árnyalt barnák; aljuktól kezdve jó darabon sárgás, reczés hátyáival beöntak; rendetlen vagyis itt-ott hosszúak, itt-ott rövid levélközüek.

Rügyei. Középnagyok, hasaskuposak, hegyesek, a vesszőtől elállók, szürkével tarkázott pirosasbarnák; elég kiemelkedő, három, rövid bordával jelzett, szűk talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hasastojásdadok, hegyesek, pirosasbarnák.

Levelei. Kicsinyek inkább, mintsem középnagyok; elég vastag, és igen keményszövetűek; többnyire visszás tojásdadok vagyis nyelők felé inkább elkeskenyedők, mintsem hegyök felé; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé rövid, tompa vagy csak kissé éles hegyben végződők; lapos-völgyesek, nem íveltek; nyelőkkel egy irányban rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, nem simák, de fényesek, világos zöldek; széleiken kerekhegyű vagy tompa fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszu, középvastag, elég merev, finoman szőrös; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló; mirigyei vagy hiányzanak vagy csak egy-kettő mutatkozik a levéltányér széleire helyezve. Levélpálhái hamar elhullók. A gyümölcspeczkéken levő levelei kicsinyek, laposak, nyelők felé ék-alakulag elkeskenyedők.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirói. M a s, *Pomol. générale* II. 39. Némi csekély eltéréssel, Mas Alfonsnak ezen leírása legjobban rá illik az én fajomra: míg a Dittrich és Liegel főnebb idézett leírása az én fajomtól különböző szilvafajról készülhetett.

Észrevétel. Megérdemli, hogy minden kertben helyet szorítsunk számára. Mihelyt fája elérte gyümölcsöző korát; még akkor is terem, a mikor körülötte más szilvafajok meddők maradnak.

109. Dániel.

Származása. E kitünő szilvát a zöld ringló magváról nyertem. A hetvenes évek elején elvetett magról kelt csemete 1883-ban mutatta be először finom gyümölcsseit. Mint csemege-gyümölcsnek is, aszilványnak is igen alkalmas gyümölcsöt terjesztésre méltónak találván, Dörgő Dániel, testi-lelki jó barátomnak, az én gyümölcsészeti törekvéseim leghűségesebb támogatójának nevére kereszteltem el s három év óta a két testvér hazában meglegyetősen el is terjesztettem már.

Érésideje. Nálam aug. dereka táján; hűvösebb vidékeken, hiszem, hogy sept. elejéig is elhúzódik.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Szabálytalan tojásdad. Zöme középtájra esik, honnét szára felé is, hegye felé is csaknem egyenlően fogyva boltozódik s mindkét sarkán ferdén álló, tompa véget alkot. Előrésze laposas domboru és mégis mindkét sarknál fölebb emelkedik, mintsem a hátsó vagy vágányos rész, mely a gyümölcs közepe táján jól ki van domborodva; két oldala szintén laposas domboru. Vágánya széles és lapos, a gyümölcsöt többnyire egyenetlen félre osztó. Szára rendszerint, jellemzőleg hosszú, középvastag, hajlékony, bunkósan végződő, finoman szőrös, sűrűn rozsdafoltos; az előrészt és a két oldal fölemelkedése által határolt, szűk üregcsébe, függélyesen helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, az előrészt és az egyik oldal fölemelkedése mellett, csaknem a főltsinen látható.

Szine. Bőre kissé vastag, elég szívós, a gyümölcscről, ennek értékével jól lehámozható; elejénte világos violaszín-piros; értékével csaknem feketéspiros világosabb piros foltokkal tarkázva. Pontozata igen sűrű; apró, sárgás petytyecskékből álló, elég szembetűnő. E petytyecskék a gyümölcs napos oldalán, gyakran, szakadozott vonalakká alakulnak át. Hamva elég sűrű világos kék.

Belseje. Husa aranyárga vagy csaknem narancssárga, finom, szalmas, tömörtés és csaknem olyan husos, mint a Besztercei szilva; leve bő, igen cukros, gyöngéd savanyynyal emelt, gyöngéden illatos, igen kellemes fűszerezésű. Magva, mely hújától elég jól válik, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinynek mondható, hosszas tojásdad, száras végén tompa csúcsocskában végződő; két oldala csak kevésbé duzzadt, nem érdes, de rajta a száras végtől a hegyes végig egy-egy éles vonalszerű bordácska húzódik végig: háta elég széles; középtaréja jól kiemelkedik, de csak a száras vég felé éles.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű, később is egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfele törekvő, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, gömbalaku koronát alkotó. Alkalmas szálastának és nyelés alatt

tartva gulafának is. Mindenütt jól díszlik: de bőven és rendszeren csak kevéssé nyirkos talajban terem. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán, a hol az ágakról úgy csüggenek lefelé, mintha oda madzaggal volnának fölakasztva.

Vesszei. Számosak, hosszúak vagy igen hosszúak, vastagok, hegyök felé mind-mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek, csaknem bordázatlanok; csupaszak, pirosas sötétbarnák; tövük felé fehéres, reczés hártáival takartak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközüiek.

Rügyei. Kicsinyek, karcsukuposak, hegyesek, a vesszővel többnyire párhuzamosan fölfelé állók, szürkével sűrűn tarkázott barnák; elég duzzadt és csak igen röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Igen aprók, tojásdadok, tompahegyűek, símák, pirosasbarnák; nemcsak a gyümölcspeczkéken, hanem a hosszabb vesszők rügyei mellett is jelenkezők.

Levelei. Jókora nagyok; elég vastag és elég keményszövetűek; széles kerületesek, itt-ott pedig széles és néha visszástojásdadok; laposvölgyesek; néha pedig kettős csatornásak, a mikor t. i. a közép gerincz egy színvonalra emelkedik föl a levéltányér fölhajlott két szélével; kissé íveltek; nyelőkrol majd vízirányosan elálló, majd lefelé konyulók; csupaszak, nem símák, bágyadtan fénylők, élénk vagy csaknem sötét zöldek; széleiken kerekhegyű fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők közép-hosszu, vastag, merev, sötét vérpirossal csaknem végig befuttatott; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két, kiemelkedő, sárgás mirigykéje többnyire a levéltányér szélére helyezett. A gyümölcspeczkéken levő levelei kicsinyek, lándsásak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Ez az első leírása.

Észrevétel. A kései fagyok ellen védett városi kertekben nagy hasznossal lehetne mindenütt tenyésztenünk. Nyílt térségen, mint minden szilvafaj, ez is csak akkor képes az alföldön gazdagon teremni, ha a kötődött gyümölcsöt nem pusztítja el a kései fagy és a kártékony rovaroknak nem kedvez az időjárás. Hazánk emelkedettebb fekvésű vidékein, hiszem, hogy hasznossal járna nagyban való tenyésztése is.

110. Mas császárja.

(*Prune Empereur.*)

Származása. E szép, nagy és jó szilvát Mas Alfonz, a nem rég elhalt francia gyümölcsész, a ki a gyümölcsészetéről és szőlészetéről írt terjedelmes és kitűnő munkáival, hallhatatlan emléket hagyott maga után hátra, a Coë aranycepp szilvájának 1850-ben elvetett magváról nyerte. Mint olyan szilva, melyet egy, lelkiismeretességéről széltére ismert gyümölcsész nyert és ajánlott tenyésztésre, csakhamar elterjedt mindenfelé. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres gyümölcstelepéről, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam jul. végén, aug. elején; hűvösebb tájakon aug. végeig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű piacos és diszgyümölcs.

Nagysága. Rendszerint igen nagy.

Alakja. Viszás tojásdad, a mennyiben vastagabb vége nem a szár felé, hanem a gyümölcs hegye felé esik, a hol rendszerint elég talpasan végződik el; míg száras vége felé többnyire kuposan összehúzódik. Két oldala elég duzzadt; előrésze rendszerint domborúbb, mintsem hátsó vagy vágányos része; vágánya lapos, de elég jól szembetűnő, a gyümölcsöt csaknem egyenlő félre osztó. Szára a hosszas vagy középhosszu, vastag, alig észrevehetőleg szőrös, itt-ott barnapettyes; a gyümölcs sarkán, szűk üregcsébe helyezett, melynek karimáját az egyik oldalon a vágány barázdolja át. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány barázdája végén látható.

Színe. Bőre kissé vastag, nem elég szívós, de a gyümölcscről, ennek értével, meglehetősen lehámozható; elejénte fehéres zöld biborpiros pettyekkel ritkásan behintve; értével világos biborpirossal előntött és sötétebb piros foltokkal tarkázott. Hamva ritkás, szép kékespiros.

Belseje. Húsa világossárga, félfinom, kissé rostos, félszerint olvadó; leve igen bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, gyöngéden illatos, kellemes ízű. Magva nem válik el husától, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinynek mondható, szabálytalan tojásdad, száras végén csúcsosan végződő; két oldala laposas domború, érdes és kissé ráncos; háta elég széles tompa taréjos.

Fája. Elég erőteljes és edzett; korán és bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terebélyes koronát alkotó. Inkább való léczezett melletti művelésre vagy bokoralaku fának; mert nagy gyümölcszeit, ha nem veri is le, de megroncsolja a szél s ez által árt azok szépségének. Még vidékem mostoha viszonyai közt is elég jól tenyészik; de itt csak rendkívül kedvező évjáráskor képes teremni.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyők felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; bordázatlanok, de hegyők felé finoman bordázottak; csupaszak, aljuk felé fényes, fehér hártzával bevontak; napos felőkön barnás-vörösek; árnyas felőkön zöldesbarnák; igen apró, kerek, fehér pontokkal elég sűrűn, de alig szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, hosszaskuposak, hegyesek, a vesszőtől elállóak vagy a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével szegett barnás pikkelyekkel takartak; elég kiduzzadt, laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdad gömbölyűek, szürkével tarkázott gesztenyeszínűek, többnyire csak a gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Középnagyok; kissé vastag és elég keményszövetűek; széles kerületesek; tompa hegyben végződők; laposak vagy visszásan öblözötték vagyis széleiken lefelé hajlók; alig íveltek; gyenge korukban alul-fölül ritkásan szőrösek; ért korukban csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos fűzőldek; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, elég vastag, merev, ritkásan szőrös, violaszín-pirossal mosott vagy belehelt; rézsunt fölfelé álló; mirigyei vagy hiányzanak vagy csak néha jelenkezik egy vagy kettő a levéltányér szélére helyezve. Levélpálhái széleslándságak, fogasak, alul szárnyasak, nem tartósak. A gyümölcspeczkeken levő levelei többnyire nagyobbak, mint a vesszőkön levők, visszás tojásdadok, laposak vagy széleiken lefelé hajlók, nyelőről kissé lefelé konyulók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. M a s, *Le Verger*, VI. 63. a 32. sz. alatt. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. A nagy szilvákban gyönyörködők kedvéért, nagy városok mellett, piaczi elárúsításra nyereséges volna tenyésztése mindenütt, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat: de könnyen kiszáradó, laza földben kevés hasszonnal járna tenyésztése.

III. Öreglaki korai szilva.

Származása. E jeles szilvát Glocker Károly barátom több más gyümölcsfajjal együtt, néhány hónappal halála előtt, 1879-ben küldötte meg hozzám ojtóvesszőkben. A küldeményhez írt, kísérő levélben azt írja e szilvafajról, hogy ő azt Somogy megyében, Öreglakon fűdözte fel és méltónak találta arra, hogy a hazában mindenfelé elterjesszük. Mint önálló, hazai szilvafajt, mely azóta nálam is több ízben termett, ezennel bemutatom körülményes leírásban.

Érésideje. Nálam aug. elején; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy szeptemberig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Jókora nagy, mint az Olasz zöld szilva, melyhez alakjára nézve is nagyon hasonlít.

Alakja. Hosszas, csaknem hengeres tojásdad. Zöme középtájra vagy kissé a száras vég felé esik, honnét hegye felé inkább összehuzódik, mintsem szára felé, a hol a szár körül laposas karimában végződik; míg hegyénél tompa vagy gömbölyded csucsockában enyészik el. Előrészen és két oldalán laposas-domboru; hátsó vagy vágányos része is csak a száras vég felé emelkedik ki s a gyümölcs két sarka felé mindinkább lelapul. Vágánya csak a száras vég felé mélyed be kissé a gyümölcsbe, egyebütt észre sem vehető és legfőlebb egy kékes vonallal van megjelölve, mely a gyümölcsöt majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja. Szára rövide, elég vékony, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos; szépen kikanyarított, szűk és mély üregcsébe helyezett, melynek karimája a gyümölcs két oldala felől kissé főlebb emelkedik, mintsem a hátsó és előrész felől. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén látható.

Szine. Bőre vékony, de szívós, a gyümölcscről, emek értékével, jól lehámozható; elejénte violaszín-piros, értékével kékes-piros s itt-ott csaknem feketés; apró, sárga pettyeskéekkel sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozott. Hamva elég sűrű, kékes.

Bejeseje. Husa zöldes-sárga, finom, sugaras, tömöttes; leve elég bő, cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes ízű. Magva, mely husától elég jól elválík, szabálytalan hosszú tojásdad; két oldalán lapos inkább, mintsem domboru, érdes és ráncos; háta keskeny; taréja csak a száras vég felé emelkedik ki és itt kissé éles.

Fája. Elég vőnövési, egészséges és edzett; korán és igen bőven, csaknem rendszeren termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, ritkás lombozatu, szabálytalan, szellős koronát alkotó. Alkalmas szálafának is, bokoralaku fának is. Mindenütt jól tenyészik: de bőven és rendszeren csak kellőleg nyirkos talajban terem. Gyümölcsei teljes érésök idejéig, jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, igen hosszúak, középvastagok, hegyök felé lassudan elvékonyodók; elég egyenesek, alig könyökösek; szelíden bordázottak; egész hosszukban csupaszak, aljuknál zöldes-barnák, hegyöknél és napos felőkön pirosas-barnák; rendetlen, többnyire azonban hosszú levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, karcsukuposak, igen hegyesek, a vesszőtől kissé elálló, szürkével tarkázott pirosas-barnák; alig kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, hegyesek, szürkés-barnák, többnyire csak a gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Nagyon; vékony és hajlékonysövetűek; széles kerülékesek; rövidke, szurós hegyben végződők; laposak vagy széleiken lefelé hajlók; alig íveltek; itt-ott rendetlenül hullámosak; nyelökről kissé lankadtan lefelé konyulók; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, elég simák, nem fényesek, homályos füzöldek; széleiken előrehajló, kissé tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, elég merev, alig észrevehetőleg szőrös, tövénél violaszín-piros; többnyire vízirányosan elálló; egy vagy két, kiemelkedő mirigye a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái elég kifejlődöttek, szárnyas és fogas-lándsásak, elég tartósak. A gyümölcspeczkeken levő levelei kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak; rövidke vékony nyelökről lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal eddig még senkisért írta le.

Észrevétel. Kötött, de termékeny és kellőleg nyirkos földben megérdemlené, hogy aszalványnak nagyban is tenyészszük. Könnyen kiszáradó, laza talajban kevés haszonnal járna tenyésztése.

112. Dörell nagy szilvája.

(Grosse Quetsche de Dorell; Dörell's grosse Zwetsche.)

Származása. E jeles szilva Csehországból származik. Liegel, a ki legelőször írta le körülményesen, Dr. Dörelltől kapta volt Kuttenbergből, a hol azt Dörell, állítólag, a Nagy magyar szilva (= Grosse ungarische Zwetsche) magváról nyerte volt. Melyik az a Nagy magyar szilva? Gyümölcsészeti könyveim egyikében sem találok leírását. Mint aszalásra igen alkalmas szilva, mely nagyságra gyakran az Olasz kék szilvával vetekedik, meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Nálam e faj nem volt meg eddig; de Aradon, Ottrubay Károly, törvényszéki elnök barátom kertében, a hol a fajt gyümölcssei és növényzete után körülményesen leírtam, már több ízben termett a leírásokkal teljesen egyező gyümölcsöket.

Érésideje. Az alföldön sept. elején; hűvösebb tájakon sept. végeig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Tojásdad-kerülekés; oldalról nézve hasonlít a besztercei szilva alakjához. Zöme középtájra vagy kissé fölebb, a száras vég felé esik, honnét szára felé inkább összeszűkül, mintsem hegye felé; előrészen kevésbé domboru, mintsem hátsó vagy vágányos részén, a hol a középtájon jól ki-domborodik, de szára felé hirtelen, hegye felé pedig szelíden lelapul, két oldala rendszerint duzzadtabb mint a Besztercei szilvánál tapasztalható. Vágánya sekély, széles és lapos; többnyire egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, inkább vékony, mintsem középvastag, csupasz, itt-ott rozsdafoltos, többnyire bunkósan végződő; a gyümölcs sarkán, szűk mélyedéskébe mintegy erőszakosan benyomott. Bibepontja sárgás, elég szembe-tűnő, a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végénél látható.

Szine. Bőre elég vastag és szívós, a gyümölcscről, ennek értékével, jól lehámozható; sötét vagy csaknem feketés-violett színű. Pontozata igen sűrű, apró, sárgás pettyecskékből álló, alig szembe-tűnő. Hamva elég sűrű, világos-kék.

Belseje. Husa sárgás, néha zöldes-sárga, kissé áttetsző, sugaras, tömöttes, de csaknem olvadó; leve bő, cukros, finom savanygyal emelt, gyöngy-gden illatos, igen kellemes-ízű. Magva a gyümölcs nagyságához mért. Kár, hogy nem válik húsától! Két oldala csak kevéssé duzzadt, de észrevehetőleg érdes; háta elég széles, tompa, de a száras vég felé élestaréjos.

Fája. Vígnyövesű, egészséges és edzett; korán és bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, felfordított kupalaku, magas koronát alkotó. Alkalmas szálas fának és nyelés alatt tartva, gulafának is. Mindenütt jól

díszlik ugyan: de bőven és rendszeren csak ott terem, a hol a föld kellőleg nyirkos. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé mindmindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösök; szembetűnőleg és hosszán bordázottak; egész hosszukban csupaszak, árnyas felőkön zöldek; napos felőkön pirossal árnyalt szennyes-barnák; aljuk felé jó darabon fehéres hátyával takartak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kissé hosszúak kuposak, hegyesek, a vesszővel csaknem párhuzamosan fölfelé állók, szürkével tarkázott pirosas-barnák; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, alig hegyesek, csupaszak, pirosas-barnák.

Levelei. Középnagyok; elég vastag, de nem keményszövetűek; kerekdedek vagy széles-tojásdadok; rövidke, szurós hegyben végződők; laposak, de széleiken kissé fölhajlók és szelíden hullámosak; alig íveltek; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, nem simák, hanem szelíden babosak, bágyadtan fénylők, világos fűzőldék; széleiken tompán és szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövid, elég vastag, merev, finoman szőrös; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két mirigye majd a levéltányér szélére, majd kissé alább, a nyélre helyezett. Levélpálhái szárnyas és fogaslándsásak, elég tartósak. A gyümölcspeczkeken levő levelei kicsinyek, keskenykerülékeseek, laposak, kissé hullámosak.

Hasonnevei. Dörrell's neue grosse Zwetsche.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 12.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 205.

M a s, *Pomol. générale*, II. 27. és mások.

Észrevétel. Az alföldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén, főképp pedig a homokos iszaplerakodásból álló talajban volna érdemes nagyban is tenyésztenünk. Hazánk emelkedettebb tájékain, hiszem, hogy bárhol is hálásan kifizeti a helyet, melyet számára juttatunk.

113. Prince piros ringlója.

(Reine-Claude-rouge de Prince ; Prinzens rotho Reineclaude.)

Származása. E kitünő szilva Amerikából származik. Az Uj-York államban, Flushingban nyerte 1790-ben a Zöld ringló magváról Prince-nevű faiskolatulajdonos. Napjainkban meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. dereka táján ; hüvösebb tájakon septemberig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy, néha jóval nagyobb is.

Alakja. Szabálytalan gömbalaku vagy rövid tojásdad-gömbölyű; két végén kissé belapított. Zöme majd középtájra, majd kissé fölebb, a száras vég felé esik, honnét hegye felé rendszerint kissé összébbhuzódik, mintsem szára felé; előrészen és két oldalán csaknem egyenlően és jól ki van domborodva; de hátsó része már kevésbé domboru. Vágánya széles és lapos, néha azonban elég jól bemélyed a gyümölcsbe, melyet egyenetlen félre szokott osztani. Szára rövid vagy rövides, ritkásan és finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos; agyümölcs sarkán elég szűk és mély üregcsébe helyezett, melynek karimáját az egyik oldalon, a vágány barázdolja át. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, csekélyke mélyedésben látható.

Szine. Bőre vastag és elég szívós, a gyümölcsről, ennek értével, jól lehamozható; elejénte barnás piros; értével sötétebb barnapiros; napos oldalán csaknem feketésbarna; apró, sárgás pontokkal sűrűn és elég szembetűnőleg pontozott. Hamva ritkás, fehéres kék.

Belseje. Husa csaknem aranyárga, finom, sugaras, tömöttes; leve elegendő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magva mely husától rendszerint jól válik, széles kerületes; két oldala érdes és ranczos; háta csaknem tompa.

Fája. Erőtéljes, igen edzett; nem éppen korán, de aztán elég bőven termő; föl és szétálló erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás, szellős, terjedelmes koronát alkotó. Szálas fának sugárnövésű szilvacsemeték koronájára ojtandó. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól tenyészik: de itt csak akkor terem kielégítőleg, a mikor a megelőző év esős volt és a rá következő tavaszon hűvös időjárás uralkodik. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, vastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, merevek, kissé könyökösek; hegyök felé szeliden bordázottak; csupaszak, homályos violaszínbarnák; néha pirosasbarnák; aljuk felé jó darabon, sárgás vagy szürkés hártáival bevontak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, rövid és hasaskuposak, kissé hegyesek, a vesszővel csaknem párhuzamosan fölfelé állók; szürkével kissé tarkázott gesztenyeszínűek; a vesszők derekán csak kevésbé, de a vesszők hegye felé jól kiduzzadt, két szélén bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, hegyesek, szürkével kissé tarkázott pirosas gesztenyeszínűek; többnyire csak a gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Elég nagyok vagy középnyagok; vastag és elég merev-szövetűek; széles kerülekeseek, itt-ott pedig tojásdadok vagy visszás-tojásdadok; rövidke, tompa hegyben végződők; laposak vagy igen lapos-völgyesek; alig íveltek; a vesszők alján levők többnyire lefelé konyulók, egyebütt pedig csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levéllyelők középhosszu, elég vastag vagy középvastak, hajlékony, finoman szőrös, szelid pirossal színezett; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két mirigye többnyire a levél-tányér szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, rövidek, aljuknál szárnyasak, elég tartósak. A gyümölcspeczkeken levő levelei kisebbek, keskenyebbek és aránylag hosszabbak, mint a vesszőkön levők.

Hasonnevei. Auserlesene rothe Reineclaude; Prince's red Gage.

Leiroi. L i e g e l, *Kenntniß der Pflaumen*, IV. 28.

O b e r d i e c k, *Illustr. Handb. der Obst.* VI. 251. és mások.

Észrevétel. Inkább való e szilvafaj hazánk magasabban fekvő tájékaira mintsem az alföldre. Ott a föld is, levegő is nyirkosabb, mint az alföldön, hol szárazság alkalmával sem a földben, sem a levegőben nem találja föl a szilvafa a neki szükséges nyirkosságot. Kellőleg nyirkos talajban azonban bárhol is előnyös volna tenyésztése.

114. Behrens királyszilvája.

(Royale de Behrens; Behrens Königspflaume.)

Származása. E jeles szilvát Liegel nyerte a Toursi királyszilva magváról és barátjának, a Lübeck melletti Travemünde-ban lakó, jeles gyümölcsésznek, Behrens Henriknek nevére elkeresztelve kezdte elterjeszteni. Napjainkban már meglehetősen el van terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam jul. végén, aug. elején; hűvösebb tájakon néha sept. elejéig is elhúzódik.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Két sarkán inkább vagy kevésbé belapított gömbalaku. Zöme középtájjra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően boltozódik. Előrésze, főképp a gyümölcs hegye felé, domborúbb, mintsem hátsó vagy vágányos része; két oldala laposas domború. Vágánya sekély, alig vagy éppen nem mélyed a gyümölcsbe, melyet kissé egyenetlen félre szokott osztani. Szára rövid vagy csaknem középhosszu, elég vékony, csupasz, bunkósan végződő; a gyümölcs sarkán szűk és elég mély, csészealaku üregbe helyezett, melynek karimája a vágányos oldal felé ferde hajlást mutat. Bibepontja a gyümölcs hegyén, igen lapos mélyedéskében, az előrész föl emelkedése mellett látható.

Színe. Bőre vastag és elég szívós, a gyümölcscről, ennek értével, könnyen lehámozható; elejénte világos violaszín-piros; értével sötétkékes-piros, itt-ott világosabb piros foltokkal tarkázott. Pontozata ritkás, apró, sárgás pettyescskékből álló, alig szembetűnő. Hamva elég sűrű, fehéres-kék.

Belseje. Husa sárgás, csaknem áttetsző, sugaras, tömöttes, de teljes értével lágy és csaknem olvadó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresízü. Magva, mely húsától könnyen elválk, a gyümölcs nagyságához mért, zömök-tojásdad, vagy csaknem kerülékes; két oldala laposas-domború és szelíden érdes; háta elég széles; taréja, főképp a száras vég felé, kissé kiemelkedő és elég éles.

Fája. Fiatal korában csaknem buján, de később is elég vígan nővő, egészséges, igen edzett; korán és a neki kedvező helyen igen bőven termő; kuszáltan föl- és szétálló és később lefelé is görbülő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős koronát alkotó. Alkalmas szálas fának és lécezet mellett művelésre is. Mindenütt jól diszlik ugyan: de csak ott terem bőven és rendszeren, a hol a talaj szárazságkor sem veszti el kellő nyirkosságát. Gyümölcsei, ha megérték, önmaguktól is lehullanak a fáról.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, de buja növésiük folytán a széljárásnak minden oldalról kitett alföldön, különfélelekép is elgörbülők; kissé könyökösek; bordázottak; csupaszak, violaszínnel árnyalt sötét-barnák; aljuk felé sárgás, reczés hártáival szakadozottan bevontak; rendetlen, többnyire azonban hosszas levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hasaskuposak, elég éles, de rövid hegyben végződők, a vesszőtől kissé elálló, szürkével árnyalt pirosas-barnák; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, hasastojásdadok, alig hegyesek, simák, pirosas-barnák.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és törékenyszövetűek, tojásdadok, itt-ott csaknem kerülékesek; rövidke, félrecsavarodó hegyben végződők; csaknem laposak; széleiken rendetlenül hullámosak; alig íveltek; alsó lapjukon kissé szőrösek; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, homályos-zöldek; széleiken tompa fogakkal elég sűrűn, de nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy igen rövid, elég vastag, merev, felső felén finoman szőrös, sötét-violaszínnel csaknem végig befuttatott; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két, kiemelkedő mirigye közel a levél lapjához vagy ennek szélére helyezett. Levélpálhái rendkívül hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, III. 90.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 413. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt csak akkor képes kielégítőleg teremni; ha a megelőző év esős volt és a következő tavaszkor hűvös időjárás uralkodik, mely a kártékony rovarokat meggátolja abban, hogy a kötődött gyümölcsöket mind elpusztíthassák. Kellőleg nyirkos talajban, hiszem, hogy mindenütt képes lesz hálásan kifizetni a helyet, melyet a kertben számára juttatunk.

115. Bryanston ringlója.

(Reine-Claude Bryanston ; Bryanston-gage.)

Származása. E jeles szilváról könyveimben mitsem találok följegyezve. Még pusztá neve is csak a Simon-Louis testvérek nagy katalogjában, a Guide pratique-ben fordul elő ilyen, rövidke jellemzéssel: „Gyümölcse nagy, tojásdad gömbalaku, pirosfoltos zöldszerű. Husa sárgás, finom, jóízű, leves, cukros, savanykás, illatos. Kitűnőleg I. rendű; érik sept. közepén. Fája erőteljes és termékeny. Gyümölcse nagyobb és szebb, mint a Zöld ringló gyümölcse, melyhez minőségre nézve nagyon hasonlít, fája pedig edzettebb, mint a Zöld ringló fája“. Valószínűleg újabbkori nyeremény s Angolországból származik. Ojtó vesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is a főnebbi jellemzéssel jól egyező gyümölcsöket, minélfogva fajom valódiságában nincs okom kételkedni.

Érésideje. Nálam aug. végén, sept. elején; hűvösebb tájakon sept. derekáig is eltart.

Minősége. Kitűnőleg I. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. Jókora nagy; gyakran jóval nagyobb, mint a Zöld ringló.

Alakja. Tojásdad-gömbalaku, de ritkán szabályos termetű. Zöme középtájra esik, hommét mindkét sarka felé csaknem egyenlően boltozódik s mindkét sarkán tompán végződik. Előrése és két oldala kevésbé domboru, mintsem hátsó vagy vágányos része. Vágánya igen sekély és lapos, a gyümölcsöt többnyire egyenetlen félre osztó. Szára rövid, vastag, szőrös, bunkósan végződő; a gyümölcs sarkán szűk üregcsébe mintegy erőszakosan benyomott. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, az egyik oldal fölemelkedése mellett, igen sekély és lapos mélyedésben látható.

Szine. Bőre kissé vastag, áttetsző, a gyümölcsről, ennek értékével, meglehetősen lehámozható; elejénte sápadt-zöld; értékével sárgás-zöld vagy legálább sárgás foltokkal tarkázott; napos oldalán néha piros-szeplős. Pontozata elég sűrű, igen apró, fehéres pettyecskékből álló, alig szembetűnő. Hamva ritkás, fehéres.

Belseje. Husa sárgás, finom, áttetsző, sugaras, kevésbé tömött, olvadó; leve igen bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval émett, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeres ízű. Magva, mely húsától meglehetősen elválk, a gyümölcs nagyságához mért, kerülékes, száras végén kissé összehúzódó, mintsem hegyes végén. Két oldala kissé érdes és ránczos, háta széles és tompa; taréja csak a száras vég felé emelkedik ki egy kissé és itt elég éles.

Fája. Vignővészű, egészséges és edzett; korán és bőven termő: elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrű lombos, de kellőleg szellős, szabálytalan alaku, magas koronát alkotó. Alkalmas szálafának, mindenütt jól tenyészik: de bő-

ven és rendszeren csak kellőleg nyirkos földben terem. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé mind-mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek; csaknem teljesen bordázatlanok, csupaszak, violaszínnel árnyalt sötétbarnák; aljuk felé, jó darabon, sárgás-szürke, reczés hátyával takartak; hegyök felé igen apró, sárgás-fehér pontokkal elég sűrűn, de nem szembe-tűnőleg pontozottak, rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövid és karcsukuposak, hegyesek, a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók, szürkével tarkázott pirosas-barnák; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, két szélén röviden bordázott, szűk talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, karcsukuposak, hegyesek, pirosas-barnák.

Levelei. Nagyok vagy középnagyok; elég vastag, de nem keményszövetűek; széles tojásdadok, a vesszők derekán pedig és hegyök felé csaknem visszás-tojásdadok vagyis hegyök felé szélesebbek, mintsem nyelők felé; inkább vagy kevésbé rövidke, tompa hegyben végződők; laposak vagy széleiken csak kissé fölhajlók, itt-ott hullámosak vagy fodrosak; alig íveltek, nyelökről többnyire lefelé konyulók; alsó lapjukon ritkásan és finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, élénk fűzőldék, széleiken kerek vagy tompahegyű fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levél-nyelők igen rövid, vastag és merev, csaknem vízirányosan elálló; mirigyei vagy hiányoznak, vagy csak egy, néha kettő, a levél-tányér szélén szokott mutatkozni. Levélpálhái szárnyas és fogas-lándsásak, kevésbé tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal, körülményesen még nincs leírva. Rövid jellemzése a Guide pratique ect. 158. lapján olvasható.

Észrevétel. Széles elterjesztésre méltó mindenütt, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat; de oly mostoha viszonyok között, a melyeket vidékemen a szilvafa talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.